

idea

HEGEL

ÖNSÖZ • GİRİŞ • DUYU-PEKİNLİĞİ • SALTIK BİLME

TİNİN GÖRÜNGÜBİLİMİ

GEORG WILHELM FRIEDRICH HEGEL
TİNİN GÖRÜNGÜBİLİMİ

ÖNSÖZ; GİRİŞ; DUYU PEKİNLİĞİ; SALTİK BİLGİ

HEGEL
Tinin
Görüngübilimi

ÖNSÖZ; GİRİŞ; DUYU PEKİNLİĞİ; SALTİK BİLGİ

Çeviren
Aziz Yardımlı

idea • istanbul

İdea Yayınevi
Şarap İskelesi Sk. 2/106-107 34425 Karaköy — İstanbul
iletisim@ideayayinevi.com / www.ideayayinevi.com
Bu çeviri için © AZİZ YARDIMLI 1986; 2004; 2010
GEORG WILHELM FRIEDRICH HEGEL
Tinin Görüngübilimi (Seçmeler)
Phänomenologie des Geistes (1807)
ÖNSÖZ; GİRİŞ; DUYU PEKİNLİĞİ; SALTİK BİLİĞİ
Birinci baskı 1986
İDEA KLASİK SET KAPSAMINDA Dördüncü baskı 2011

*Tüm hakları saklıdır. Bu yayımın hiçbir bölümü
İdea Yayınevinin ön izni olmaksızın
yeniden üretilemez.*

E-Kitap
ISBN: 978-975-397-143-0

Önsöz: Bilimsel Bilgi Üzerine

1. Bir yapıta alışlageldiği gibi bir önsözde önceden değinmek, yazarın saptadığı amaç ve çalışmanın nedeni üzerine, aynı konuda önceki ya da çağdaş başka çalışmalarla kurduğuna inandığı ilişki üzerine önceden söz etmek — bu, felsefi bir çalışma durumunda, yalnızca gereksiz değil, ama, olgunun doğası nedeniyle, giderek uygunsuz ve amaca aykırı görünür. Çünkü bir önsözde felsefe üzerine yerinde bir biçimde de olsa nasıl ve nelerden söz edilirse edilsin — diyelim ki eğilim ve bakış açısını, genel içerik ve sonuçları ilgilendiren tarihsel bir *bildiri*, gerçek üzerine ileri geri önermelerden ve inancalardan bir bileşim —, bunlar felsefi gerçeğin açıklanacağı yol ve yordam olarak görülemezler. Yine, felsefe özsel olarak tikeli içeren evrensellik ögesinde devindiği için, öteki bilimlerde olduğundan daha çok onda öyle görünebilir ki, sanki olgunun kendisi, ve üstelik eksiksiz özü ile, amaçta ve en son sonuçlarda anlatılmıştır, ve buna karşı ortaya çıkarılışı ise aslında özsel olmayan yandır. Öte yandan, örneğin, kabaca dirimsiz belirli-varlıklarına göre irdelenen beden parçalarının bilgisi olarak anatominin genel düşüncesinde, henüz olgunun kendisinin, bu bilimin içeriğinin kazanılmış olmadığına, ama bunun dışında tikeller için de uğraşılması gerektiğine inanılır. — Dahası, bilim adını hakkıyla taşımayan böyle bir bilgiler katışmacı durumunda, amaç ve benzeri genellikler üzerine bir ön konuşma çoğu kez içeriğin kendisine, bu sınırlara, kaslara vb. değinen o aynı kavramsal-olmayan, tarihsel yolda yapılır. Öte yandan felsefede bu durum, böyle bir yolun kullanılması ve bunun yine felsefenin kendisi tarafından gerçeği kavramaya yeteneksiz olarak gösterilmesi gibi bir uyumsuzluk ortaya çıkaracaktır.

2. Yine, felsefi bir çalışmanın aynı konu üzerindeki öteki çabalar ile girmiş olduğuna inandığı ilişkileri belirleme girişimi yabancı bir ilginin yaratılmasına neden olur ve böylece gerçeğin bilinmesindeki özsel noktalar karartılır. ‘Sanı’ doğru ve yanlış karşıtlığında ne denli katılaşırsa, verili bir felsefi dizge karşısında da o denli ya bağdaşma ya da çelişme tutumunu beklemeye, ve böyle bir dizgeye ilişkin bir açıklamada ya birini ya da ötekini görmeye yönelir. Felsefi dizgelerin türülülüğünü Gerçeğin ilerleyen açınımı olarak kavramaz, ama türülülükte salt çelişkiyi görür. Tomurcuk çiçeğin açmasıyla yiter, ve denebilir ki birincisi ikincisi tarafından çürütülür; yine, meyvanın görünmesiyle birlikte çiçek bitkinin yanlış bir varoluşu olarak anlatılabilir, ve bitkinin gerçeği olarak meyva çiçeğin yerini alır. Bu biçimler yalnızca ayrı olmakla kalmaz, ama ayrıca aralarında geçimsiz olarak birbirlerinin yerlerini de alırlar. Gene de akışkan doğaları onları aynı zamanda örgensel bir birliğin kıpıları yapar — bir birlik ki, bunda yalnızca çatışmamakla kalmazlar, ama biri öteki denli zorunludur, ve ancak bu eşit zorunluk bütünüün yaşamını oluşturur. Oysa felsefi bir dizge ile çelişen [bilinç] bir yandan genellekle bu yolda ne yaptığını kavramaz; öte yandan bu çelişkiyi anlayan bilinç ise çoğu kez onu tek-yanlılığından kurtarmayı ya da özgür tutmayı, ve çatışan ve görünürde geçimsiz öğeler şeklini alan karşılıklı zorunlu kıpıları tanımayı bilmez.

3. Bu tür açıklamalara yönelik istem ve bu istemin doyurulması kolayca özsel olanı izlemekle bir tutulur. Felsefi bir çalışmanın içi amaç ve sonuçlarından daha çok nerede anlatılabilir, ve bunlar çağın aynı alanda ürettiği başka herşeyden ayırdedilmeleri dışında daha belirgin olarak nasıl

tamnabilirler? Ama eğer böyle bir etkinlik bilmenizi başlangıcı olmaktan daha çoğu olarak alınırsa, eğer edimsel bilme sayılırsa, o zaman bu aslında sorunun kendisinden kaçınmak için, bir ciddilik ve çaba görünüşü yaratarak gerçekte ikisini de boşlamak için bir buluş sayılmalıdır. — Çünkü sorun *amacında* değil ama *yerine getirilişinde* tüketilir; salt *sonuç* değil, ama oluş süreci ile birlikteki *sonuç edimsel* bütündür; sorun kendi başına dirimsiz evrenseldir, tıpkı eğilimin henüz edimselliğinden yoksun olan salt itki, ve çıplak sonucun ise o eğilimi arkasında bırakan ceset olması gibi. — Benzer olarak, *ayrım* daha çok sorunun *sınıridir*; sorunun sona erdiği yer, ya da sorun olmayandır. Amaç ya da sonuçlar ile ve ayrıca çeşitli düşünürleri ayırdetmek ve yargılamak ile böylesine bir uğraş öyleyse belki de görüldüğünden daha kolay bir iştir. Çünkü sorun ile ilgilenmek yerine, böyle bir etkinlik her zaman onun ötesindedir; onun üzerinde durmak ve kendini onda unutmak yerine, böyle bir bilme her zaman başka birşeyi yakalar ve sorunda olmaktan ve kendini ona bırakmaktan çok kendi kendisinde kalır. — En kolayı içerik ve sağlamlık taşıyan üzerine yargıda bulunmak, daha zoru onu anlamak, en zoru ise ikisini birleştirerek onun betimlemesini üretmektir.

4. Kültürün ve tözsel yaşama özgü dolaysızlıktan emeğe dayalı doğuşunun başlangıcı her zaman *genel* ilkeler ve görüş açıları ile tanışıklık kurarak, çaba ile ilkin *genelde* sorunun *düşüncesine* yükselerek, yine o denli de onu nedenleriyle destekleyerek ya da çürüterek, somut ve varsıl doluluğu belirlilikleri içinde anlayarak ve onun üzerine düzenli bilgilere dayalı ciddi yargılarda bulunarak yapılmalıdır. Ama kültürün bu başlangıcı ilk olarak doluluğu içindeki yaşamın ciddiliği için yer açacak ve bu da sorunun kendisinin deneyimine götürecektir; ve Kavramın ciddiliği sorunun derinliklerine işlediği zaman bile, böyle bir bilme ve yargılama yolu kendine uygun düşen konumu gündelik konuşmada bulacaktır.

5. İçinde Gerçekliğin varolduğu gerçek şekil ancak onun bilimsel dizgesi olabilir. Felsefeyi bilim biçimine, onun *bilme sevgisi* adını bir yana bırakarak *edimsel bilme* olabileceği hedefe yaklaştırmaya katkıda bulunmak — önüme koyduğum amaç budur. Bilginin Bilim olmasının iç zorunluğu onun doğasında yatar ve bunun doyurucu açıklaması yalnızca felsefenin betimlenişinin kendisidir. *Dış* zorunluk ise, kişiden ve bireysel koşullardan gelen olumsuzluk bir yana bırakılarak genel bir yolda anlaşıldığı ölçüde, *iç* zorunluk ile aynıdır, ya da, başka bir deyişle, Zamanın kendi kıpırlarının belirli-varlığını sergilemiş şeklinde bulunur. Felsefenin Bilim düzeyine yükseltilmesi zamanının geldiğini göstermek öyleyse bu amacı güden çabanın biricik gerçek aklanışı olacaktır, çünkü bunu yapmak amacın zorunluğunu tanıtlayacak, üstelik aynı zamanda onun yerine getirilişi olacaktır.

6. Gerçekliğin gerçek şekli bu bilimsellikte koyulduğunda — ya da, yine aynı şey, gerçekliğin varoluş ögesini yalnızca *Kavramda* taşıdığı ileri sürüldüğünde —, bu, biliyorum ki, çağın kanısında yaygın olduğu kadar gösterişli de olan bir görüş ve bunun sonuçları ile çelişiyor görünür. Bu çelişki üzerine bir açıklama öyleyse gereksiz olmayacaktır; üstelik burada henüz, tıpkı çeliştiği görüş gibi, kendisinin de bir inancadan daha çoğu olamamasına karşın. Eğer Gerçek ancak Saltığın, Dinin, Varlığın — tanrısal sevginin özeğindeki varlık değil, ama tanrısal sevginin kendisinin varlığı — kimi kez sezgisi, ve kimi kez de dolaysız bilgisi denilen şeyde ya da daha doğrusu böyle adlandırılan şey

olarak varoluyorsa, o zaman bu görüş açısından felsefenin betimlenişi için de daha çok Kavram biçiminin karşıtı istenecektir. Saltığın kavranmaması gerekir, tersine duyulmalı ve sezilmelidir; Saltığın Kavramı değil, tersine duygusu ve sezgisi sözü gütmeli ve anlatılmalıdır.

7. Böyle bir istemin görünüşünü daha genel bağlamına göre anlar ve *özbilinçli Tini şimdi durduğu* basamakta gözlersek, açıktır ki artık Tin daha önce düşünce ögesinde güttüğü tözsel yaşamın ötesine geçmiştir, — inancının bu dolaysızlığının ötesindedir, bilincin özsel varlık ile uzlaşmasına ve o varlığın içte ve dışta evrensel bulunuşuna ilişkin olarak duymuş olduğu pekinliğin doyum ve güvenliğinin ötesindedir. Yalnızca tüm bunların ötesine, bir başka uca, kendisinin kendi içine tözsel-olmayan yansımaya değil, ama bunun da ötesine geçmiştir. Özsel yaşamı onun için salt yitmeyle kalmamıştır; bu yitişin ve onun kendi içeriği olan sonluluğun da bilincindedir. Posalara sırtını dönmüş ve kötülük içinde yattığını açığa vurup buna söverken, şimdi felsefeden istediği ne olduğunun *bilgisi* olmaktan çok, varlığın o yitik tözsellik ve sağlamlığının yeniden kazanılmasına ilkin yine onun içinden erişmektir. Öyleyse felsefe bu gereksinimi tözün kapanmışlığını açarak ve bunu özbilince yükselterek değil, kaotik bilinci düşünceye dayalı bir düzene ve Kavramın yalınlığına geri getirerek değil, ama daha çok düşüncenin ayırdıklarını birleştirerek, ayırmış Kavramı bastırarak ve özsel varlığın *duygusunu* yeniden kazanarak karşılayacaktır — kısaca, *içgörü* ile olmaktan çok *yüceltme* ile doyuracaktır. ‘Güzel,’ ‘kutsal,’ ‘bengi,’ ‘din’ ve ‘sevgi’ ısıрма isteğini uyandırmak için gereken olta yemleridir; Kavram değil ama esrime, sorundaki zorunluğun soğuk ilerleyişi değil ama mayalanan coşkunluk — işte tözün varsıllığını destekleyen ve sürekli olarak genişletenler bunlar olmalıdır.

8. Bu istem yorucu ve neredeyse ateşli ve taşkın bir çabaya, insanları duygusal, sıradan ve bireysel sorunlara gömülmekten çekip çıkaracak ve bakışlarını yıldızlara çevirecek bir uğraşa karşılık düşer; sanki tanrısalı bütünüyle unutmuşlar, ve tıpkı solucanlar gibi kendilerini çamur ve su ile doyurma noktasında durmaktadırlar. Önceleri düşünceler ve imgelerin geniş varsıllığı ile bezenmiş bir gökleri vardı. Varolan herşeyin anlamı onu göğe bağlayan ışık telinde yatıyordu; *bu* şimdide eyleşmek yerine bakışlar o telde bunun ötesine, tanrısal bir varlığa, eğer deyim yerindeyse, öte-dünyasal bir şimdiye kayıyordu. Tinin gözü zorla dünyasala çevrilmeli ve onda sıkıca tutulmalıydı; ve salt dünyasal-üstünün taşımış olduğu o açıklığın dünyasalın anlamını kuşatan bulanıklık ve karışıklığı gidermesini sağlamak, ve *deneyim* adı verilen genelde ‘buradaki’ ve ‘şimdiki’ne dikkati ilginç ve geçerli kılmak için uzun bir zaman gerekmişti. — Şimdi tam karşıtına gereksinimimiz var görünmektedir; anlam dünyasal olanda öylesine sıkı sıkıya kök salmıştır ki, onu oradan yükseltmek eşit ölçüde güç gerektirir. Tin kendini öylesine yoksul gösterir ki, çölde salt bir yudum su ardındaki gezgin gibi, dirilmek için genelde tanrısalardan bir damla duygunun özlemine çekiyor gibi görünür. Tine bunun bile yeterli olmasından yitirdiğinin büyüklüğünü ölçebiliriz.

9. Almadaki bu tok gözlülük ya da vermedeki eli sıklık Bilime yakışmaz. Kim ki salt içsel yücelme arar, kim ki belirli-varlığının ve düşüncesinin dünyasal türlülüğünü sis içine bürür ve bu belirsiz tanrısallığın belirsiz hazzını ister, tüm bunları bulmak için dilediği yere bakabilir; coşku içinde kendinden geçmek ve şişirmek için gerekeni kolayca bulacaktır. Oysa felsefe yüceltici olmayı

istemekten sakınmalıdır.

10. Hepsi bir yana, Bilimi yadsıyan bu tok gözlülük böyle bir coşkunluk ve bulanıklığın Bilime üstün olduğunu ileri sürmemelidir. Bu peygamberce konuşma tam orta noktada ve derinde durduğunu sanır, belirliliğe (*Horos*) küçümseyerek bakar, ve kendini Kavram ve zorunluktan bile bile uzak tutar, tıpkı yalnızca sonlulukta evinde olan o derin-düşünceden olduğu gibi. Ama nasıl boş bir genişlik varsa, yine öyle boş bir derinlik vardır; nasıl sonsuz bir türlülüğe bu türlülüğü birarada tutan kuvvet olmaksızın dökülen tözün bir uzamı varsa, yine öyle içerikten yoksun bir yeğlilik vardır ki, yayılmaksızın kendini tutan katıksız kuvvet olarak, yüzeysellik ile aynıdır. Tinin kuvveti ancak beliriş denli büyüktür; derinliği ancak kendi açınımında kendini yayarak yitirmeyi göze alacağı denli derindir. Dahası, kavramsal olmayan bu tözsel bilgi 'kendi'nin özgünlüğünü öze gömmüş olduğunu ve doğru ve kutsal bir yolda felsefe yaptığını öne sürdüğü zaman, Tanrıya bağlı olmak yerine, ölçü ve belirlenimi teperek, tersine kimi kez kendi içinde içeriğin olumsuzluğuna, kimi kez de kendi özencine engel olmadığını kendinden gizler. — Bu kafalar kendilerini tözün başıboş mayalanışına bıraktıklarında, sınırlar ki özbilinci örterek ve anlaktan vazgeçerek Tanrının sevdiklerinden olmuşlardır — sevgili kullar ki, Tanrı bilgeliği onlara uykuda verir;¹ böylece gerçekte uykuda aldıkları ve doğurdıkları da düşlerden başka birşey değildir.

11. Bundan başka, çağımızın bir doğuş ve yeni bir döneme geçiş çağı olduğunu görmek zor değildir. Tin şimdiye değin içinde varolduğu ve imgelediği dünya ile bozuşmuştur ve onu geçmişe gömme düşüncesini taşımaktadır: Bundan böyle kendi dönüşümünün emeği içindedir. Hiç kuşkusuz hiçbir zaman dingin kalmamış, tersine her zaman ilerleyen devimi kavramıştır. Ama nasıl çocukta uzun dingin bir beslenmeden sonraki ilk soluk o salt nicel gelişimin dereceliliğini kırarsa — nitel bir sıçrama, ve çocuk şimdi doğmuştur —, oluşumu içindeki Tin de öyle ağır ağır ve usul usul yeni şekline doğru olgunlaşır, önceki *dünyasının* yapısını parça parça çözer, ve bunun sarsıntısı tek tük belirtilerde sezilir; kurulu düzende yayılan kayıtsızlık ve can sıkıntısı, bir bilinmeyen belirsiz önsezisi, — bunlar yaklaşan değişimin müjdelileridir. Bütünün yüzünü değiştirmeyen bu dereceli ufalanış bir gündeğuşu ile kesilir ki, bir şimşek gibi birdenbire yeni dünyanın biçim ve yapısını aydınlatır.

12. Ama bu yeni dünya tıpkı yeni doğmuş bir çocuk gibi eksiksiz bir edimsellikten yoksundur; ve bunu gözden kaçırmamak özseidir. İlk sahneye çıkış yalnızca dolaysızlığı ya da Kavramıdır. Bir yapı temeli atıldığında nasıl bitmemişse, bütünün erişilen Kavramı da yine öyle bütünün kendisi değildir. Bir meşeyi gövdesinin gücünde ve dallarının yayılımı ile yapraklanışının kütesinde görmeyi isterken, bunun yerine bir palamut tanesinin gösterilmesi hoşumuza gitmez. Yine böyle, Bilim, bir Tin dünyasının tacı, başlangıcında eksiksiz değildir. Yeni tinin başlangıcı çeşitli kültür biçimlerindeki yaygın bir devrimin ürünü, dolaşık ve çapraşık bir yolun ve o denli karışık çaba ve uğraşın ödülüdür. [Zamansal] ardışıklığından olduğu gibi uzamından da kendi içine geri dönmüş olan bütün, ve bu bütünün oluş sürecini tamamlamış *yalın Kavramıdır*. Bu yalın bütünün edimselliği ise kıpılara dönüşmüş şekillenmelerin kendilerini yeni baştan, ama bu kez yeni öğelerinde, ortaya çıkmış olan yeni anlamda geliştirmelerinden ve şekillendirmelerinden oluşur.

13. Bir yandan yeni dünyanın ilk görünüşü ilkin yalnızca *yalınlığı* içinde örtülü bütün ya da bu bütünün genel temeli iken, öte yandan önceki belirli-varlığın varsıllığı henüz bilinç için belleklerde bulunur. Bilinç yeni görünen şekilde içeriğin yayılım ve tikelleşmesini bulamaz; ve daha da ötesi, ayrımların güvenle belirlenerek değişmez ilişkileri içinde düzenlendikleri biçimin işlenişinin yokluğunu duyar. Bu işleniş olmaksızın Bilim evrensel *anlaşılabilirlik*ten yoksundur ve bir kaç bireyin içrek iyeliği olma görünüşünü taşır; *içrek bir iyelik*, çünkü ilkin yalnızca Kavramında ya da İçinde bulunur; *birkaç birey*, çünkü yayılmamış görünüşü belirli-varlığını bireysel kılar. Ancak tümüyle belirli olan aynı zamanda dışrak ve kavranabilirdir, öğrenilebilme ve herkesin iyeliğinde olma olanağını sunar. Bilimin anlaşılır biçimi herkese sunulan ve herkes için eşit kılınmış olan yoldur, ve anlama yoluyla ussal bilgiye erişmek Bilime yaklaşan bilincin haklı istemidir; çünkü anlama düşünmedir, genel olarak arı Bendir; ve anlaşılabilir olan önceden tanıdık olandır, Bilimde ve bilimsel-olmayan bilinçte ortak olandır, ve ikincinin birinciye dolaysız girişinin aracısıdır.

14. Daha başlangıcında olan Bilim henüz ne ayrıntıların tamamlanışına, ne de biçim eksiksizliğine ulaştığı için eleştiriye açıktır. Ama bu eleştiri eğer Bilimin özüne vurmaya yönelirse haksız olacaktır, tıpkı o daha ileri gelişme istemini tanımamayı istemenin onaylanamaz olması gibi. Bu evreler arasındaki karşıtlık bilimsel kültürün şimdi çözmeye çalıştığı ve henüz gerektiği gibi anlamadığı başlıca düğüm olarak görünür. Bir yan gereçlerinin varsıllığı ve anlaşılabilirliği ile övünürken, öteki yan en azından bunları küçümser ve dolaysız ussallığı ve tanrısallığı ile övünür. İlk yan yalnızca gerçeğin gücü ile ya da ötekinin gürültücülüğü ile suskunluğa getirilmiş ve olgunun temelleri açısından kendini yenilmiş duysa bile, gene de o istemler açısından doymuş değildir; çünkü bunlar aklanmış, ama yerine getirilmemişlerdir. Suskunluğunun yarısı karşıtının utkusuna, öteki yarısı da çoğunlukla yerine getirilmeyen sözlerle biteviye uyandırılan bir bekleyişin sonucundaki can sıkıntısı ve ilgisizliğe bağlıdır.

15. Öteki yan içerik açısından büyük bir genişlik bulmayı hiç kuşkusuz kendisi için zaman zaman yeterince kolaylaştırır. Topraklarına önceden tanıdıkları ve düzenlenmiş bir yığın gereci çekerler, ve özellikle tuhaflık ve ilginçlik üzerinde yoğunlaştıkları için, bilimsel bilginin önceden kapsamına almış olduğu geri kalan herşeye iye, ve aynı zamanda da henüz düzensiz olana egemen oldukları izlenimini verirler; böylece herşey saltık İdeaya boyun eğmiş gibi, ve o da bu nedenle herşeyde tanınmış, ve genişlemiş bir Bilime olgunlaşmış görünür. Oysa daha yakından bakıldığında bu genişlemenin bir ve aynı ilkenin kendiliğinden değişik şekiller almasıyla ortaya çıkmadığı, tersine yalnızca türlü gereçlere dışsal olarak uygulanan ve böylece can sıkıcı bir türülük görünüşünü kazanan bir ve aynı formülün şekilsiz yinelenişi olduğu görülür. Kendi için hiç kuşkusuz gerçek olan İdea gerçekte her zaman başlangıcında kalır, eğer gelişmesi aynı formülün böyle bir yinelenişinden başka hiçbirşey kapsamıyorsa. Devimsiz bir biçim bilen özne tarafından ortadaki herhangi birşeye dolandırıldığında ve gereç bu dingin ögeye dışarıdan daldırıldığında, bu içerik üzerine keyfi bir düşünce yapıntısından daha ötesi değildir, ve gerekenin yerine getirilişi, yani şekillerin kendiliğinden kaynaklanan varsıllığı ve kendi kendilerini belirleyen ayrımları olmaktan çok uzaktır. Bu, tersine, tekrenkli bir biçimciliğdir ki yalnızca gerecin ayrımlaşmasına, ve hiç kuşkusuz bunun önceden hazır ve

tamdık olması yoluyla varır.

16. Gene de bu biçimcilik bu tekdüzeliğin ve soyut evrenselliğin Saltık olduklarını ileri sürer; ve diretir ki, kendisi ile doyum bulmamış olmak saltık görüş açısına egemen olmaya ve ona sıkıca sarılmaya yeteneksizliktir. Bir zamanlar bir tasarımı çürütmek için birşeyi başka bir yolda tasarımılamak gibi boş bir olanak yeterliydi, ve bu yalın olanak, bu genel düşünce, edimsel bilmenin bütün bir olumlu değerini de taşırdı; benzer olarak, bugünlerde bu edimsel olmayan biçimdeki evrensel İdeaya tüm değerini yüklediğini, ve ayrımlı ve belirli herşeyin çözülmesinin, ya da daha doğrusu onları daha öteye gelişmeksizin ve kendilerinde kendilerini aklamaksızın dipsiz bir boşluğa atmanın kurgul irdeleme yolu diye alındığını görürüz. Herhangi bir belirli-varlığı *Saltıkta* olduğu gibi irdelemek, bu görüşe göre, ondan şimdi hiç kuşkusuz belirli birşey gibi söz edilmiş olmasına karşın, gene de *Saltıkta*, $A = A'$ da, onun olmadığını, çünkü orada herşeyin bir olduğunu söylemekten ötesi değildir. Bu bir parça bilgiyi, yani *Saltıkta* herşeyin aynı olduğunu, ayrılaşmış ve tamamlanmış ya da bu tamamlanışı arayan ve isteyen bilginin karşısına koymak, ya da kendi *Saltığını*, söylenegeldiği gibi, içinde tüm ineklerin kara olduğu gece diye yutturmak — bu, bilgideki boşluktan gelen saflıktır. — Yakın zamanlar felsefesinin suçlamış ve kötülemiş olduğu, ama kendini felsefenin kendisinde yeniden yaratmış olan biçimcilik, yetersizliği tanınmış ve duyulmuş olsa bile, saltık edimselliğin bilgisi kendi doğası üzerine eksiksiz bir duruluk kazanıncaya dek Bilimden kalkmayacaktır. — Bir düşüncenin genel olarak sunulduğu onun yoğrulması çabasını öncelediği zaman bu çabayı anlamayı kolaylaştırıyorsa, onu burada kabaca göstermek yararlı olabilir ve aynı zamanda bu fırsatla felsefi bilme için bir engel olan kimi biçim alışkanlıkları da uzaklaştırılabilir.

17. Benim görüşüme göre — ki ancak dizgenin kendisinin açıklanışı ile aklanabilir — herşey Gerçeği yalnızca *Töz* olarak değil, ama o denli de *Özne* olarak kavramaya ve anlatmaya dayanır. Aynı zamanda belirtmek gerek ki, tözsellik evrenseli ya da *bilmenin dolaysızlığının* kendisini de tıpkı bilme için varlık ya da dolaysızlık olan gibi kendi içinde kapsar. — Tanrıyı biricik *Töz* olarak kavrayış bu belirlemenin açığa vurulduğu çağı sarstığı zaman, bunun nedeni bir yandan bu tanımda özbilincin yalnızca yitip gitmiş ve saklanmamış olduğunun içgüdüsel bilinişiydi; öte yandan düşünme olarak düşünmeye, e.d. genelde *evrenselliğe* sarılan karşıt görüş aynı yalınlık ya da ayrılaşmamış, devinmemiş tözselliktir; ve, üçüncü olarak, düşünce kendini *Tözün* varlığı ile birleştirir ve dolaysızlığı ya da sezgiyi düşünme olarak görürse, soru henüz bu anlaksal sezgi acaba yine durgun yalınlığa geri düşmeyecek midir ve edimselliğin kendisini edimsel olmayan bir kipte betimlemeyecek midir biçiminde kalır.

18. Dahası, dirimli *Töz* varlıktır ki, gerçekte *Öznedir*, ya da yine aynı şey, gerçekte edimseldir, ama ancak kendi-kendini-koyma devimi ya da kendini kendi ile başkalaştırma dolaylılığı olduğu sürece. Bu *Töz*, *Özne* olarak, arı *yalın olumsuzluktur*, ve tam bu nedenle yalının ikiye ayrılışıdır; ya da karşıtlık kuran eşlenmedir ki, yine bu ilgisiz türülülüğün ve bunun karşısavının olumsuzlanmasıdır: Salt bu kendini *yeniden kuran* özdeşlik ya da başkalıkta kendi içine yansıma — genel olarak *kökensel* ya da *dolaysız birlik* değil — Gerçektir. Gerçek kendi kendisinin oluş sürecidir, çemberdir ki, ereğini amacı olarak öngerektirir ve başlangıcı olarak taşır ve salt yerine getirilmesi ve ereği

yoluyla edimseldir.

19. Böylece Tanrının yaşamından ve tanrısal bilgiden hiç kuşkusuz Sevginin kendi kendisi ile bir oyunu olarak söz edilebilir; ama eğer bu düşünce ağırbaşlılık, acı, dayanç ve olumsuzun emeğinden yoksunsa, yüceltmeye, giderek yavanlığa dek düşer. O yaşam *kendinde* hiç kuşkusuz duru bir kendine özdeşlik ve birliktir ki, başkalığı ve yabancılaşmayı ve bu yabancılaşmayı yenmeyi önemsemez. Ama bu *Kendinde* soyut evrenselliştir ki, onda tanrısal yaşamın doğası, *kendi için olmak*, ve böylece genel olarak biçimin öz-devimi, göz önüne alınmazlar. Eğer Biçimin Öz ile aynı olduğu söylenirse, o zaman bilmenin Kendinde ya da Öz ile yetindiğini ve Biçimi ise bir yana bırakabileceğini sanmak, saltık ilkenin ya da saltık sezginin birincinin yerine getirilmesini ya da ikincinin açınımını gereksizleştirdiğini sanmak açıkça bir yanlış anlama olacaktır. Tam olarak biçimin öze özün kendine olduğu ölçüde özsel olması nedeniyle tanrısal öz yalnızca öz olarak, e.d. dolaysız töz ya da tanrısalın arı öz-sezgisi olarak değil, ama o denli de *biçim* olarak, ve açınmış biçimin bütün bir varsıllığı içinde kavranacak ve anlatılacaktır; o ancak bu yolda edimsel birşey olarak kavranır ve anlatılır.

20. Gerçek bütündür. Bütün ise ancak kendi açınımı yoluyla kendini tamamlayan özdür. Saltık üzerine söylenmesi gereken onun özsel olarak *sonuç* olduğu, gerçekte ne ise ancak *Erekte* o olduğudur; ve doğası, e.d. edimsel, özne, ve kendisinin kendiliğinden oluş süreci olmak tam olarak bunda yatar. Saltığın özünde bir sonuç olarak kavranması gerektiği ne denli çelişkili görünse de, biraz düşünüp taşınmak bu çelişki görünüşünü doğru bir yere oturtmaya yetecektir. Başlangıç, İlke ya da Saltık, ilk olarak ve dolaysızca bildirildiğinde, salt bir evrenseldir. Nasıl ‘*tüm hayvanlar*’ dediğimde bu sözcük bir zoolojinin yerini alamıyorsa, ‘Tanrısal,’ ‘Saltık,’ ‘Bengi’ vb. gibi sözcüklerin de onlarda kapsananları anlatmadıkları eşit ölçüde açıktır; ve gerçekte ancak böyle sözcükler sezgiyi dolaysız birşey olarak anlatırlar. Böyle bir sözcükten daha öte birşey, salt bir önermeye geçiş bile, geri alınması gereken bir *başkalaşmayı* kapsar ve bir dolaylılıktır. Oysa işte tiksintiyle yadsınan da budur, sanki dolaylılıktan yalnızca onun saltık birşey olmadığını ve Saltıkta hiç bulunmadığını söylemekten daha çoğu yapıldığında saltık bilgi bir yana atılıyormuş gibi.

21. Ama bu tiksinti gerçekte dolaylılığın ve saltık bilginin kendisinin doğalarını tanımamaktan kaynaklanır. Çünkü dolaylılık öz-devimli kendine-özdeşlikten başka birşey değildir, ya da kendi içine yansıma, kendi-için-varolan Ben kıpısı, arı olumsuzluk ya da, eğer arı soyutluğuna indirgenirse, *yalın Oluştur*. Ben ya da oluş olarak oluş, bu dolaylılık yalınlığı yüzünden sözcüğün tam anlamıyla oluş sürecindeki dolaysızlık ve dolaysızlığın kendisidir. — Bu nedenle, eğer yansıma Gerçeklikten dışlanır ve Saltığın olumlu bir kıpısı olarak kavranmazsa Us yanlış anlaşılmuş olur. Gerçeği sonuç yapan, ama onun oluş süreci ile sonuç arasındaki bu karşıtlığı da ortadan kaldıran yansımadır, çünkü bu oluş eşit ölçüde yalındır ve buna göre Gerçeğin kendini sonuçta *yalın* olarak gösteren biçiminden ayrı değildir; oluş daha çok yalınlığa tam bu geri-dönmüştür. — Embriyo *kendinde* hiç kuşkusuz bir insan iken, gene de *kendi için* böyle değildir; ancak kendini *kendinde* ne ise o *yapmış* olan eğitilmiş Us olarak kendi için insandır. İlkin bu onun edimselliğidir. Oysa bu sonucun kendisi yalın dolaysızlıktır, çünkü özbilinçli özgürlüktür ki, kendi içinde dingindir ve karşıtlığı bir yana koyup orada bırakmamış, tersine onunla uzlaşmıştır.

22. Söylenmiş olanlar Usun *ereksel etkinlik* olduğu söylenerek de anlatılabilir. Sözde bir Doğanın yanlış tanınmış düşüncenin üzerine yükseltilmesi, ve herşeyden önce dışsal erekselliğin yadsınması genel olarak *Erek* biçiminin saygınlığına gölge düşürmüştür. Gene de, *Aristoteles*'in de Doğayı ereksel etkinlik olarak tanımladığı anlamda, erek dolaysız ve *dingin* olandır, devimsizdir ki *öz-devimlidir*, ve böylece *Öznedir*. Onun devinme kuvveti, soyut olarak alındığında, *kendi-için-varlık* ya da arı olumsuzluktur. Sonuç başlangıç olanla aynıdır, çünkü *başlangıç erektir*; ya da, edimsel olan kendi Kavramı ile aynıdır, çünkü dolaysız olan, erek olarak, 'kendi'yi ya da arı edimselliği kendi içinde taşır. Yerine getirilmiş erek ya da varolan edimsel ise devim ve açınmış 'oluş'tur; ama tam olarak bu *dinginliksizlik* 'kendi'dir; ve 'kendi' başlangıcın o dolaysızlık ve yalınlığı gibidir, çünkü sonuçtur, kendi içine geri dönmüş olandır, — kendi içine geri dönmüş olan ise tam olarak 'kendi'dir ve 'kendi' kendi ile bağıntılı özdeşlik ve yalınlıktır.

23. Saltığı *Özne* olarak tasarımlama gereksinimi şu önermelerde anlatım bulur: *Tanrı* bengi olandır, ya da ahlaksal dünya düzenidir, ya da sevgidir vb. Böyle önermelerde Gerçek doğrudan doğruya *Özne* olarak koyulur, ama kendini kendi içine yansıtan devimi olarak sunulmaz. Böyle bir önermede '*Tanrı*' sözcüğü ile başlanır. Bu kendi başına anlamsız bir ses, salt bir addır; *ne olduğunu* yalnızca yüklem söyler, Onun içeriği ve anlamı odur; boş başlangıç salt bu sonda edimsel bilgi olur. Bu böyleyken niçin yalnızca bengi olandan, ahlaksal dünya düzeninden vb., ya da eskilerin yaptıkları gibi, 'Varlık,' 'Bir' ve benzeri arı Kavramlardan, kısaca, *anlamsız* sesi eklemeksizin de anlam verenden söz edilmesin? Oysa tam olarak bu sözcük ile koyulmanın bir varlık, bir öz, genelde bir evrensel değil, ama daha çok kendi içine yansımış birşey, bir *Özne* olduğu imlenir. Ama aynı zamanda bu yalnızca öncelenir. *Özne* durağan bir nokta olarak alınır, yüklemeler ona destekleri olarak özneyi bilene ait bir devim yoluyla bağlanır, ve devim noktanın kendine ait görülmez; gene de ancak bu devim yoluyla içerik *Özne* olarak sunulabilir. Bu devim öyle bir yolda oluşur ki, durağan noktaya ait olamaz; gene de, o nokta varsayıldıktan sonra devim başka türlü oluşamaz, yalnızca dışsal olabilir. 'Saltık *Öznedir*' öncelenmesi öyleyse bu Kavramın yalnızca edimselliği olmamakla kalmaz, ama giderek edimselliği olanaksız kılar; çünkü öncelenme *Özneyi* *dingin* bir nokta olarak koyar, oysa edimsellik *öz-devimdir*.

24. Bu söylenenlerden çıkan çeşitli sonuçlar arasında şu özellikle vurgulanabilir: Bilgi ancak Bilim olarak ya da *dizge* olarak edimseldir ve sunulabilir; ve dahası, felsefenin temel denilen herhangi bir önerme ya da ilkesi, eğer gerçek ise, salt bir ilke olduğu ölçüde, yanlıştır da. — Bu nedenle onu çürütmek kolaydır. Çürütme eksikliğinin gösterilmesinden oluşur; eksiktir, çünkü yalnızca evrensel ya da ilkedir, başlangıçtır. Eğer çürütme köklü ise, ilkenin kendisinden alınmış ve geliştirilmiştir, karşıt inancalar ve dışarıdan gelen raslantısal düşünceler yoluyla yerine getirilmiş değildir. Çürütme öyleyse özünde ilkenin gelişmesi ve böylece eksikliğinin giderilmesi olacaktır, eğer onun yalnızca *olumsuz* eylemini dikkate alma, ve ilerleyiş ve sonucunun *olumlu* yanlarının da bilincinde olmama gibi bir yanlışlığa düşmemişse. — Başlangıcın gerçekten *olumlu* yerine getirilişi aynı zamanda tersine o denli de ona karşı, yani onun tek-yanlı biçimine, ilkin *dolaysız* ya da *erek* olmasına karşı olumsuz bir tutumdur. Öyleyse onu benzer olarak dizgenin *temelini* oluşturan ilkenin

çürütülmesi olarak almak da olanaklıdır; ama onu dizgenin *temeli* ya da ilkesi gerçekte onun yalnızca *başlangıcıdır* gibi bir tanıtlama olarak görmek daha doğrudur.

25. Gerçeğin yalnızca dizge olarak edimsel olduğu ya da Tözün özsel olarak Özne olduğu Saltığı *Tin* olarak bildiren düşüncede anlatılır ki, en yüce Kavramdır ve çağa ve onun dinine aittir. Yalnızca tinsel olan *edimsel* olandır, öz ya da *kendinde-varolandır*, — kendisi ile *ilişkide ve belirli* olandır, *başkası-olma ve kendi-için-olmadır* — ve bu belirlilikte ya da kendi-dışında-olmada kendi içinde kalandır; ya da *kendinde ve kendi içindir*. — Ama bu *kendinde-ve-kendi-için-varlık* ilkin salt bizim için ya da *kendindedir*, tinsel *Tözdür*. *Kendi için* de bu olmalıdır, tinsel bilginin ve kendisinin *Tin* olarak bilgisi olmalı, e.d. kendine bir *nesne*, ama o denli de dolaysız ve ortadan kaldırılmış, kendi içine yansımış bir nesne olmalıdır. Salt bizim için *kendi içindir*, ama ancak tinsel içeriği kendisi tarafından üretilmişse; oysa eğer kendisi için de kendi içirse, bu kendini-üretme, arı Kavram, onun için aynı zamanda içinde belirli-varlığını taşıdığı nesnel öğedir, ve bu kipte, kendi için belirli-varlığında, kendi içine yansımış nesnedir. — Böyle kendini *Tin* olarak bilecek denli gelişmiş *Tin Bilimdir*. Bilim onun edimselliği ve onun kendine kendi öğesi içinde kurduğu ülkedir.

26. Saltık başkalıkta *arı* kendini-bilme, bu *genelde* Ether Bilimin zemini ve toprağı ya da *genel olarak bilgidir*. Felsefenin başlangıcı bilincin kendisinin bu *öğede* bulunması varsayımında ya da isteminde bulunur. Ama bu öğenin kendisi eksiksizlik ve saydamlığını ancak kendi oluş devimi yoluyla kazanır. Yine, bu öğe yalın dolaysızlık biçimini taşıyan *evrensel* olarak arı tinselliktir; böyle olarak *varoluş* taşıyan bu yalınlık [bilimin] toprağıdır, yalnızca *Tinde* varolan düşünmedir. Bu öğe, *Tinin* bu dolaysızlığı, *Tinin* genelde tözsel yanı olduğu için, *aydınlatılmış özdür*, kendisi yalın olan, kendi için genelde dolaysızlık olan yansımadır, kendi içine yansıma olan *varlıktır*. Bilim kendi açısından özbilinçten onun Bilim ile ve Bilim içinde yaşayabilmesi ve yaşaması için kendini bu Ethere yükseltmiş olmasını ister. Evrik olarak, birey Bilimin en azından ona bu bakış açısına götüren merdiveni sağlamasını, ona onun kendisinde bu bakış açısını göstermesini isteme hakkını taşır. Hakkı saltık bağımsızlığına dayanır ve bu bağımsızlığa bilgisinin her evresinde iye olduğunu bilir; çünkü bunların her birinde — Bilim tarafından tanınmış olsun ya da olmasın, ve içerik ne olursa olsun — birey saltık biçimdir, e.d. kendi kendisinin *dolaysız pekinliğidir*, ve eğer şu anlatım yeğlenirse, öyleyse koşulsuz *varlıktır*. Nesnel şeyleri kendisine karşı karşısav olarak ve kendini onlara karşı karşısav olarak bilen bilincin bakış açısı Bilim için onun bakış açısının *başkası* olarak geçerlidir, öyle ki bilincin kendisini kendi içinde bildiği yerde Bilim *Tinin* yitişini görür; buna karşı, Bilimin öğesi bilinç için öte-yanda, artık onun orada kendi kendisine iye olamayacağı denli uzaktadır. Bu iki durumdan her biri öteki için Gerçeğin evrilmesi olarak görünür. Doğal bilincin kendini doğrudan doğruya Bilime bırakması ne tarafından itildiğini bilmeksizin bir kez de kafa üzerinde yürümek için yaptığı bir denemedir; bu alışılmadık duruşu alarak onda devinmeye zorlanmak onun kendisine yapması beklenen bir zorbalıktır ki onu hazırlıksız yakalar ve görünürde hiçbir gereği yoktur. — Bilim kendinde ne olmayı isterse istesin, dolaysız öz-bilinç ile ilişkide kendini ona karşı tersine duran birşey olarak gösterir; ya da, bu özbilinç kendi kendisinin pekinliğinde kendi edimsellik ilkesini bulduğu için, Bilim ona edimsel olmayan bir biçimde görünür, çünkü özbilinç kendi için

Bilimin dışındadır. Bilim buna göre bu öz-pekinlik ögesini kendisi ile birleştirmeli ya da daha doğrusu bu ögenin, ve nasıl, kendisine ait olduğunu göstermelidir. Bilim bu edimsellikten yoksun oldukça ancak bir '*kendinde*' olarak içeriktir, şimdilik henüz bir *İç* olan *amaçtır*; henüz Tin değil, ama yalnızca tinsel Tözdür. Bu '*kendinde*' kendini dışlaştırmalı ve *kendi için* olmalıdır; bu yalnızca şu demektir: Özbilinci kendisi ile bir olarak koymalıdır.

27. *Genel olarak Bilimin ya da bilginin* bu oluş sürecidir ki bu Tinin *Görüngübilimi* tarafından betimlenir. İlk evresindeki bilgi, ya da *dolaysız Tin* tinsel olmayandır, *duyusal bilinçtir*. Gerçek bilgi olmak ya da Bilimin ögesini — ki Bilimin arı Kavramının kendisidir — üretebilmek için, önünde emeği ile geçmesi gereken uzun bir yol vardır. Bu oluş süreci, kendilerini bu süreçte gösteren içerik ve şekillerinde görüneceği gibi, bilimsel olmayan bilincin Bilime getirilişinden ilk anda anlaşılan şey olmayacaktır; ayrıca Bilimin temellendirilişinden de başka birşey olacaktır; ne de pistolden çıkar gibi saltık bilgi ile dolaysızca başlayan ve öteki bakış açıları ile onlara aldırmadığını bildirerek şimdiden işini görmüş olan duygusal bir coşku olacaktır.

28. Bireyi eğitilmemiş bakış açısından bilgiye taşıma görevinin evrensel anlamında görülmesi, ve evrensel bireyin, özbilinçli Tinin, eğitimi içinde irdelenmesi gerekirdi. — İkisi arasındaki ilişkiye gelince, her kıpı, somut bir biçim ve kendine özgü bir şekil kazanırken, kendini evrensel bireyde gösterir. Tikel birey tamamlanmamış Tindir, bütün belirli-varlığında *tek bir* belirliliğin egemen olduğu ve ötekilerin ancak silik boyutlarda buldukları somut bir şekildir. Bir başkasından daha yüksekte duran bir Tinde alt somut belirli-varlık göze çarpmayan sönük bir kıpıya indirgenmiştir; daha önce olgunun kendisi olmuş olan şimdi salt bir izdir; şekli örtülmüş ve yalın bir gölge olmuştur. Tözü daha yüksekte duran Tin olan birey bu geçmişi tıpkı daha yüksek bir bilimi üzerine alan birinin özümseyeli çok olduğu hazırlık bilgilerini onların içeriğini anımsamak için bir kez daha taraması gibi hızla geçer; onların anılarını geri çağırır; ama ilgisini onlar üzerinde tutmaksızın. Birey içerik açısından da evrensel Tinin eğitim basamakları içinden geçmelidir, ama Tinin şimdiden arkada bırakmış olduğu şekiller olarak, işlenmiş ve düzeltilmiş bir yolun basamakları olarak; böylece, görürüz ki, bilme açısından önceki çağlarda insanların olgun kafalarını uğraştıran şeyler çocukluk çağının bilgilerine, alıştırmalarına ve giderek oyunlarına indirgenmiştir; ve çocuğun eğitbilimsel ilerleyişinde sanki silüette çizili dünya kültür tarihini tanıyabiliriz. Bu geçmiş belirli-varlık, bireyin Tözünü ve böylece onun ona dışsal görünen örgensiz doğasını oluşturan evrensel Tinin şimdiden kazanılmış iyeliğidir. — Bu açıdan eğitim, birey yanından bakıldığında, onun bu bulunanı kazanmasından, örgensel olmayan doğasını sindirmesinden ve kendi iyeliğine almasından oluşur. Ama, Töz olarak evrensel Tin yanından bakıldığında, bu onun kendine özbilincini vermesinden, oluş sürecini ve kendi içine yansımaları üretmesinden başka birşey değildir.

29. Bilim bu eğitsel devimi hem tüm ayrıntıları ve zorunluğu içinde, hem de daha şimdiden Tinin bir kıpısına ve iyeliğine indirgenmiş birşey olarak şekillenmesi içinde ortaya koyar. Hedef Tinin bilmenin ne olduğuna ilişkin içgörüsüdür. Dayançsızlık olanaksız, yani hedefe araç olmaksızın ulaşmayı ister. Bir yandan bu yolun *uzunluğuna* dayanmalıdır, çünkü her kıpı zorunludur; — öte yandan her kıpıda *eyleşmelidir*, çünkü her birinin kendisi bir bireysel bütün şekildir ve, belirliliği

bütün ya da somut birşey olarak görüldüğü, ya da bütün bu belirlenimin özgünlüğü içinde görüldüğü ölçüde, yalnızca saltık olarak irdelenmelidir. — Bireyin Tözü, Dünya-Tinin kendisi bu biçimlerden uzun bir zaman erimi içinde geçme, ve içinde her bir biçimde o biçimin yetenekli olduğu bütün içeriğini yoğurduğu dünya tarihinin muazzam emeğini üstlenme dayancını taşımış olduğu için, ve kendisinin bilincine daha az bir çaba ile erişemeyeceği için, birey hiç kuşkusuz olgunun doğası yüzünden bundan daha azı ile kendi Tözünü kavrayamaz; gene de aynı zamanda sıkıntısı daha azdır, çünkü *kendinde* bu başarılmıştır, içerik daha şimdiden olanağa indirgenmiş edimsellik, yenilmiş dolaysızlıktır, somut şekiller artık kısaltmalarına, yalın düşünce-belirlenimlerine indirgenmiştir. Daha şimdiden *düşünsel* birşey olarak, içerik Tözün *iyeliğidir*; bundan böyle *kendinde-varlık* biçimindeki belirli-varlık değil, ama ne salt kökensel ne de belirli-varlığa batmış olmayan, tersine daha şimdiden *anımsanan* ‘*kendinde*’dir ki, *kendi-için-varlık* biçimine çevrilecektir. Bunun nasıl yapıldığını daha yakından görelim.

30. Bu devimi burada aldığımız bakış açısından bütün ile ilgili olarak bundan böyle gerekli olmayan şey belirli-varlığın ortadan kaldırılmasıdır; henüz yapılması gereken ve en yüksek kültürel dönüşümü gerektiren şey ise biçimlerin *sunulması* ve onlarla *tanışmaktır*. Töze geri alınan belirli-varlık o ilk olumsuzlama yoluyla yalnızca *dolaysız* olarak ‘kendi’nin ögesine aktarılmıştır; bu nedenle ‘kendi’nin kazandığı bu iyelik, tıpkı belirli-varlığın kendisi gibi, henüz o aynı kavranmayan dolaysızlık, devimsiz ilgisizlik karakterini taşır; belirli-varlık böylece yalnızca *tasarıma* geçmiştir. — Aynı zamanda böylece *tanıdık* birşeydir, belirli olarak varolan Tinin onunla işi bitmiş, bu nedenle bundan böyle ondaki etkinlik ve ilgisini kesmiştir. Belirli-varlığın işini bitiren etkinliğin kendisi yalnızca tikel ve kendini kavramayan Tinin devimi iken, buna karşın bilgi böylece ortaya çıkan tasarıma, bu tanışıklığa yönelir; bilgi *evrensel* ‘kendi’nin edimi ve *düşünmenin* ilgisidir.

31. Genel olarak tanınan *tanınan* olduğu için *bilinen* değildir. Bilmede birşeyi tanıdık olarak varsaymak ve bu nedenle onu kabul etmek kendini ve başkalarını aldatmanın en genel yoludur; tüm ileri geri konuşması ile bu tür bilme hiçbir yere varamaz, ve niçin böyledir bilmez. Özne ve Nesne, Tanrı, Doğa, Anlak, Duyarlık vb. eleştirilmeksizin tanıdık ve geçerli şeyler olarak temel alınır, başlangıç ve geri dönüş için durağan noktalar yapılıır. Bunlar devimsiz kalırken, devim onların arasında ileri geri gider, ve bu nedenle ancak yüzeylerinde kalır. Böylece ayrımsama ve sınıma da bu noktalar üzerine söylenenin herkesin kendi tasarımında da bulunup bulunmadığını, ona öyle görünüp görünmediğini ve tanıdık olup olmadığını görmekten oluşur.

32. Bir tasarımı *çözümleme*, bir zamanlar yapıldığı gibi, onun tanışıklık biçiminin ortadan kaldırılmasından başka birşey değildir. Bir tasarımı kökensel öğelerine ayırştırmak onun kıpılarına geri dönmektir ki, bunlar en azından verilen tasarımın biçimini taşımaz, ama daha çok ‘kendi’nin dolaysız iyeliğini oluştururlar. Bu çözümleme, hiç kuşkusuz, ancak kendileri tanıdık, katı ve dingin belirlenimler olan *düşüncelere* varır. Oysa bu *ayrılmışın*, edimsel-olmayanın kendisi özsel bir kıpıdır; çünkü somut yalnızca kendini böldüğü ve edimsel olmayan birşey yaptığı için öz-devimlidir. Ayırma etkinliği *Anlağın* kuvveti ve işidir, — Anlak ki, güçlerin en şaşırtıcısı ve en büyüğü, ya da daha doğrusu saltık güçtür. Kendi içinde kapanıp kalan ve Töz olarak kıpılarını barındıran çember

dolaysız ve bu nedenle şaşırtıcı olmayan ilişkidir. Oysa kendini çevreleyen kopmuş genelde ilinekselin, bağlı olanın ve salt başkaları ile bağlantısı içinde edimsel olanın kendine özgü bir belirli-varlık ve ayrı bir özgürlük kazanması — bu olumsuzun muazzam gücüdür; düşüncenin, arı Benin erkesidir. Ölüm, eğer o edimsel-olmamayı böyle adlandırmak istersek, en korkunç olandır, ve ölüyü sıkıca tutmak kuvvetlerin en büyüğünü gerektirir. Kuvvetsiz Güzellik ondan yapamayacağını istediği için Anlaktan nefret eder. Ama ölümden korkan ve kendini yıkımla lekelenmemiş tutan yaşam değil, tersine ona dayanan ve onda kendini koruyan yaşam Tinin yaşamıdır. Tin gerçekliğini yalnızca saltık parçalanmışlıkta kendi kendisini bulduğu zaman kazanır. O bu güçtür, ama olumsuzdan bakışlarını uzaklaştıran — tıpkı birşey üzerine onun bir hiç ya da yanlış olduğunu söyleyip işini bitirdikten sonra herhangi başka birşeye geçmemiz gibi — olumlu olarak değil; tersine, o bu güçtür, ama ancak olumsuza yüzden bakarak, ve onda kalarak. Olumsuzda bu kalış onu varlığa çeviren büyülü kuvvettir. — Bu güç yukarıda Özne dediğimiz şey ile aynıdır — Özne ki, belirliliğe kendi ögesinde varoluş vererek soyut dolaysızlığı, e.d. salt genelde *varolan* dolaysızlığı ortadan kaldırır, ve böylece gerçek Tözdür: Varlık ya da dolaysızlıktır ki, dolaylılığını dışında taşımaz, tersine bu dolaylılığın kendisidir.

33. Tasarımlanmışın arı özbilincin iyeliği oluş süreci, genelde evrenselliğe bu yükseliş salt bir yandır ve henüz tamamlanmış eğitim değildir. — Eski çağların öğrenim yolunun çağdaş öğrenim yolundan ayrımı birincinin doğal bilincin ona özgü ve tamamlanmış eğitimi olmasıydı. Bu belirli-varlığının her bölümünde kendini özellikle sınayarak ve karşılaştığı herşey üzerine felsefe yaparak kendisini baştan sona etkin bir evrensellik yaptı. Öte yandan çağımızda birey soyut biçimi hazır bulur; onu ele geçirme ve özümseme çabası evrenselin belirli-varlığın somut karmaşasından çıkışından çok, için dolaysızca ortaya sürülüşü ve evrenselin güdük üretilişidir. Öyleyse günümüzün işi daha çok bireyi dolaysız duyusal bir kalıptan arıtarak düşünülen ve düşünen töz yapmaktan değil, ama tersine karşıtından, katı ve belirli düşünceleri ortadan kaldırarak evrenseli edimselleştirmek ve dirileştirmekten oluşur. Ama katı düşünceleri akışkanlığa getirmek duyusal belirli-varlığı getirmekten çok daha zordur. Bunun nedeni yukarıda gösterilmiştir: O belirlenimler Beni, olumsuzun gücünü ya da arı edimselliği belirli-varlıklarının tözü ve ögesi olarak taşırlar; buna karşı duyusal belirlenimler ise ancak güçsüz soyut dolaysızlık ya da genelde varlık taşırlar. Düşünceler akışkanlaşırlar, ama ancak arı düşünme, bu iç *dolaysızlık* kendini kıpı olarak tanıdığı zaman, ya da kendi kendinin arı pekinliği kendini soyutladığı zaman — kendini dışarıda bırakarak ya da bir yana koyarak değil, ama kendi-kendini-koymanın *durağanlığından* vazgeçerek: Hem arı somutun durağanlığından, ki ayrılaşmış içeriğe karşı karşıtlık içindeki Benin kendisidir, hem de ayrılaşmış kıpıların durağanlığından, ki arı düşünme ögesinde koyulmuşlardır ve Benin koşulsuzluğunu paylaşırlar. Bu devim yoluyla arı düşünceler *Kavramlar* olurlar ve ilk kez gerçekte oldukları gibidirler: kendiliğinden-devimler, çemberler, tözleri olan şey, tinsel özsellikler.

34. Arı özselliklerin bu devimi genelde bilimselliğin doğasını oluşturur. İçeriklerinin bağlantısı olarak görüldüğünde, bu devim o içeriğin örgensel bir bütüne zorunlu gelişmesidir. Bilgi Kavramına götüren yol bu devim nedeniyle benzer olarak zorunlu ve tam bir oluş süreci olur, ve böylece bu hazırlık yolu raslantısal bir felsefecilik olmaya son verir — bir felsefecilik ki, şu ya da bu nesneye,

ilişkiye, eksik bir bilinçte raslantı ürünü olan düşünceye bağlanır, ya da ileri geri bir uslamlama, belirli düşüncelerden tasım ve çıkarsamalar yoluyla gerçeği temellendirmeye çalışır; tersine, bu yol Kavramın devimi yoluyla bilincin bütün bir dünyasallığını zorunluğu içinde kucaklayacaktır.

35. Dahası, böyle bir açıklama Bilimin *ilk* bölümünü oluşturur, çünkü Tinin belirli-varlığı birincil olarak dolaysızdan ya da başlangıçtan başka birşey değildir — ama başlangıç henüz onun kendi içine geri dönüşü değildir. *Dolaysız belirli-varlık ögesi* öyleyse Bilimin bu bölümünün kendisini ötekilerden ayırdetmesini sağlayan belirliliktir. Bu ayrımın belirtilmesi bizi bu bağlamda sık sık ortaya çıkan kimi katı düşüncelerin tartışılmasına götürecektir.

36. Tinin dolaysız belirli-varlığı olarak bilinç iki kapı, bilme kıpısı ile bilmeye olumsuz nesnellik kıpısını kapsar. Tin kendini bu öğede geliştirdiği ve kıpılarını onda sergilediği için, bu kıpılar o karşıtlığı kapsarlar ve tümü de bilincin şekilleri olarak ortaya çıkarlar. Bu yolun Bilimi bilincin yaptığı *Deneyimin* Bilimidir; töz kendisinin ve deviminin bilincin nesnelere olduğu yolda irdelenir. Bilinç deneyiminde olandan başka hiçbirşeyi bilmez ve kavramaz; çünkü deneyimde olan yalnızca tinsel tözdür, ve dahası, bilincin ‘kendi’ sinin *nesnesi* olarak böyledir. Ama Tin nesne olur, çünkü Tin *kendine* bir başkası *olma*, e.d. *kendi ‘kendi’ sinin nesnesi olma* ve bu başkalığı ortadan kaldırma devimidir. Ve deneyim tam olarak bu devime verilen addır: Burada dolaysız olan, deneyimlenmemiş, e.d. soyut olan — ister duyusal varlığın isterse salt düşünsel yalının soyutu olsun — kendine yabancılaşır ve sonra bu yabancılaşmadan kendine geri döner ve böylelikle şimdi ilk kez edimselliği ve gerçekliği içinde betimlenir ve aynı zamanda da bilincin bir iyeliği olur.

37. Bilinçte Ben ve onun nesnesi olan töz arasında yer alan benzemezlik ya da özdeşsizlik onların ayrımıdır, genelde *olumsuzdur*. Bu ikisinin de *eksikliği* olarak görülebilir, ama onların ruhu ya da devindiricisidir; bu nedenle kimi eskiler *boşluğu* devindirici olarak kavradılar, çünkü devindiriciyi hiç kuşkusuz *olumsuz* olarak gördüler, ama bu olumsuzu henüz ‘kendi’ olarak değil. — Şimdi, bu olumsuz ilkin Benin nesne ile özdeşsizliği olarak görünse de, o denli de Tözün kendi kendisi ile özdeşsizliğidir. Tözün dışında olan biten, ona karşı bir etkinlik olarak görünen, onun kendi edimidir, ve Töz kendini özünde Özne olarak gösterir. Bunu tam olarak gösterdiği zaman, Tin belirli-varlığını özüne özdeş kılmıştır; olduğu gibi kendine nesnedir, ve dolaysızlığın, ve bilgi ile gerçekliğin ayrılmasının soyut öğeleri yenilirler. Varlık saltık olarak dolaylı kılınır; — tözsel bir içeriktir ki, o denli de Benin dolaysız iyeliğidir, ‘kendi’-gibidir ya da Kavramdır. Bununla Tinin Görüngübilimi sonuçlanır. Tinin onda kendisi için hazırladığı şey bilmenin ögesidir. Bu öğede şimdi Tinin kıpıları kendilerini nesnesini kendi kendisi olarak bilen *yalınlık biçiminde* yayarlar. Bundan böyle varlık ve bilgi karşıtlığında birbirleri dışına düşmezler, tersine bilginin yalın birliğinde kalırlar; Gerçeğin biçimindeki Gerçektirler, ve türülükleri salt içeriğin türülülüğüdür. Kendini bu öğede bütüne örgütleyen devimleri *Mantık* ya da *Kurgul Felsefedir*.

38. Şimdi, Tinin deneyiminin o dizgesi salt Tinin *görüngüsü* ile ilgili olduğu için, dizgeden *Gerçeğin şeklinde* olan *Gerçeğin* Bilimine ilerleyiş salt olumsuz olarak görünür, ve insan *yanlış* olduğu için olumsuz olanla sıkıntıya girmeden dosdoğru Gerçeğe götürülmeyi isteyebilir: Niçin yanlış olanla uğraşılın? — Yukarıda tartışılan ve doğrudan doğruya Bilim ile başlanması gerektiğini

savunan görüşe bu noktada genel olarak *yanlış* diye görülen olumsuzun doğası irdelenerek yanıt verilecektir. Bu konudaki yerleşik düşünceler gerçeğe giden yolun başlıca engelleridir. Bu bize matematiksel bilgiden söz etme fırsatını verecektir — matematiksel bilgi ki, felsefi olmayan bilgi onu felsefenin erişmek için çabalaması gereken ideal olarak görür, gerçi şimdiye değin bu çaba boşa çıkmış olsa da.

39. *Gerçek ve Yanlış* devimsiz ve bütünüyle ayrı özler olarak, biri burada öteki şurada, ortak hiçbir şeyleri olmaksızın yalıtılmış ve kaskatı duran belirli düşünceler arasına düşerler. Bu görüşe karşı gerçekliğin hazır verilip cebe indirilebilecek basılı bir para olmadığı ileri sürülmelidir. Ne de yanlış diye birşey *vardır*, tıpkı kötü diye birşeyin olmaması gibi. Kötü ve yanlış hiç kuşkusuz şeytan kadar fena değildirler, çünkü şeytanda giderek tikel bir *özne* yapırlar; yanlış ve kötü olarak yalnızca *evrensellerdirler*, ama gene de birbirlerine karşı kendi özselliklerini taşırlar. — Yanlış (çünkü burada salt ondan söz ediyoruz) ‘başkası’ olacak, bilmenin içeriği olarak Gerçek olan tözün olumsuzu olacaktır. Oysa Tözün kendisi özsel olarak olumsuzdur, bir yandan içeriğin ayrılaşması ve belirlenmesi olarak, öte yandan *yalın* bir ayırdetme olarak, e.d. ‘kendi’ ve genelde bilme olarak. İnsan hiç kuşkusuz yanlış bilebilir. Birşeyin yanlış olarak bilinmesi bilmenin Tözü ile özdeşsizlik içinde olması demektir. Ama işte bu özdeşsizliktir ki [bilgide] özsel bir kıpı olan genelde ayrımı oluşturur. Özdeşlikleri hiç kuşkusuz bu ayrılaşmadan oluşur, ve bu oluşmuş özdeşlik Gerçekliktir. Ama gerçeklik değildir, eğer özdeşsizlik arı metalden ayrılan dışık gibi, ya da tamamlanmış çömlekten ayrı duran alet gibi bir yana atılırsa; tersine, özdeşsizliğin kendisi olumsuz olarak, ‘kendi’ olarak henüz genel olarak Gerçek olanda dolaysızca bulunur. Gene de bu nedenle *yanlışın* Gerçeğin bir kıpısını ya da giderek bir bileşenini oluşturduğu söylenemez. Her yanlışta biraz gerçek olduğunu söylemek bu ikisini karışmayıp salt dışsal olarak birleşen yağ ve su gibi ele almak olur. Kesinlikle *tam başkalık* kıpısını belirtmenin önemi nedeniyledir ki ‘gerçek’ ve ‘yanlış’ anlatımları başkalıklarının ortadan kaldırıldığı yerde artık kullanılmamalıdır. Nasıl ki *özne* ve *nesnenin*, sonlu ve sonsuzun, varlık ve düşüncenin vb. *birliği* anlatımları bir sakarlıktır — çünkü *özne* ve *nesne*, vb. *birlikleri dışında* ne olduklarını anlatırlar, ve bu nedenle birlikleri içinde anlatımlarının imlediği yolda düşünülmeceklerdir —, yine böyle, yanlış da bundan böyle yanlış olarak gerçekliğin bir kıpısı değildir.

40. *İnakçılık*, bilmede ve felsefe öğreniminde bir düşünme yolu olarak, Gerçeğin katı bir sonuç olan ya da dolaysızca bilinen bir önermeden oluştuğu sanısından öte birşey değildir. ‘Sezar ne zaman doğdu?’ ya da ‘Bir fersahta kaç arşın vardır?’ türündeki sorulara *şık* birer yanıt vermek gerekir, tıpkı hipotenüsün karesinin dik üçgenin öteki iki kenarının karelerinin toplamına eşit olduğunun kesinlikle gerçek olması gibi. Oysa böyle sözde bir gerçekliğin doğası felsefi gerçekliklerin doğasından ayrıdır.

41. *Tarihsel* gerçekliklere gelince, bunlara kısaca değinecek olursak, salt tarihsel yanları göz önüne alındığında onların tikel bir belirli-varlık ile, bir içerik ile olumsallığı ve özenci gibi zorunlu olmayan belirlenimleri açısından ilgilendikleri kolayca görülür. — Ama örnek olarak gösterilen bu tür çıplak gerçeklikler bile özbilincin deviminden yoksun değildirler. Bunlardan biri üzerine bilgi edinmek için pekçok şeyi karşılaştırmak, kitaplara başvurmak, ya da herhangi bir yolda araştırma

yapmak gerekir; dolaysız bir sezgi bile ancak nedenleri ile bilinirse gerçek değer taşıyan birşey olarak görülür, gerçi ilgilenilen şeyin gerçekte yalnızca çıplak sonuç olması gerekse de.

42. *Matematiksel* gerçekliklere gelince, Euklides'in teoremlerini *dıştan* ezbere bilen, ama tanıtlamalarını bilmeyen, onları, karşıtlığı belirtebilmek için söylersek, *içten* bilmeyen birine kolay kolay geometrici denemez. Benzer olarak, biri dikaçılı birçok üçgeni ölçerek kenarların birbirleri ile o çok iyi bilinen ilişkiyi taşıdıkları bilgisine varsa da bu tür bilgi doyurucu görülmez. Tanıtlamanın *özselliği* matematiksel bilgide bile henüz sonucun kendisinin bir kıpısı olma anlam ve doğasını taşımaz; tersine, sonuçta tanıtlama bitmiş ve yitmiştir. Hiç kuşkusuz bir *sonuç* olarak teorem *gerçek olarak görülen birşeydir*. Oysa bu ek durum onun içeriğini değil, yalnızca bilen özne ile ilişkisini ilgilendirir; matematiksel tanıtlamanın devimi nesne olana ait değil, tersine olguya *dışsal* bir edimdir. Böylece dikaçılı üçgenin doğası kendini onun oranını anlatan önermenin tanıtlanması için zorunlu olan çizimde gösterildiği yolda parçalara ayırmaz; sonucun bütün bir üretiliş süreci bilginin bir yolu ve aracıdır. — Felsefi bilgide de *belirli-varlık* olarak *belirli-varlığın* oluşması *özün* ya da olgunun iç doğasının oluşmasından ayrıdır. Ama, ilkin, felsefi bilme ikisini de [belirli-varlık ve öz] kapsarken, buna karşı matematiksel bilme ise genel olarak *bilgide* yalnızca *belirli-varlığın* oluş sürecini, e.d. olgunun doğasının *varlığının* oluş sürecini sergiler. Bundan başka, felsefi bilgi ayrıca bu iki tikel devimi birleştirir. Tözün iç ortaya çıkışı ya da oluş süreci dışı ya da belirli-varlığa, başkası için varlığa kesiksiz bir geçiştir, ve, evrik olarak, belirli-varlığın oluş süreci onun kendisini öze geri almasıdır. Devim böylece bütünü çifte süreci ve oluşmasıdır, öyle ki aynı zamanda her biri ötekini koyar ve her biri bu nedenle ikisini de yanlar olarak kendisinde taşır; bunlar bütünü kendilerini çözerek ve onun kıpıları kılarak birlikte yaparlar.

43. Matematiksel bilgide içgörü olguya dışsal bir edimdir; bundan şu çıkar ki, gerçek olgu bu yolla başkalaştırılır. Araç, çizim ve tanıtlama, hiç kuşkusuz doğru önermeler kapsar; ama o denli de belirtmek gerek ki, içerik yanlıştır. Yukarıdaki örnekte üçgen parçalanır ve parçaları üçgen üzerindeki çizimin ortaya çıkardığı öteki betilere dönüştürülür. Gerçekten ilgilendiğimiz ve işlem boyunca gözden yiterek başka bütünlere düşen parçalarda görünen üçgen ancak sonunda yeniden kurulur. — Burada öyleyse içeriğin olumsuzluğunun da ortaya çıktığını görürüz: buna içeriğin yanlılığı denebileceği gibi dayanıklı sanılan düşüncelerin Kavramın deviminde yitişi de denebilir.

44. Ama bu bilgi türünün asıl eksikliği genel olarak gerecini olduğu gibi kendisini de ilgilendirir. — Bilgiye ilişkin olarak ilkin çizimde hiçbir zorunluk görmeyiz. Bu zorunluk teoremin kavramından çıkmaz; tersine, dışarıdan dayatılır, ve sonsuz sayıda başkaları çizilebilecekken tam bu çizgileri çizme buyruğuna, bunun tanıtlamanın gidişi için amaca uygun olacağı inancını taşımanın dışında başka hiçbirşey bilmeksizin körü körüne boyun eğilir. Daha sonra bu amaca uygunluk gerçekten kendini gösterir, ama salt dışsal bir amaca-uygunluktur, çünkü kendini ancak tanıtlamadan sonra gösterir. — Yine, bu tanıtlama herhangi bir yerden başlayan bir yol izler ki, bunun ortaya çıkması gereken sonuçla ilişkisi henüz bilinmez. İlerleyişinde *bu tikel* belirlenim ve bağıntıları alıp başkalarını bir yana atar, ve bunu onun hangi zorunluğa göre böyle yapıldığı dolaysızca göstermeksizin yapar; dış bir amaç bu devimi yönetir.

45. Matematiğin gurur duyduğu ve felsefeye karşı büyüklenmesine neden olan bu eksik bilginin *apaçıklığı amacının yoksulluğuna ve gerecinin eksikliğine dayanır*, ve bu nedenle felsefenin küçük görmesi gereken bir türdedir. *Amacı ya da Kavramı büyüklüktür*. Bu doğrudan doğruya özsel olmayan ve Kavramdan yoksun ilişkidir. Bilme devimi bu nedenle yüzeyde ilerler, olgunun kendisine, öze ya da Kavrama dokunmaz ve bu nedenle kavrama değildir. Gereç — ki ona ilişkin olarak matematik sevindirici bir gerçekler hazinesi sunar — *Uzay ve Birdir*. Uzay belirli-varlıktır ki, ona Kavram ayrımlarını boş, ölü bir öğedeymiş gibi yazar ve onda bu ayrımlar o denli devimsiz ve dirimsizdirler. *Edimsel* olan matematiğin irdelediği biçimiyle uzaysal birşey değildir; matematiğin nesnelere gibi edimsel-olmayan şeylerle ne somut duyusal sezgi, ne de felsefe ilgilenir. Böyle edimsel-olmayan bir öğede yine yalnızca edimsel olmayan bir gerçeklik, e.d. durağan, ölü önermeler vardır; bunlardan herhangi birinde durup kalınabilir; sonraki kendi başına yeniden başlar, ve bu birincisi ikinciye doğru devinmeksizin ve bu yolda olgunun kendisinin doğası içinden zorunlu bir bağıntı doğmaksızın olabilir. — Yine, o ilke ve öge nedeniyle — ve matematiksel apaçıklığın biçimciliği burada yatar — bilme *eşitlik* çizgisinde ilerler. Çünkü ölü kendi kendine devinemediği için özün ayrımlarına, özsel karşıtıya ya da eşitsizliğe ulaşamaz, bu nedenle karşıtın karşıta geçişine, nitel, içkin devime, kendiliğinden-devime varamaz. Çünkü matematiğin irdelediği yalnızca büyüklüktür, özsel olmayan ayrımdır. Uzayı boyutlarına bölenin, ve bunların bağıntılarını belirleyenin ve bunu onların kendilerinde yapmanın Kavram olduğu olgusunu soyutlar; örneğin çizginin yüzey ile ilişkisini irdelemez; ve çemberin çapını çevresi ile karşılaştırdığında onların eşölçümsüzlüğüne, e.d. Kavramın ilişkisine, matematiksel belirlenimden kaçan sonsuz birşeye çatar.

46. İçkin, arı denilen matematik, yine zaman olarak *zamani* da uzayın karşısına irdelemesinin ikinci gereci olarak koymaz. Uygulamalı matematik hiç kuşkusuz zaman ile uğraşır, tıpkı devim ve daha başka edimsel şeyler ile uğraştığı gibi; ama sentetik önermeleri, e.d. Kavramları tarafından belirlenen ilişkilerin önermelerini deneyimden alır ve formüllerini yalnızca bu sayıtlar üzerine uygular. Kaldıraç dengesi, düşme deviminde uzay ve zaman ilişkisi gibi önermelerin sözde tanıtılmalarının tanıtılmaları olarak sık sık verilmeleri ve onaylanmalarının kendisi yalnızca bilme için tanıtılmaya gereksinimin ne denli büyük olduğunun bir tanıtıdır, çünkü daha iyisinin olmadığı bir yerde bilme onun boş görüntüsünü bile değerlendirir ve böylece bir doyum kazanır. Bu tanıtılmaların bir eleştirisi ilginç olduğu ölçüde öğretici de olacak ve böylece bir yandan matematiği bu yanlış süslerden arıtırken öte yandan sınırlarını göstererek bir başka tür bilginin zorunluğunu ortaya koyacaktır. — *Zamana* gelince, ki uzayın karşıtı olarak arı matematiğin öteki bölümünün gerecini oluşturacağını düşünülmesi gerekir, dışsal olarak varolan Kavramın kendisidir. *Büyüklik* ilkesi, e.d. Kavramdan yoksun ayırım ilkesi, ve *eşitlik* ilkesi, e.d. soyut ve dirimsiz birlik ilkesi, yaşamın o arı dinginliksizliği ve saltık ayrımlaşması ile baş edemezler. Bu olumsuzluk öyleyse ancak felce uğratılmış olarak, yani sayısal *bir* olarak matematiksel bilginin ikinci gereci olur; ve bu bilgi, dışsal bir etkinlik olarak, kendi-kendine-devineni salt bir gerece indirger, öyle ki artık onda ilgisiz, dışsal, dirimsiz bir içerik bulabilsin.

47. Felsefe, öte yandan, *özsel olmayan* belirlenimleri değil, ama özsel oldukları ölçüde

belirlenimleri irdeler; onun ögesi ve içeriği soyut olan ya da edimsel olmayan değil, ama *edimsel* olan, kendi kendisini koyan ve kendi içinde dirimli olandır, kendi Kavramı içindeki belirli-varlıktır. Bu bir süreçtir ki kendi kıpılarını yaratır ve bunların içinden geçer, ve bu bütün devim olumlu olanı ve onun gerçekliğini oluşturur. Bu gerçeklik öyleyse olumsuzu da kendi içinde kapsar — olumsuz ki, eğer soyutlanacak birşey olarak görülebilirse, yanlış denilecek olandır. Yitenin kendisi, tersine, özsel olarak görülmelidir, durağan, Gerçekten koparılmış ve Gerçeğin dışında kimsenin bilmediği bir yerde yatmaya bırakılmış birşey belirlenimi içinde değil — tıpkı Gerçeğin de öte yandaki dingin, ölü olumlu olarak görülmeyeceği gibi. Görüngü ortaya çıkış ve yitip gidiştir ki, kendisi ortaya çıkmaz ve yitip gitmez, tersine kendinde vardır ve Gerçekliğin yaşamındaki edimselliği ve devimi oluşturur. Gerçek öyleyse onda hiçbir üyenin ayık olmadığı Bakhüs çılgınlığıdır; ve her bir üye kendini uzaklaştırır uzaklaştırmaz çözüldüğü için, taşkınlık o denli de saydam ve yalın dinginliktir. O devimin mahkemesinde Tinin bireysel şekilleri de hiç kuşkusuz belirli düşünceler gibi kalıcı değildirler, ama olumsuz ve yitici oldukları ölçüde de olumlu ve zorunlu kıpılardırlar. — Devimin dinginlik olarak görülen *bütününde*, kendini onda ayırdeden ve kendine tikel belirli-varlık veren şey kendini *anımsayan* birşey olarak saklanır ki, belirli-varlığı kendini bilmedir, tıpkı bu öz-bilginin de yine öyle dolaysızca belirli-varlık olması gibi.

48. Bu devimin ya da Bilimin *yöntemi* üzerine başlangıçta daha çoğunu söylemek zorunlu gibi görünebilir. Ama bu yöntemin Kavramı söylenmiş olanlarda şimdiden vardır, ve asıl betimlenişi Mantığa düşer, ya da daha doğrusu Mantığın kendisidir. Çünkü yöntem bütünü arı özelliği içinde ortaya koyulan yapısından başka birşey değildir. Ama bu noktada şimdiye dek geçerli olanlarla ilgili olarak felsefi yöntemi ilgilendiren düşünceler dizgesinin yitik bir kültüre de ait olduğunun bilincinde olmak gerekir. — Eğer bu yorum övünge ve devrimci görünüyorsa — ki kendimi böyle bir tondan uzak bilirim — belirtmek gerek ki, matematiğin kalıt bıraktığı bilimsel düzen açıklamaları, bölümleri, belitleri, teorem dizileri, bunların tanıtıları, ilkeleri ve onlardan çıkarsama ve vargıları ile yürürlükteki kanının kendisine göre daha şimdiden en azından *eskimiştir*. Elverişsizliği açıkça görülme bile, bundan böyle ya hiç kullanılmamaktadır ya da çok az; ve kendinde yadsınmasa da, pek de sevilmemektedir. Ve ‘üstün’ ya da ‘eşsiz’ olan için onun kendini kullanıma koyacağı ve sevdireceği önyargısını taşımalıyız. Ama bir önermeyi ortaya sürme, onun için nedenler gösterme ve karşıtını yine nedenlerle çürütme yolunun gerçeğin ortaya çıkacağı biçim olmadığını görmek zor değildir. Gerçek kendi içkin devimidir; o yöntem ise gerece dışsal olan bilgidir. Bu nedenle, belirtildiği gibi, Kavramdan yoksun büyüklük ilişkisini ilkesi olarak ve ölü uzay ile eşit ölçüde ölü birimi gereci olarak alan matematiğe özgüdür, ve ona bırakılmalıdır. Bu yöntem ayrıca daha gevşek bir biçimde, e.d. özenç ve olumsuzluk ile daha da karışmış olarak, gündelik yaşamda, bir konuşmada ya da bilgiden çok meraka yönelmiş tarihsel bir anlatıda — ki bir önsöz de olsa olsa buna varır — yerini koruyabilir. Gündelik yaşamda bilinç bilgileri, deneyimleri, duysal somutlukları, ayrıca düşünceleri, ilkeleri, kısaca, verili birşey olarak ya da katı, dingin bir varlık ya da öz olarak geçerli olan herşeyi içeriği olarak alır. Bilinç kimi zaman onu izler, kimi zaman bu içerik üzerine tam bir özenç yoluyla bağlantıyı koparır, onu dışarıdan belirleyen ve yöneten birşey olarak davranır. İçeriği

geriye herhangi bir pekinliğe gönderir, üstelik bu salt geçip gidici bir duygu bile olsa; ve kanı tanıdığı bir dinginlik noktasına ulaştığı zaman doyumunu bulmuştur.

49. Oysa Kavramın zorunluğu uslamamacı tartışmanın gevşek akışını ve ayrıca bilimsel çalımın yapaylığını yasaklar yasaklamaz, daha önce de anımsatıldığı gibi, bunun yerinin içe-doğmanın ve esinin yöntemsizliği ile ve peygamberce söylemin özenci ile değiştirilmesi gerekmez; bunlar salt o bilimselliği değil, ama genel olarak bilimselliği hiçe sayarlar.

50. Kant'ın ilkin içgüdü ile bulduğu, ama ölü ve kavranmamış bıraktığı *üçlülük* saltık önemine yükseltilmiş ve bununla gerçek biçim gerçek içeriğinde sunulmuş ve Bilim Kavramı ortaya çıkmıştır; buna karşın, bu biçimi dirimsiz bir şemaya [*Schema*], salt bir hayalete [*Schemen*] ve bilimsel örgütlemeyi bir tabloya indirgeyen bir kullanım yolu bilimsel görülmemelidir. — Yukarıda genel olarak sözü edilen ve biçimini şimdi daha yakından göstermek istediğimiz bu biçimselciliğin bir şeklin doğasını ve yaşamını kavradığını ve anlattığını sanması için onun üzerine bir şema belirlenimini yüklem olarak bildirmiş olması yeterlidir; yüklem öznellik ya da nesnellik, manyetizma, elektrik vb., sıkışma ya da genleşme, doğu ya da batı vb. olabilir; bu yüklemeler sonsuza dek çoğaltılabilirler, çünkü bu yolda her belirlenim ya da şekil bir başkası durumunda yine şemanın biçimi ya da kıpısı olarak kullanılabilir ve her biri bir başkası için aynı hizmeti isteyerek yerine getirebilir; ama bu tür bir karşılılık çemberinde ne olgunun kendisinin ne olduğu, ne de birinin ya da ötekinin ne olduğu öğrenilebilir. Böyle bir işlemde kimi zaman duysal belirlenimler sıradan sezgiden alınırlar ve bunların hiç kuşkusuz söylediklerinden başka birşeyi *imledikleri* sanılır; ve kimi zaman kendinde anlamlı olan arı düşünce belirlenimleri, söz gelimi özne, nesne, töz, neden, evrensel vb., tıpkı gündelik yaşamda olduğu gibi düşüncesizce ve eleştirel-olmayan bir yolda, ve güçlülük ve zayıflık, genleşme ve sıkışma terimleri gibi kullanılırlar, öyle ki o önceki durumdaki metafizik bu son durumdaki duysal tasarımlar gibi bilimsellikten yoksundur.

51. İç yaşamın ve onun belirli-varlığının özdevimi yerine, şimdi sezgiden alınan bu tür bir yalın belirlilik — ki burada duysal bilgidir — yüzeysel bir andırıma göre anlatılır ve formülün bu dışsal ve boş uygulanışına 'yapılaştırma' ya da 'çizim' [*Konstruktion*] denir. Bu biçimcilik herhangi bir başkası gibidir. Astenik, stenik ve dolaylı astenik hastalıklar ve o denli çok da sağaltımlar vardır biçimindeki kuramın bir çeyrek saatte öğretilmediği kafa nasıl ahmak olmalıdır; ve daha yakınlara dek böyle bir öğretim yeterli olduğu için, kısa bir zamanda salt 'görgül' bir doktordan 'kuramsal' bir doktora dönüştürülmeyi kim umudedemezdi? Böyle bir doğa felsefesi biçimciliği söz gelimi Anlağın elektrik olduğunu, ya da hayvanların azota ya da kuzeye ya da güneye vb. *eşdeğer* olduklarını, ya da onu simgelediklerini öğretiyorsa — ister burada olduğu gibi çıplak olarak anlatılsın, isterse terminoloji ile daha da karıştırılmış olsun —, uzağa düşmüş görünen şeyleri biraraya getiren bir kuvvet ile, ve duyuların dingin şeylerinin bu birleşmede uğradıkları şiddet ile, onlara böylece bir Kavram görünüşü veren, ama en önemlisinden, Kavramın kendisini ya da duysal tasarımların anlamını anlatmaktan kaçınan bu şiddet ile — tüm bunlarla karşılaşan görgüsüzlük hayranlık ve şaşkınlık içinde kalabilir ve burada derin bir dahiliğe tapınabilir; yine, o tür belirlenimlerin açıklığından, bunlar soyut Kavramın yerine sezilebilen birşeyi koyarak onu daha da hoş kılabilirdikleri

için keyif duyar ve böylesine eşsiz bir etkinlikle ruhsal akrabalığın önsezisi içinde kendi kendisini kutlar. Böyle bir bilgeliğin ustalığı onu uygulamanın kolay olması denli çarçabuk öğrenilir; ve bir kez tanıdıktan sonra, yinelenişi gizliliği kalkmış bir hokkabaz oyununun yinelenişi gibi çekilmez olur. Bu tekdüze biçimciliğin aletini kullanmak üzerinde yalnızca iki renk, diyelim ki kırmızı ve yeşil bulunan bir ressam paletinden daha zor değildir — kırmızı, tarihsel bir parça istendiğinde yüzeyi renklendirmek için, yeşil ise bir manzara istendiğinde. — Burada hangisinin daha büyük olduğuna karar vermek zor olacaktır: ferahlık mı — ki onunla gökte, yerde ve yerin altında olan herşey bu boyalı su ile kaplanır —, yoksa bu evrensel devanın eşsizliği üzerine kuruntu mu? Biri ötekini destekler. Göksel ve dünyasal herşeyi, tüm doğal ve tinsel şekilleri genel şemanın birkaç belirlenimi ile etiketleyen ve bu yolda herşeyi sınıflandıran bu yöntemin ortaya çıkardığı şey bir örgenlik olarak evren üzerine ‘gün gibi aydınlık bir rapor’dan² daha azı değildir — yani, üzerine yapışık kağıt kırpıntıları ile bir iskelete ya da bir aktar dükkanındaki kapalı ve etiketlenmiş kutu dizilerine benzeyen bir çizelge ki, bunlardan biri ya da öteki denli açıktır; ve tıpkı birincide tüm et ve kanın kemikten ayrılmış olması ve ikincide gene dirimsiz olan şeyin kutulara doldurulmuş olması gibi, raporda da şeyin dirimli özü sıyrılmış ya da gizlenmiştir. Bu düşünme yolu, yukarıda belirtildiği gibi, aynı zamanda kendini saltık olarak tek-renkli bir boyama tarzında tamamlar, çünkü şematik ayrımlarından utanır, onları derin-düşünceye ait görerek Saltığın boşluğuna gömer, ve arı özdeşliği, biçimsiz aklı üretir. Şemanın o tek-renkliliği ve dirimsiz belirlenimleri, bu saltık özdeşlik ve birinden ötekine geçiş, tümü de eşit ölçüde ölü Anlak ürünü ve dışsal bilgilerdir.

52. ‘Eşsiz’ gene de yalnızca böyle yaşamdan ve Tinden yoksun kalma, derisinin yüzüldüğünü ve dirimsiz bir bilgiyi ve bunun kofluğunu örttüğünü görme yazgısından kaçamamakla kalmaz. Ama bu yazgının kendisinde bile, onun kafalarda olmasa da yüreklerde uyguladığı zoru, ve ayrıca biçimin evrenselliğe ve belirliliğe yapıcı açınımını tanırız — bir açınım ki, onun tamamlanışını imler ve salt kendisi bu evrenselliğin yüzeysel kullanımını olanaklı kılar.

53. Bilim kendini ancak Kavramın kendi yaşamı yoluyla örgütleme hakkını taşır; şemadan alınan ve belirli-varlığa dışsal olarak yapıştırılan belirlilik Bilimde yerine getirilmiş içeriğin öz-devimli ruhudur. Varolanın devimi bir yandan bir başkası ve böylece kendi içkin içeriği olmaktır; öte yandan [içeriğindeki] bu yayılımı ya da bu belirli-varlığını kendi içine geri alır, e.d. kendini tek bir *kıpı* yapar ve bir belirliliğe yalınlaştırır. İlk devimde *olumsuzluk belirli-varlığın* ayrımlaşması ve koyuluşudur; bu kendi içine geri dönüşte ise *belirli yalınlığın* oluşmasıdır. İçerik belirliliğinin bir başkasından alınmadığını ve ona dışsal olarak takılmadığını bu yolda gösterir; tersine, onu kendi kendisi verir ve kendini bir kıpı olarak ve bütündeki yeri içinde düzenler. Çizelgeci Anlak içeriğin zorunluk ve Kavramını, e.d. kendi düzenlediği olgunun somutunu, edimselliğini ve dirimli devimini oluşturanı kendi için alıkoyar; ya da, daha doğrusu, onu kendi için alıkoyamaz, çünkü onu tanımaz; çünkü bu içgörüyü taşımış olsaydı, hiç kuşkusuz bunun bir belirtisini gösterirdi. Onun gereksinimini bile tanımaz; yoksa şemacılığını bırakır ya da en azından bu yolla bir içerik listesi ile olduğundan daha çoğunu bilemeyeceğini anlardı; verdiği salt bir içerik listesidir, içeriğin kendisini ise sağlayamaz. — Belirlilik, örneğin manyetizma gibi bir belirlilik, kendinde somut ya da edimsel olsa

bile, Anlak onu dirimsiz birşeye indirger, çünkü onu bir başka belirli-varlıktan yalnızca ileri sürer, ama onu bu belirli-varlığın içkin yaşamı olarak görmez, ya da onun bu belirli-varlıkta kendini doğal ve asıl yaratış ve anlatış yolunu tanımaz. Biçimsel Anlak bu temel noktayı eklemeyi başkalarına bırakır. — Olgunun içkin içeriğine girmek yerine her zaman bütünü gözden geçirir ve üzerine konuştuğu bireysel belirli-varlıktan yukarıda durur, e.d. onu görmekten bütünüyle uzaktır. Bilimsel bilgi ise kendini nesnenin yaşamına bırakmayı, ya da, yine aynı şey, onun iç zorunluğunu önünde bulmayı ve anlatmayı ister. Kendini böylece nesnesinde derinleştirerek, yalnızca bilginin içerikten kendi içine yansımaları olan o yukarıdan gözleme işini unuttur. Gene de gerece gömülmüş ve onun deviminde ilerlerken kendi içine geri gelir, ama kapsak ya da içerik kendini kendi içine geri almadan, belirliliğe yalınlaştırmadan, kendini bir belirli-varlığın *bir* yanına indirgemeden ve daha yüksek gerçekliğine geçmeden önce. Bu süreç yoluyla yalın, kendini-gözleyen bütünün kendisi varsılıktan doğar, ki onda yansımaları yitmiş olarak görünmüştü.

54. Genel olarak, yukarıda anlatıldığı gibi, Töz kendi kendisinde Özne olduğu için, tüm içerik onun kendisinin kendi içine yansımalarıdır. Bir belirli-varlığın kalıcılığı ya da tözü kendine-özdeşliktir; çünkü kendi ile özdeşsizliği çözülmesi olacaktır. Ama kendine-özdeşlik arı soyutlamadır; bu ise *düşüncedir*. *Nitelik* dediğimde yalın belirlilik demiş olurum; nitelik ile bir belirli-varlık bir başkasından ayrılır, ya da bir belirli-varlıktır; kendi kendisi içindir, ya da kendisi ile bu yalın birlik yoluyla kalıcıdır. Ama böylelikle özsel olarak bir *Düşüncedir*. — Burada Varlığın Düşünce olduğu kavranır; ve Düşünce ile Varlığın özdeşliği üzerine kavramdan yoksun gündelik konuşmanın gözünden genellikle kaçan içgörü buraya düşer. — Öyleyse, belirli-varlığın kalıcılığı kendine-özdeşlik ya da arı soyutlama olduğu için, belirli-varlık kendisinin kendinden soyutlanmasıdır ya da kendisi kendi ile özdeşsizliği ve çözülüşü, — kendi içselliği ve kendi içine geri çekilişi, — ‘oluş’ sürecidir. — Varolanın bu doğası nedeniyle, ve varolan bilme için bu doğayı taşıyor oldukça, bilme içeriği yabancı birşey olarak ele alan etkinlik değil, içerikten uzağa kendi-içine-yansıma değildir; Bilim *öne-sürme* inakçılığı yerine bir *inançlılar inakçılığı* ya da *öz-pekinlik inakçılığı* olarak çıkmış olan idealizm değildir; tersine, bilgi içeriğin kendi içselliğine geri dönüşünü gördüğü için, etkinliği daha çok hem içeriğe gömülür, çünkü etkinlik içeriğin içkin ‘kendi’sidir, hem de aynı zamanda kendi içine geri dönmüştür, çünkü başkalıkta arı kendine-özdeşliktir; böylece bilme etkinliği bir hiledir ki, etkinlikten çekinir görünürken, belirliliğin, kendi somut yaşamı ile birlikte, nasıl tam kendini korumanın ve tikel ilgisinin peşinde olduğunu sandığı yerde tam tersini yapmakta olduğunu, kendi kendisini çözen ve bütünün bir kıpısı yapan etkinlik olduğunu seyreder.

55. Yukarıda tözün özbilinci açısından *Anlağın* imlemini belirttik; şimdi de burada söylenmiş olanlardan onun tözün varolan olarak belirlenimi açısından önemi açıkça görülebilir. — Belirli-varlık Nitelik, kendine-özdeş belirlilik ya da belirli yalınlık, belirli *düşüncedir*; belirli-varlığın Anlağı budur. Böylece o, ilkin *Anaxagoras*’ın öz olarak tanımış olduğu gibi, tur. Ondan sonrakiler belirli-varlığın doğasını daha belirli olarak ya da , e.d. *belirli Evrensellik*, *Tür* olarak kavradılar. *Tür* anlatımı bu çağda yaygın olan Güzel, Kutsal, Bengi gibi İdealar için çok sıradan ve yetersiz gibi görünür. Ama gerçekte İdea Türden ne daha çoğunu ne de

daha azını anlatır. Ne var ki bu günlerde bir Kavramı belirli olarak gösteren bir anlatımın sık sık küçümsendiğini, ve salt yabancı bir dilden olduğu için bile olsa, Kavramı sis içine bürüyen ve bu nedenle daha yüceltici gelen bir başkasının yeğlendiğini görürüz. — Belirli-varlık, salt bir Tür olarak belirlendiği için, yalın düşüncedir; , yalınlık tözdür. Yalınlığından ya da kendine-özdeşliğinden ötürü değişmez ve kalıcı görünür. Ama bu kendine-özdeşlik eşit ölçüde de olumsuzluktur; böylelikle o sağlam belirli-varlık çözülmeye geçer. Belirliliğin varlığı ilkin salt bir *başkası* ile ilişkili olmasına bağlı görünürken, devimi ise ona yabancı bir güç tarafından dayatılmış görünür; ama başkalığının kendisini kendinde taşıması ve öz-devim olması düşüncenin o *yalınlığının* kendisinde kapsar; çünkü bu yalın düşünce kendi kendine devinen ve ayrımlaşan düşüncedir, kendi içselliğidir, arı *Kavramdır*. Öyleyse *anlama* da bir oluşur, ve bu oluş olarak *ussallıktır*.

56. Var olanın bu kendi varlığında kendi Kavramı olma doğasıdır ki genel olarak *mantıksal zorunluğu* oluşturan şeydir; salt bu mantıksal zorunluk ussaldır ve örgensel bütünü dizemidir; içeriğin Kavram ve öz olması ölçüsünde o da içeriğin bilgisidir, — ya da salt o *kurgul* olandır. — Kendi kendine devinerek, somut şekil kendini yalın belirlilik yapar; böylece kendini mantıksal biçime yükseltir ve özelliği içinde varolur; somut belirli-varlığı salt bu devimdir ve dolaysızca mantıksal belirli-varlıktır. Bu nedenle somut içeriğe biçimselliği dışsal olarak giydirmek gereksizdir; içerik kendisinde biçimselliğe geçiştir, ama bu dışsal biçimsellik olmaya son verir, çünkü biçim somut içeriğin kendisinin özünü oluş sürecidir.

57. Bilimsel yöntemin bu doğası, bir yandan içerikten ayrılmamış olmak, öte yandan dizemini kendiliğinden belirlemek, daha önce de belirtildiği gibi asıl betimlemesini kurgul felsefede bulur. — Burada söylenenler Kavramı anlatsalar da, ön bir inancadan daha öte bir geçerlik taşıyamazlar. Onun gerçekliği bu bir ölçüde anlatsal açıklamada yatmaz ve bu nedenle karşıtını ileri sürerek, bunun öyle olmayıp da tersine şöyle olduğunda direterek, beylik tasarımları kararlaştırılmış ve tanıdık gerçeklikler olarak anımsayıp yeni baştan sayarak ya da iç tanrısal sezginin sandığından sunulan yeni birşeyin güvencesini vererek çürütülemez. — Böyle bir karşılama çoğunlukla bilmenin bilinmeyen birşeye ilk tepkisidir; özgürlüğünü ve kendi içgörüsünü ve yetkesini yabancı yetkeden (çünkü şimdi ilk kez karşılaşılan bu şekil altında görülür) kurtarmak ve ayrıca birşeyin öğrenilmiş olduğu görünüşünü ve burada yatması gereken utanç türünü uzaklaştırmak için direnir; benzer olarak, bilinmeyenin alkış ile onaylanışındaki tepki de aynı türdedir ve başka bir alanda aşırı-devrimci bir söylev ve eylem biçimini alacak olandan oluşur.

58. Bu nedenle *Bilimin öğreniminde* önemli olan şey Kavramın zorlu çabasını üstlenmektir. Bu genelde Kavram üzerine, örneğin *Kendinde-varlık*, *Kendi-için-varlık*, *Kendine-özdeşlik* gibi yalın belirlenimler üzerine dikkati gerektirir; çünkü bunlar öyle arı öz-devimlerdir ki ruhlar olarak adlandırılabilirler, eğer Kavramları bundan daha yüksek birşeyi göstermiyorsa. Tasarımlarda ilerleme alışkanlığı için Kavram tarafından kesintiye uğratılma tıpkı edimsel olmayan düşüncelerde ileri geri uslamlamada bulunan [*räsonieren*] biçimsel düşünme için olduğu denli can sıkıcıdır. Bu alışkanlık özdeksel düşünme yolu olarak adlandırılmalıdır — olumsal bir bilinç ki, salt gerece batmıştır ve bu nedenle aynı zamanda özdekten 'kendi'sini arı olarak çekip çıkarmak ve kendi

kendinde olmak ona güç gelir. Bunun tam karşısındaki o uslamamacılık ise içerikten özgürlük ve ona karşı duyulan kibirdir; ondan beklenen şey bu özgürlükten vazgeçmesi, ve içeriğin özençli olarak devinen ilkesi olmak yerine, bu özgürlüğü içeriğe gömmek, içeriği kendi doğası yoluyla, e.d. onun 'kendi'si olarak 'kendi' yoluyla devinmeye bırakmak ve bu devimi gözlemek için çaba göstermektir. Kavramın özünü dizemine karışmaktan bu vazgeçiş, ona özenç yoluyla ya da başka türlü kazanılmış bilgelik ile dokunmamak, bu geri duruşun kendisi Kavrama dikkatin özel bir koşuludur.

59. O uslamamacı tutumda kavramsal düşüncenin karşı olduğu iki yan vardır ki açıkça sergilenmelidirler. — İlkin, o tutum ele alınan içeriğe karşı olumsuz davranır, onu çürütmeyi ve yok etmeyi bilir. Birşeyin şöyle ya da böyle olmaması — bu salt *olumsuz* bir içgörüdür; sondur ki kendi ötesinde yeni bir içeriğe gitmez; tersine, yine bir içerik kazanmak için herhangi bir yerden *başka* birşey alınmalıdır. Bu uslamama boş Ben içine yansımadır, kendi bilgisinin kofluğudur. — Bu kofluk gene de salt bu içeriğin kof olduğunu değil, ama bu içgörünün kendisinin kof olduğunu da anlatır; çünkü bu içgörü kendi içindeki olumluyu göremeyen olumsuzdur. Bu derin-düşünce kendi Olumsuzluğunun kendisini içerik olarak almadığı için hiçbir zaman olguda değil, ama her zaman onun ötesindedir; bu nedenle boşluğu öne sürerek içerikte varsıl bir içgörüden her zaman daha ötede olduğunu sanır. Öte yandan, daha önce gösterdiğimiz gibi, kavrayan düşüncede 'olumsuz' içeriğin kendisine aittir ve hem içeriğin *içkin* devimi ve belirlenimi, hem de bunların *bütünü* olarak *olumlu* birşeydir. Bir sonuç olarak alındığında, bu devimden ortaya çıkan şey *belirli* olumsuz ve böylelikle olumlu bir içeriktir.

60. Ama bu tür düşünme yolunun ister tasarımlardan ya da düşüncelerden isterse ikisinin karışımından olsun bir içerik taşıdığı göz önüne alındığında, onda kavramayı onun için güçleştiren bir başka yanın olduğu görülür. Bu öteki yanın dikkate değer doğası İdeanın kendisinin yukarıda değinilen özü ile sıkı sıkıya bağlıdır, ya da daha doğrusu düşünen ayrımsama olan bir devim olarak görüldüğü gibi İdeayı anlatır. — Az önce sözü edilen olumsuz davranışında uslamamacı düşünmenin kendisi içeriğin ona geri döndüğü 'kendi' iken, buna karşı olumlu bilgisinde 'kendi' tasarımlanan bir *Öznedir* ki, içerik İlinek ve Yükleme olarak onunla bağıntılıdır. Bu Özne içeriğin bağlandığı ve üzerinde devimin ileri geri işlediği temeli oluşturur. Kavramsal düşünce başka türlü davranır. Kavram nesnenin asıl 'kendi'si olduğu için — ki bu 'kendi' kendini *nesnenin oluş süreci* olarak sunar —, Özne devinmeksizin İlinekleri taşıyan dingin bir Özne değildir; tersine, öz-devimli ve belirlenimlerini kendi içine geri alan Kavramdır. Bu devimde o dingin Öznenin kendisi yitip gider; ayrımlara ve içeriğe girer ve belirliliği, e.d. ayrılaşmış içeriği ve onun devimini oluşturur, onun karşısında durup beklemez. O uslamamanın dingin Öznedeki sağlam zemini böylece sarsılır, ve salt bu devimin kendisi nesne olur. İçeriğini dolduran Özne bunun ötesine gitmeye son verir, ve daha başka Yüklemleri ya da İlinekleri olamaz. Evrik olarak, içeriğin dağınıklığı böylece 'kendi'nin altında bağlanır; içerik Öznedeki özgür olarak başka birçoklarına ait olabilecek evrensel değildir. İçerik böylece gerçekte artık Öznenin Yükleme değil, ama Tözdür, özdür ve sözünü ettiğimiz şeyin Kavramıdır. Tasarımsal düşünme, doğası İlineklerde ya da Yüklemlerde ilerlemek olduğu için, ve bunlar Yüklemlerden ya da İlineklerden daha çoğu olmadıklarından haklı olarak onların ötesine gittiği

için, bir önermede bir Yükleme biçimini taşıyan şeyin Tözün kendisi olmasından ötürü ilerleyişinde durdurulur. Diyebiliriz ki bir karşı itişe uğrar. Sanki sürekli bir zemin imiş gibi Özneden başlar, ve Yükleme gerçekte Töz olduğu için, Öznenin Yükleme geçtiğini ve böylece ortadan kalktığını bulur; ve bu yolda Yükleme olarak görünen şey bütün ve bağımsız bir kütle olmuş olduğu için, düşünce özgürce dolanıp duramaz ve bu ağırlık tarafından durdurulur. — Genellikle, Özne ilkin *nesnel*, durağan ‘kendi’ olarak temel alınır; buradan belirlenimler ya da Yüklemler çokluğuna doğru zorunlu devim başlar; burada o Öznenin yerine bilen Benin kendisi ortaya çıkar ki Yüklemlerin ve onları tutan Öznenin bağlayıcısıdır. Ama o ilk Özne belirlenimlerin kendilerine girdiği ve onların ruhu olduğu için, ikinci, yani bilen Özne, işini görmüş olduğu ve ondan kendi içine geri dönmeyi istediği şeyin henüz Yükleme olduğunu görür; ve Yüklemin deviminde etkin öge — şu ya da bu yüklem mi ekleneceğini irdeleyen uslamlama — olabilmek yerine, henüz içeriğin ‘kendi’si ile ilgilenir, kendi için değil ama içerik ile birlikte olması gerekir.

61. Söylenenler biçimsel olarak şöyle anlatılabilir: Özne ve Yükleme ayrımını kendi içinde kapsayan yargı ya da önermenin doğası kurgul önerme tarafından yok edilir, ve birincinin dönüşmüş olduğu özdeş önerme o ilişkiye karşı karşı-itişi kapsar. — Bir önermenin genelde biçimi ile Kavramın onu yokeden birliğinin bu çatışması dizemde ölçü ile vurgu arasında yer alan çatışmaya benzer. Dizem dolaşan özek ve ikisinin birliğinden doğar. Yine böyle, felsefi önermede de Özne ile Yüklemin özdeşliğinin onların önermenin biçimi tarafından anlatılan ayrımlarını yoketmesi gerekmez; tersine, birliklerinin bir uyum olarak ortaya çıkması gerekir. Önermenin biçimi belirli anlamın görüngüsüdür, ya da onun yerine getirilişini ayırdeden vurgudur; ama Yüklemin Tözünü anlatması ve Öznenin kendisinin evrensele düşmesi, içinde o vurgunun söndüğü *birliktir*.

62. Söylenenleri bir örnekle açıklarsak, ‘*Tanrı varlıktır*’ önermesinde Yükleme ‘varlık’tır; tözsel bir anlam taşır ki Özne ona çözünür. *Varlığın* burada Yükleme değil, ama öz olması gerekir; böylece Tanrı önermedeki yeri ile ne ise o olmaya, yani durağan Özne olmaya son veriyor görünür. — Düşünce Özneden Nesneye geçişte ilerleme yapmak yerine, Özne yitip gittiği için, daha çok engellendiğini duyumsar, ve Özneyi kaçırdığı için, onun düşüncesine geri atılır; ya da, Yüklemin kendisi bir Özne olarak, varlık olarak, Öznenin doğasını tüketen öz olarak anlatıldığı için, düşünce Özneyi dolaysızca Yükleme bulur; ve şimdi, Yükleme kendi içine geri dönmüş ve özgür uslamlama konumunu kazanmış olmak yerine, henüz içeriğe soğrulmuştur, ya da en azından öyle olma istemi henüz ortadadır. — Benzer olarak, ‘*Edimsel evrenseldir*’ dendiğinde de, ‘edimsel’ Özne olarak Yükleminde yiter. Evrenselin, sanki önerme yalnızca edimselin evrensel olduğunu belirtiyormuş gibi, yalnızca bir Yükleme imliyor olması gerekmez; tersine, evrenselin edimselin özünü anlatması gerekir. — Düşünme öyleyse Öznede bulunduğu sağlam nesnel temeli, Yükleme Özneye geri itildiği ve Yükleme kendi içine değil, ama içeriğin Öznesine geri döndüğü ölçüde yitirir.

63. Düşüncenin bu alışılmadık engellenişi büyük ölçüde felsefi yazıların anlaşılmazlığı üzerine yakınmaların kaynağıdır — en azından, onları anlamak için başka bakımlardan gereken eğitsel koşulların bulunduğu bireylerden gelen. Burada söylenenlerde onlara karşı sık sık yapılan bütünüyle özel bir yakınmanın nedenini görürüz: anlaşılınca dek bir çok yer yeniden ve yeniden okunmalıdır

— bir yakınma ki uygunsuz ve aşırı olsa gerek, öyle ki, bir kez temellendirildi mi hiçbir savunmaya yer bırakmaz. — Bunun neye varacağı yukarıdan açıktır. Felsefi önerme, salt bir önerme olduğu için, olağan özne-yüklem ilişkisinin ve alışıldık bilme yolunun geçerli olduğu sanısını uyandırır. Önermenin felsefi içeriği bu yolu ve sanıyı yıkar; sanılanın sanılması gereken olmadığı öğrenilir; ve sanının bu düzeltilmesi bilmenin önermeye geri dönmesini ve onu başka türlü anlamasını gerektirir.

64. Kaçınılması gereken bir güçlüğün nedeni kurgul ve sıradan uslamamacı yolların karıştırılmasıdır, öyle ki, kimi zaman Özneye ilişkin olarak söylenen şey onun Kavramını imlerken, bir başka zaman da yalnızca Yüklemine ya da İlineğini imler. Yollardan biri ötekine karışır, ve ancak bir önermenin parçalarının olağan ilişki türünü kesin bir biçimde dışlayan bir felsefi açıklama yığrumsal ya da plastik olmayı başarabilir.

65. Gerçekte, kurgul-olmayan düşünmenin geçerli olan, ama kurgul önerme kipinde göz önüne alınmayan hakları da vardır. Önermenin biçiminin ortadan kaldırılması salt *dolaysız* bir yolda, önermenin yalın içeriği yoluyla olmamalıdır. Tersine, bu karşıt devim açıkça anlatım bulmalıdır; o yalnızca yukarıda değinilen iç engelleme olmamalıdır; Kavramın bu kendi içine geri dönüşü *betimlenmelidir*. Daha önceden tanıtlamanın başarmış olması gereken şeyi oluşturan bu devim önermenin kendisinin eytişimsel devimidir. *Edimsel olarak* ‘kurgul’ olan salt budur, ve salt bu devimin anlatımı kurgul bir betimlemedir. Bir önerme olarak ‘kurgul’ yalnızca *içsel* engelleme ve özün kendi içine *dışsal olarak varolmayan* geri dönüşüdür. Bu nedenle sık sık felsefi açıklamaların bizi bu iç sezgiye gönderdiklerini görürüz; ve böylelikle önermenin eytişimsel deviminin istemiş olduğumuz betimlenişinden kurtulurlar. — Önermenin Gerçeğin *ne* olduğunu anlatması gerekir, ama özsel olarak Gerçek Öznedir; Özne olarak o yalnızca eytişimsel devimdir, bu kendi kendini üreten, ilerleten ve kendi içine geri dönen gidiştir. Kurgul olmayan bilgi durumunda tanıtlama anlatılan içsellik bu yanını oluşturur. Ama eytişim tanıtlamadan ayrılır ayrılmaz gerçekte felsefi tanıtlama kavramı yitmiştir.

66. Burada anımsatılabilir ki, eytişimsel devim de yine parçaları ya da öğeleri olarak önermeleri alır; belirtilen güçlük bu nedenle her zaman yineleyen ve olgunun kendisinde yatan bir güçlük olarak görünür. — Bu sıradan tanıtlamadaki duruma benzer, öyle ki, tanıtlamanın kullandığı nedenlerin kendileri yine bir nedene gereksinirler, ve bu sonsuza dek böyle gider. Nedenler ve koşullar bulmanın bu biçimi ise eytişimsel devimden ayrı olan tanıtlamaya ve dolayısıyla dışsal bilgiye özgüdür. Eytişimsel devimin kendisine gelince, onun öğesi arı Kavramdır; buna göre öyle bir içerik taşır ki, kendinde baştan sona Öznedir. Öyleyse, temelde yatan bir özne olarak davranan ve anlamını bir yüklem olarak kazanan hiçbir içerik bulunmaz; önerme dolaysızca salt boş bir biçimdir. — Duyusal olarak sezilen ya da tasarımılanan ‘kendi’den ayrı olarak, arı Özneyi, Kavramdan yoksun boş ‘bir’i gösteren şeylerin başında ad olarak ad gelir. Bu nedenle örneğin ‘Tanrı’ adından kaçınmak yerinde olabilir, çünkü bu sözcük dolaysızca bir Kavram da olmamakla kalmaz, ama özel bir ad, temelde yatan Öznenin katı dinginliğidir; öte yandan örneğin ‘Varlık’ ya da ‘Bir,’ ‘Tekillik,’ ‘Özne’ vb. kendileri dolaysızca Kavramları düşündürürler. — O özneye [Tanrı] ilişkin olarak kurgul gerçeklikler ileri sürülse bile, bunların içerikleri içkin Kavramdan yoksundur, çünkü Kavram yalnızca

dingin özne olarak bulunur, ve bu durumda bu gerçeklikler kolaylıkla yalın bir yüceltmecilik biçimini alırlar. — Bu yandan da, kurgul yüklemi Kavram ve öz olarak değil ama bir önerme biçimine göre alma alışkanlığında yatan güçlük felsefi açılımının izlediği yola göre arttırılabilir ya da azaltılabilir. Kurgulun doğasına ilişkin içgörümüze bağlı kalarak betimleme eytişimsel biçimi korumalı ve kavranmayan ve Kavram olmayan hiçbir şeyi içine almamalıdır.

67. Felsefe öğrenimi için sıradan uslamamacı tutum gibi, verili gerçeklikler üzerinde uslamamacı olmayan imgelem de engelleyicidir; elindeki bu gerçeklikleri onlara geri dönmeyi gerekli görmeksizin temel alır, onları belirtebileceğine ve ayrıca onlar yoluyla karar vererek yargıda bulunabileceğine inanır. Yine bu açıdan da felsefenin ciddi bir iş olarak ele alınması özellikle zorunludur. Tüm bilimler, sanatlar, beceriler, zanaatlar üzerine, bunları kazanmak için çok yönlü bir öğrenme ve alıştırma çabasının gerekli olduğu kanısı geçerlidir. Buna karşı felsefeye gelince şu önyargının henüz egemen olduğu görünür: Gözleri ve elleri olan ve eline deri ile aletler verilen herkes bu nedenle ayakkabı yapmaya kalkışmasa da, gene de herkes birdenbire felsefe yapmayı ve felsefeyi yargılamayı anlar, çünkü bunu yapmanın ölçütünü doğal usunda taşımaktadır — sanki benzer olarak bir ayakkabının ölçütünü kendi ayağında taşımıyormuş gibi. — Öyle görünür ki, felsefe ustalığı kesinlikle bilgi ve öğrenim eksikliğinde yatar ve sanki bunların başladığı yerde felsefe biter. Felsefe sık sık içerikten yoksun biçimsel bir bilgi türü olarak görülür, ve herhangi bir bilgi dalının ya da bilimin içeriğindeki gerçeklik ne olursa olsun, onun ancak felsefe tarafından üretilmişse bu adı hak edebileceği içgörüsü eksik kalır; başka bilimler felsefe olmaksızın ve uslamama yoluyla ne denli çabalasalar da, o olmaksızın kendilerinde ne yaşam, ne Tin, ne de gerçeklik taşıyabilirler.

68. Gerçek felsefeye gelince, kültürün uzun yolu yerine, varsıl olduğu ölçüde derinde olan ve Tinin bilgiye ulaşmasını sağlayan o devim yerine, tanrısalın dolaysız bildirilişinin, ya da ne öteki bilgi dalları ve ne de gerçek felsefe üzerine çabalayıp kendini eğitmiş olmayan sağlam sağduyunun kendini eksiksiz bir eşdeğer olarak onun yerine sunduğunu görürüz — tıpkı kahve yerine hindiba sunulması gibi. Bilgisizliğin, ve düşüncesini soyut bir önerme üzerinde ve üstelik bunların bağıntılı bir zinciri üzerinde yoğunlaştırma yeteneğinden yoksun biçimsiz ve yavan kabalığın kendini kimi zaman düşünce özgürlüğü ve hoşgörüsü olarak, kimi zamansa dahilik olarak öne sürdüğünü belirtmek pek hoş birşey değildir. Dahilik, şimdi felsefede nasılsa, bilindiği gibi bir zamanlar yine öyle şiiri kasıp kavurmuştu; ama ürünleri bir anlam taşıdığı zaman bu dahilik şiir yerine basmakalıp düzyazı ya da, bunun da ötesine geçerek, bir söylev çılgınlığı yarattı. Böylece, bu günlerde, kendini Kavram için çok fazla iyi olarak, ve bunun eksikliğinden ötürü sezgisel ve şiirsel bir düşünüş olarak gören doğal felsefecilik düşünceler yoluyla ancak örgütsüz bir imgelem gücünün özençli bileşimlerini pazara getirmektedir, — uydurmalar ki, ne köy ne kasaba, ne düzyazı ne de felsefedirler.

69. Buna karşı, sağlam sağduyunun dingin yatağında akıp giderken doğal felsefecilik en iyisinden basmakalıp gerçekler üzerine bir diluzluğu sunar. Bunların önemsizliği yüzüne vurulursa, yanıt olarak anlam ve yerine getirmenin yüreğinde bulunduğu ve başkalarının yüreklerinde de bulunması gerektiğinde diretir, çünkü genel olarak yüreğin temizliği, duyuncun arılığı vb. ile en son şeyin söylendiğini sanmaktadır, ve bunlara ne karşı çıkılabilir, ne de daha ötesi istenebilir. Oysa yapılacak

şey en iyinin içte bırakılmaması, tersine bu kuyudan gün ışığına çıkarılmasıydı. O tür enson gerçekleri üretmekten, bu sıkıntıdan daha baştan kaçınılabilirdi, çünkü bunlar çoktandır dinsel kitaplarda, halk deyişlerinde vb. bulunur. — Böyle gerçekleri belirsizlikleri ya da eğrilikleri içinde ayırımsamak, ya da giderek bilince onların tam karşıtlarını da içinde kapsadığını göstermek güç değildir. Bilinç kendini onda yaratılan bu şaşkınlıktan çıkarmaya çalışırken yenilerine düşer ve pekâlâ patlayarak sorunun çözüldüğünü, gerçeğin *şöyle* ya da *böyle* olduğunu ve ötekilerin *sofistlik* olduğunu ileri sürebilir, çünkü sofistlik sıradan sağduyunun eğitilmiş usa karşı bir sloganıdır, tıpkı ‘düşlemci’ anlatımının ilk ve son kez felsefenin bilgisizlerine onun ne anlama geldiğini göstermesi gibi. — Sağduyu duyguya, yüreğindeki biliciye dayandığı için, anlaşılmadığının işini bitirir; aynı şeyi kendi içinde bulmayan ve duyumsamayan birine daha öte söyleyecek hiçbir şeyi olmadığını bildirmesi yeter; — başka bir deyişle, insanlığın köklerini ayakları altında çiğner. Çünkü insanlığın doğası başkaları ile anlaşma üzerinde dretmektir ve varoluşu yalnızca bilinçlerin ortaya çıkarılmış topluluğundadır. İnsana-aykırı olan, hayvansal olan şey duyguda durup kalmak ve salt bunun içinden iletişim kurabilmekte yatar.

70. Eğer Bilime giden ve krallara özgü bir yol aranacaksa, sağlam sağduyuya dayanmaktan daha rahatı olamaz — ve bir de, çağ ve felsefe ile birlikte ilerlemek için, felsefi yapıtların eleştirilerini, belki de en çoğundan onların önsöz ve ilk paragraflarını okumak yeter; çünkü bu ilk satırlar herşeyin dayandığı genel ilkeleri verirler, ve eleştiriler tarihsel bilgi sunmanın yanında değerlendirme de yaparlar ki, bu, bir yargı olduğu için, yargılananın üstündedir. Bu sıradan yol pijama ile de alınabilir; ama Bengi, Kutsal, Sonsuz için yüksek duygu bu yolu üst-rahabin cübbesi içinde yürür — bir yol ki, daha çok şimdiden kendisi özekteki dolaysız varlıktır, derin ve özgün düşüncelerin dahiliği ve yüksek esin pırıltıdır. Ama nasıl ki bu derinlik henüz özgün kaynağını ortaya çıkarmazsa, o esin pırıltıları da henüz Empireum değildir. Gerçek düşünceler ve bilimsel içgörü ancak Kavramın emeğinde kazanılır. Yalnızca Kavram bilginin evrenselliğini üretebilir ki, bu ne sıradan belirsizlik ne de sıradan sağduyunun yetersizliği, tersine bütünüyle gelişmiş ve eksiksiz bilgidir; yetenekleri dahiliğin tembelliği ve kurumu ile yıkılmış usun olağandışı evrenselliği değil, tersine özgün biçimine olgunlaşarak tüm özbilinçli usun iyeliği olma yeteneğini kazanmış gerçekliktir.

71. Bilimin varoluş olanağını Kavramın öz-deviminde gördüğüm için, ve çağımızın gerçekliğin doğası ve şekli üzerine düşünceleri yukarıda değinilen ve ayrıca daha ikincil bakımlardan da bu görüşümden ayrıldığı, dahası, ona bütünüyle karşıt olduğu için, Bilim Dizgesini bu görüş açısından açıklamaya yönelik bir girişim olumlu bir karşılama beklentisinin bütünüyle dışında görünmektedir. Bu arada, göz önünde tutabilirim ki, örneğin *Platon*’un felsefesinin üstünlüğünün onun bilimsel olarak değersiz mitlerinde görüldüğü zamanlar olduğu gibi, yine giderek coşkunluk zamanı denilen öyle zamanlar da olmuştur ki, Aristoteles’in felsefesi kurgul derinliği ile saygı görmekteyken, *Platon*’un *Parmenides*’i, eski eytişimin bu hiç kuşkusuz en büyük sanat yapıtı, *tanrısal yaşamın olumlu anlatımı* ve gerçek açığa çıkarılışı olarak görülmüştür; ve zaman olmuştur ki, esrimenin yarattığı bulanıklığa karşın, bu yanlış anlaşılmış esrimenin gerçekte *arı Kavramdan* başka birşey olmadığı sanılmıştır; — bundan başka, çağımızın felsefesinde eşsiz olan şey değerini bilimsellikte bulur, ve

başkaları onu başka türlü alsalar bile kendini gerçekte salt bu bilimsellik yoluyla geçerli kılar. Bu nedenle ayrıca umabilirim ki, Bilimi Kavram için açıklamaya ve bu kendine özgü ögesi içinde açıklamaya yönelik bu girişim olgunun iç gerçekliği yoluyla kabul edilmeyi başarabilecektir. Şu kanıyı taşımamız gerek ki, Gerçeğin doğası zamanı geldiğinde yayılmak ve ancak bu zaman geldiğinde görünmektir, ve bu nedenle hiçbir zaman çok erken görünmez ve olgunlaşmamış bir kamu bulmaz; yine kabul etmek gerek ki, birey henüz tek başına onun sorunu olan şeyin doğrulanması için, ve ilkin salt tikel bir bireye ait olan kanıyı evrensel olarak doğrulanan birşey olarak görmek için, bunun böyle olmasına gerek duyar. Ama bu bağlamda kamu çoğu kez onun temsilcileri ve sözcüleri olarak davrananlardan ayırılmamalıdır. O birçok bakımdan onlardan başka türlü, giderek onlara karşı davranır. Kamu bir felsefe yapıtı ona hiçbir şey söylemediğinde yumuşak doğasıyla kabahati daha çok kendinde ararken, buna karşı bu ötekiler, yetkinliklerinden pekin, tüm kabahati yazara yüklerler. Böyle bir yapıtın kamu üzerinde etkisi ölümlerini gömmekte olan bu ölümlerin eylemlerinden daha sessizdir. Şimdi genel içgörü düzeyi tümüyle daha eğitilidir, merakı daha uyanıktır, ve yargısı daha hızlı belirlenir, öyle ki sizi dışarı çekecek olanların ayakları daha şimdiden kapı önünde durmaktadır; gene de, gösterişli güvencelerle zorla koparılan dikkati olduğu gibi, küçümseyici kınamaları da düzelten, ve bir bölüm yazara ancak bir süre sonra izleyici verip bu arada ötekilere bir süre sonra bundan böyle hiçbir izleyici bırakmayan daha yavaş etkiyi çoğu kez bundan ayırdetmeliyiz.

72. Gerisi için, Tinin evrenselliğinin böylesine güçlendiği ve buna karşılık tekilliğin ise olması gerektiği gibi o denli önemsizleştiği, ve yine, o evrenselliğin de geliştirmiş olduğu bütün bir varsıllık alanına sarıldığı ve onu istediği bir zamanda, Tinin tüm çalışmasında bireyin etkinliğine düşen pay ancak çok küçük olabilir; bu nedenle birey de, Bilimin doğasının imlediği ve istediği gibi, kendisini o denli unutulmalıdır; kuşkudan öte, o elinden ne gelirse olacak ve yapacaktır, ama ondan tıpkı onun da kendisinden beklediği ve kendi için isteyebileceği denli azı istenmelidir.

[1](#)[Mezmurlar'a, 127:2, bir anıştırma.]

[2](#)[Fichte.]

Giriş

73. Doğal olarak düşünürsek, felsefede şeyin kendisinin, yani gerçekte var olanın edimsel bilgisine girmeden önce, Saltığı ele geçirmenin aracı olarak ya da onun gözlenmesini sağlayan ortam olarak görülen bilginin anlaşılması zorunludur. Belli bir kaygı haklı gibi görünür, çünkü bir yandan değişik bilme türleri vardır ve bunlardan biri bu amaca ulaşmak için bir başkasından daha uygun olabilir, dolayısıyla aralarında yanlış bir seçim yapma olasılığı vardır; öte yandan, bilgi belirli bir tür ve alandaki bir yeti olduğu için, doğası ve sınırları daha sağın olarak belirlenmedikçe gerçekliğin gökleri yerine yanılığ bulutları yakalanabilir. Bu kaygının hiç kuşkusuz şu kaniya dönüşmesi gerekir: Kendinde var olanı bilgi yoluyla bilince kazanmaya yönelik bütün girişim kendi kavramı içinde anlamsızdır, ve bilgi ile Saltık arasına onları bütünüyle ayıran bir sınır düşer. Çünkü, bilgi eğer saltık özü ele geçiren alet ise, o zaman açıktır ki, bir aletin bir şey üzerine uygulanması onu kendi için olduğu gibi bırakmayacak, tersine biçimlendirip değiştirmeye başlayacaktır. Ya da, eğer bilgi bizim etkinliğimizin aleti değil de bir bakıma gerçekliğin ışığının bize ulaşmasını sağlayan edilgin bir ortamsa, o zaman gerçekliği yine kendinde olduğu gibi değil, tersine bu ortam yoluyla ve onda olduğu gibi alırız. Her iki durumda da bir aracı kullanırız ki, dolaysızca amacının karşısını üretir; ya da, anlamsız olan şey daha çok ne olursa olsun bir aracından yararlanmakta oluşumuzdur. Öyle görünür ki, hiç kuşkusuz bu terslik *aletin* işleme yolunun tanınması ile giderilecektir, çünkü bu bizim o alet yoluyla edindiğimiz Saltık tasarımında alete düşen bölümü sonuçtan uzaklaştırarak gerçeği arılığı içinde kazanmamızı olanaklı kılacaktır. Ancak bu iyileştirme bizi gerçekte yalnızca daha önce olduğumuz yere geri getirecektir. Eğer yeniden biçimlendirilmiş bir şeyden aletin onda yapmış olduğunu yine uzaklaştırırsak, o zaman şey — burada Saltık — bizim için yine tam olarak bu böylece gereksiz çabadan önceki gibi olacaktır. Öte yandan, bu alet ile Saltık onda birşey değiştirilmeksizin, diyelim ki ökseye yakalanmış bir kuş gibi, yalnızca daha yakınımıza getirilecek olsaydı, o zaman hiç kuşkusuz sanki kendinde ve kendi için daha şimdiden bizde değilmiş ve bunu istemiyormuş gibi, bu hile ile alay ederd; çünkü bu durumda hile bilgi olacaktır, şu nedenle ki, çok-yanlı çabası ile salt dolaysız ve böylelikle zahmetsiz bir ilişkiyi ortaya çıkarmaktan bütünüyle başka birşey ile uğraşıyor havasını verecektir. Ya da, bir *ortam* olarak tasarladığımız bilginin sınılanması ile onun kırılma yasasını öğrenebilirsek, bunu sonuçtan atmanın da hiçbir yararı yoktur; çünkü bilgi ışının kırılması değil ama gerçeğin bize ulaşmasını sağlayan ışının kendisidir, ve bu uzaklaştırıldığında bize gösterilecek olan şey salt arı yön ya da boş yerdir.

74. Bu arada, yanılığa düşme korkusu eğer benzer duraksamalar göstermeksizin işe girişen ve edimsel olarak bilgilenen Bilime karşı bir güvensizlik doğuruyorsa, niçin tersine bu güvensizliğe karşı bir güvensizlik duyulmasın, ve neden bu yanılma korkusunun daha şimdiden yanılığın kendisi olduğu düşünülmesin. Özünde bu korku birşeyi, daha doğrusu pek çok şeyi gerçeklik olarak varsayar ve kendi duraksamalarını ve sonuçlarını daha önce kendisinin gerçeklik olup olmadığının sınılanması gerekene dayandırır. Daha açık bir deyişle, bilginin bir *alet* ve *ortam* olarak *tasarımlarını*, ve *bizim kendimiz ile bu bilginin ayrımını*, ve herşeyden önce de, *Saltığın bir yanda durduğunu*, bilginin *öte*

yanda kendi başına ve Saltıktan kopuk ama gene de *olgusal* birşey olduğunu varsayar; ya da, böylece, Saltığın dışında hiç kuşkusuz gerçekliğin de dışında olan bilginin gene de gerçek olduğunu varsayar, — bir varsayım ki, kendisine yanılıgı korkusu diyen şeyin kendisini daha çok gerçeklik korkusu olarak açığa sermesini sağlar.

75. Bu vargı yalnızca Saltığın gerçek ya da yalnızca Gerçeğin saltık olmasından kaynaklanır. Bu, Saltığı Bilimin istediği gibi bilmemesine karşın gene de gerçek olan bir bilgi türü olduğu, ve genelde bilginin, Saltığı ele geçirmeye yeteneksiz olsa da, başka gerçeklikleri ele geçirmeye yetenekli olabileceği gibi bir ayrıma gidilerek yadsınabilir. Ama yavaş yavaş görüyoruz ki, böyle ileri geri giden bir konuşma saltık bir gerçek ile başka tür gerçekler arasındaki bulanık bir ayrıma götürür, ve ‘saltık’, ‘bilgi’ vb. gibi sözcükler henüz varılması gereken bir anlamı varsayarlar.

76. Bilgi üzerine ‘Saltığın ele geçirmenin bir aleti,’ ya da ‘Gerçekliği görmemizi sağlayan bir ortam’ vb. gibi (ilişkiler ki hiç kuşkusuz tüm bu Saltıktan koparılmış bir bilgi ve bilgiden koparılmış bir Saltık tasarımları onlara varır) bu tür yararsız tasarımlar ve konuşma yolları ile uğraşmak yerine, hem Bilimin yorucu çalışmasından kurtulmak, hem de ağırbaşlılık ve istekle çabalıyor izlenimini yaratmak için bu tür ilişkileri varsayarak Bilimin güçsüzlüğünü yaratan özörlere katlanmak yerine, tüm bunlara karşılık verme sıkıntısı yerine, onları olumsal ve keyfi tasarımlar olarak doğrudan yadsıyabilir, ve onlara bağlı ‘saltık,’ ‘bilgi,’ ve ayrıca ‘nesnel’ ve ‘öznel’ gibi sözcüklerin ve anlamlarının genellikle iyi bilindiği sayılan sayısız başkalarının kullanımını giderek aldatmaca olarak görebiliriz. Çünkü bir yandan anlamlarının genellikle iyi bilindiği, öte yandan Kavramlarının kavrandığı izlenimini vermek daha çok yalnızca ana sorundan, yani bu Kavramı vermekten kaçınmak olarak görünür. Tersine, daha haklı olarak, Bilimin kendisini engellemeye yarayan böyle tasarımlara ve anlatım biçimlerine genel olarak dikkat etme külfetinden kaçınılabılır, çünkü bunlar salt boş bir bilme görüngüsü oluştururlar ki, Bilimin ortaya çıkışı karşısında dolaysızca yiter. Oysa Bilim tam bu ortaya çıkışında kendisi bir görüngüdür; ortaya çıkışı henüz onu gerçekliği içinde geliştirmiş ve açındırmış değildir. Bu durumda, *onun* görüngü olduğunu, çünkü *başkasının yanısıra* ortaya çıktığını düşünmek, ya da bu başka gerçek olmayan bilgiye onun görüngüsü demek hiçbir önem taşımaz. Ama Bilim kendini bu görünüşten kurtarmalıdır, ve bunu ancak ona karşı dönerek yapabilir. Çünkü o gerçek olmayan bir bilgiyi ne şeylere sıradan bir bakış yolu diye yadsıyabilir ve kendisinin bütünüyle başka bir bilme yolu ve o bilmenin ise onun için hiçbirşey olduğu inancasını verebilir; ne de onun kendisindeki daha iyi birşeyin önsezisine başvurabilir. O ilk *inanca* ile Bilim *varlığını* gücü olarak bildirir; ama gerçek olmayan bilgi de *var olmasına* sırtını dayar ve onun için Bilimin hiçbirşey olduğu *inancasını* verir; ama *bir* kuru inanca ancak bir başkası kadar geçerlidir. Dahası, Bilim gerçek olmayan bilgide bulunan ve ona yönünü gösteren daha iyi sezgilere hiçbir zaman başvuramaz; çünkü bir yandan yine benzer olarak bir varlığa dayanırken, öte yandan gerçek olmayan bilgide olduğu gibi kendine, yani varlığının kötü bir kipine dayanacaktır: Kendinde ve kendi için ne ise ona olmaktan çok görüngüsüne. Bu nedenle burada görüngüsel bilginin bir açıklanışını sunmak gerekecektir.

77. Şimdi, bu açıklama, nesnesi yalnızca görüngüsel bilgi olduğu için, kendisi özgür olan ve

kendine özgü şekli içinde devinen Bilim olarak görünmez; ama gene de, bu bakış noktasından, gerçek bilgiye doğru ilerleyen doğal bilincin yolu olarak, ya da Ruhun yolu olarak alınabilir — Ruh ki şekillerinin dizisi içinden sanki bunlar ona doğasının verdiği duraklarmış gibi geçer, öyle ki kendini Tine arıtılsın ve bu arada kendini bütünüyle deneyim konusu yaparak kendinde ne olduğunun bilgisine varılsın.

78. Doğal bilinç kendini yalnızca bilginin Kavramı ya da olgusal olmayan bilgi olarak gösterecektir. Ama, kendini dolaysızca olgusal bilgi olarak gördüğünden, bu yol onun için olumsuz bir imlem taşır, ve Kavramın olgusallaşması olan şey ise onun için kendi yitişi olarak geçerlidir; çünkü bu yolda gerçekliğini yitirir. Bu nedenle bu yol *kuşku* yolu olarak, ya da daha doğrusu, umutsuzluk yolu olarak görülebilir; çünkü onda olup bitenler genellikle ‘kuşku’ sözcüğü ile anlaşılabilen şeyler değildir: Şu ya da bu sözde gerçeklik üzerine bir yalpalama, ve bunu kuşkunun yerinde bir biçimde uzaklaştırılmasından sonra o gerçekliğe geri dönüşün izlemesi — öyle ki, sonunda olgu baştaki gibi alınır. Tersine, bu yol görüngüsel bilginin gerçekliksizliğine ilişkin bilinçli bir içgörüdür — görüngüsel bilgi ki, onun için gerçekte yalnızca olgusallaşmamış Kavram olan en olgusal olandır. Öyleyse bu kendini tamamlayan kuşkuculuk Gerçeklik ve Bilim uğruna ciddi çabanın kendisini bu ikisi için onunla hazırladığını ve donattığını sandığı kuşkuculuk da değildir; başka bir deyişle, Bilimde kendini salt yetke üzerine başkalarının düşüncelerine bırakmayarak tersine herşeyi kendi sına ve salt kendi kanılarını izleme ya da, daha da iyisi, herşeyi kendi üretme ve salt öz edimini gerçek diye görme *kararı* değildir. Bilincin bu yolda içlerinden geçtiği şekillerinin dizisi gerçekte bilincin kendisinin Bilime *eğitiminin* ayrıntılı tarihidir. O karar bu eğitimi kararın yalın kipinde dolaysızca olmuş ve bitmiş olarak tasarımlar; ama bu yol o görüşün gerçekliksizliğine karşı, kararın edimsel olarak yerine getirilişidir. Öz-kanıyı izlemek hiç kuşkusuz kendini yetkeye bırakmaktan daha çoğudur; ama yetke üzerine benimsenen bir sanının öz kanı ile benimsenen bir sanıya çevrilmesi zorunlu olarak onun içeriğini değiştirmez ve yanılmanın yerine gerçeği geçirmez. Başkalarının yetkesi üzerine kurulu bir sanılar ve önyargılar dizgesine saplanıp kalmak ile öz kanı üzerine dayalı birine yakalanmak arasındaki ayrım ikincideki doğal burnu büyüklükte yatar. Öte yandan, görüngüsel bilincin bütün alanına karşı dönmüş olan kuşkuculuk Tini ilk kez gerçekliğin ne olduğunu sına mayaya yetenekli kılar, çünkü sözde doğal tasarımlar, düşünceler ve sanılar üzerine, onlara öz ya da yabancı denmesine bakmaksızın, bir umutsuzluk yaratır; haklı olarak, çünkü *dosdoğru* [gerçekliği] sına mayaya giden bilinç henüz bunlarla doludur ve engellenir ve bu nedenle gerçekte üstlenmiş olduğunu yerine getirmeye yeteneksizdir.

79. Olgusal olmayan bilinç biçimlerinin *tamamlanışı* ilerlemenin ve aralarındaki bağıntının zorunluğu ile ortaya çıkacaktır. Bunu kavranabilir kılmak için, genel ve önsel bir yolda belirtilebilir ki, gerçek olmayan bilincin gerçekliksizliği içinde açıklanışı salt *olumsuz* bir süreç değildir. Doğal bilinç genellikle ona ilişkin olarak böyle tek yanlı bir görüşü taşır; ve bu tek-yanlılığı özü yapan bir bilgi tamamlanmamış bilincin şekillerinden biridir ki yolun geçeceğinin kendisi üzerine düşer ve kendini orada sunacaktır. Bu, sonuçta her zaman yalnızca *arı yokluğu* gören ve bu yokluğun özellikle *onun sonuç olmasını sağlayanın* yokluğu olduğu gerçeğini soyutlayan kuşkuculuktur. Ama yokluk

gerçekte ancak onu ortaya çıkarmanın yokluğu olarak alındığı zaman gerçek sonuçtur; böylece kendisi *belirli* bir yokluktur ve bir *içeriği* vardır. Yokluğun ya da boşluğun soyutluğu ile sona eren kuşkuçuluk bundan daha öteye gidemez, tersine ona yeni bir şeyin gelip gelmediğini ve neyin geldiğini görmek ve onu da aynı dipsiz uçuruma atmak için beklemelidir. Ama, öte yandan, sonuç gerçeklikte olduğu gibi, yani *belirli* olumsuzlama olarak anlaşıldığı zaman, bununla dolaysızca yeni bir biçim yükselir ve olumsuzlamada geçiş yapılır ki, bu yolla tüm bir şekiller dizisi içinden ilerleme kendiliğinden ortaya çıkar.

80. Ama bilgi için *hedef* de ilerlemenin dizisi denli zorunlu olarak saptanmıştır; o, bilginin artık kendi ötesine geçmeye gereksinmediği, kendi kendini bulduğu ve Kavramın nesneye, nesnenin Kavrama karşılık düştüğü yerededir. Bu hedefe ilerleyiş bu nedenle ayrıca durdurulamaz bir ilerleyiştir, ve daha önceki hiçbir durakta doyum bulunmayacaktır. Doğal bir yaşamda sınırlı hiçbir şey kendi kendisine dolaysız belirli-varlığının ötesine gidemez; tersine başka bir şey tarafından onun ötesine itilir, ve bu kökünden koparılış onun ölümüdür. Ama bilinç kendi kendisi için kendi *Kavramıdır*, böylelikle dolaysızca sınırlının ötesine, ve bu sınırlı ona ait olduğu için, kendi ötesine geçiştir; bireysel ile birlikte bilinç için aynı zamanda ‘öte-yan’ da koyulur, üstelik bu yalnızca, uzaysal sezgi durumunda olduğu gibi, sınırlının *yanısıra* olsa bile. Böylece bilinç bu şiddete, sınırlı doyumunun bozulmasına kendi elinden uğrar. Bu şiddeti duyduğu zaman gerçek önündeki endişe ile bilinç hiç kuşkusuz geri çekilebilir ve yitirme tehlikesinde olanı korumak için çabalayabilir. Ne var ki bir dinginlik bulamaz; düşünceden yoksun bir eylemsizlikte durup kalmayı istiyorsa, o zaman düşünce düşüncesizliğini dağıtır ve dinginliksizliği eylemsizliğini bozar; ya da kendisini her şeyi *kendi türünde iyi* bulduğu inancasını veren duygusallık olarak pekiştiriyorsa, bu inanca da Ustan şiddete uğrar, çünkü bir şey salt bir türdür diye Us onu iyi bulmaz. Ya da, gerçeklik korkusu kendini şu görünüş arkasında kendisinden ve başkalarından saklayabilir: Sanki gerçek için ateşli isteğinin kendisi kendini beğenmişliğin biricik gerçeğinden, yani ne olursa olsun kendisinden ya da başkalarından alınan her düşünceden daha açık göz olma gerçeğinden daha başka bir gerçek bulmayı oldukça güçleştirir, giderek olanaksız kılar; bu kendini beğenmişlik — ki kendi içine geri dönerek kendi anlayışı üzerinde otlayabilmek için her gerçeğin nasıl boşa çıkarılacağını anlar, tüm düşünceleri her zaman çözmeyi ve tüm bir içerik yerine salt kuru bir Ben bulmayı bilir — bir doyumdur ki, kendi kendine bırakılmalıdır; çünkü evrenselden kaçır ve salt kendi-için-olmayı arar.

81. İlerlemenin tarzı ve zorunluğu üzerine önsel ve genel olarak bu söylenenlerden başka, araştırmayı *yerine getirme yöntemi* üzerine de bir şeyler anımsatmak yararlı olabilir. Bu açıklama, *Bilim ve görüngüsel* bilgi arasındaki bir *ilişki* yolu olarak ve *bilginin olgusallığının araştırılması* ve *sınanması* olarak düşünüldüğünde, *ölçüt* olarak temel alınacak herhangi bir varsayım olmaksızın yapılamayacak gibi görünür. Çünkü sınama kabul edilmiş bir ölçütün uygulanmasından, ve sınananın onunla ortaya çıkan benzerliği ya da benzemezliği temelinde doğru olup olmadığına karar vermekten oluşur; böylece genelde ölçüt ve benzer olarak eğer ölçüt olsaydı Bilim öz ya da ‘*kendinde*’ olarak alınır. Ama burada, Bilimin ilk kez ortaya çıktığı yerde, ne onun kendisi ne de başka bir şey kendini henüz öz ya da ‘*kendinde*’ olarak aklamış değildir; ve böyle bir şey olmaksızın hiçbir sınama

olamayacak gibi görünür.

82. Bu çelişki ve ortadan kaldırılması, eğer ilk olarak bilgi ve gerçeğin soyut belirlenimleri bilinçte buldukları gibi anımsanırlarsa, daha belirli olacaktır. Bilinç birşeyi kendinden *ayırddeder* ve aynı zamanda onunla *ilişkiye girer*; ya da söylendiği gibi, bu birşey *bilinç için* vardır; ve bu *ilişkinin* ya da birşeyin *bir bilinç için varlığının* belirli yanı *bilgidir*. Ama bu bir başkası için varlıktan *kendinde-varlığı* ayırddederiz; bilgi ile ilişkili herşey o denli de ondan ayırddedilir, ve bu ilişkinin dışında da *varolan* olarak koyulur; bu 'kendinde' yanına *gerçeklik* denir. Bu belirlenimlerde aslında neyin olduğu burada bizi ilgilendirmez; çünkü görüngüsel bilgi nesnemiz olduğu için, onun belirlenimleri de ilkin kendilerini dolaysızca sundukları gibi alınacaklardır; ve hiç kuşkusuz kendilerini tıpkı onları daha önce anlamış olduğumuz gibi sunarlar.

83. Şimdi bilginin gerçekliğini araştırırsak, öyle görünür ki araştırdığımız şey bilginin *kendinde* ne olduğudur. Ama bu araştırmada bilgi *bizim* nesnemizdir, *bizim içindir*; ve ortaya çıkacak 'kendinde'si daha çok onun *bizim için* varlığı olacaktır; onun özü olarak ileri sürdüğümüz daha çok onun gerçekliği değil, ama yalnızca bizim ona ilişkin bilgimiz olacaktır. Öz ya da ölçüt bizim içimizde yatacak, ve onunla karşılaştırılacak olan ve bu karşılaştırma yoluyla üzerinde karar verilecek olan şeyin bu ölçütü zorunlu olarak tanınması gerekmeyecektir.

84. Ama incelediğimiz nesnenin doğası bu ayrılmayı ya da bu ayrılma ve varsayım görünüşünü yener. Bilinç kendi ölçütünü kendisinden verir, ve böylece inceleme bilincin kendi kendisi ile bir karşılaştırılması olur; çünkü yukarıda yapılan ayırım onun içine düşer. Bilinçte bir şey bir başkası *için* vardır, ya da bilinç genel olarak bilme kıpısının belirliliğini kendisinde taşır; aynı zamanda bilinç için bu başka salt *onun için* değildir, ama bu ilişkinin dışında ya da *kendinde* de vardır; gerçeklik kıpısı. Öyleyse bilincin 'kendinde' ya da *gerçek* olarak açıkladığında bildiğini ölçmek için kendisinin saptadığı ölçütü onun kendi içerisinde buluruz. *Bilgiye Kavram*, öze ya da *gerçeğe* ise varolan ya da *nesne* dersek, o zaman sınaama Kavramın nesneye karşılık düşüp düşmediğini görmekten oluşur. Ama *nesnenin özüne* ya da 'kendinde'sine Kavram der ve öte yandan *nesne* ile Kavramı *nesne* olarak, yani *bir başkası için* olduğu gibi anlarsak, o zaman sınaama nesnenin Kavramına karşılık düşüp düşmediğini görmekten oluşur. Hiç kuşkusuz iki işlemin de aynı olduğu görülmektedir; ama bütün bir araştırma boyunca kafada tutulacak özsel nokta bu iki kıpının, *Kavram* ve *nesnenin*, *bir-başkası-için-varlığın* ve *kendinde-varlığın* incelediğimiz bilginin kendisinin içerisine düşmeleridir; buna göre, ölçütü yanımızda getirmemiz ve *kendi* parlak görüş ve düşüncelerimizden araştırmada yararlanmamız gerekmez; ancak bunları bir yana bırakırsak şeyi *kendinde* ve *kendi için* olduğu gibi irdelemeye ulaşırız.

85. Ama Kavram ve nesnenin, ölçüt ve sınanacak olanın bilincin kendisinde bulunmaları yüzünden bizden gelen bir katkının gereksiz olmasının yanısıra, ikisini karşılaştırma ve gerçekten *sınaama* külfetinden de kurtuluruz, öyle ki, bilinç kendi kendisini sınarken, bize yalnızca seyretmek kalır. Çünkü bilinç bir yandan nesnenin bilinci, öte yandan kendisinin bilincidir; onun için gerçek olanın bilinci ve gerçeğin bilgisinin bilinci. İkisi de *bilinç için* olduklarından, bilincin kendisi onların karşılaştırmasıdır; nesneye ilişkin bilgisinin nesneye karşılık düşüp düşmediğini bilmek *bilinç*

içindir. Nesne hiç kuşkusuz bilinç için yalnızca bilincin onu bildiği yolda görünür; öyle görünür ki, sanki bilinç *onun için değil* ama *kendinde* olduğu biçimiyle nesnenin arkasına geçemez ve bu nedenle bilgisini nesnede sınamamaz. Ama bilincin genel olarak bir nesneyi bilmesinde şu ayrım imlenir: Bir yandan *bilinç için* birşey '*kendinde*'dir, ama öte yandan bilgi, ya da nesnenin bilinç için varlığı, *bilinç için* bir başka kıpıdır. Sınama varolan bu ayrım üzerine dayanır. Bu karşılaştırmada iki kıpı bağdaşmıyorsa, öyle görünür ki, bilinç nesneye uygun kılmak için bilgisini değiştirmelidir; ama bilginin değişmesinde onun için gerçekte nesne de kendisini değiştirir, çünkü varolan bilgi özünde nesnenin bir bilgisi idi; bilgi değişirken nesne de bir başka nesne olur, çünkü özünde bu bilgiye aitti. Böylece bilinç onun için daha önce '*kendinde*' olmuş olanın kendinde olmadığını, ya da bunun salt *onun için* kendinde olmuş olduğunu görmeye varır. Bilinç böylece nesnesinde bilgisinin ona karşılık düşmediğini bulduğu için, nesnenin kendisi de sınamaya dayanamaz; ya da sınamanın ölçütü, ölçütün onun ölçütü olmuş olması gereken eğer sınavda geçemiyorsa, değişir; ve sınama yalnızca bilmenin sınanması değil, ama bir de bilmenin ölçütünün sınanmasıdır.

86. Bilincin kendi üzerine uyguladığı ve bilgisini olduğu gibi nesnesini de etkileyen bu *eytişimsel* devim, *bilinç için yeni gerçek nesne* ondan *kaynaklanıyor oldukça*, sözcüğün tam anlamıyla *deneyim* denilen şeydir. Bu bağlamda tam yukarıda değinilen süreçte daha da açık olarak belirtilmesi gereken bir kıpı vardır ki, onunla aşağıdaki açıklamanın bilimsel yanı üzerine yeni bir ışık düşürülecektir. Bilinç birşeyi bilir, bu nesne öz ya da '*kendinde*'dir; ama o bilinç için de '*kendinde*'dir; böylece bu gerçeğin ikircimi ortaya çıkar. Bilincin şimdi iki nesnesi olduğunu görürüz: Biri ilk '*kendinde*,' ikincisi bu '*kendinde*'nin *onun-için-varlığı*. İkincisi ilkin yalnızca bilincin kendi içine yansımaları olarak görünür — bir nesnenin değil, ama yalnızca onun o ilk nesneye ilişkin bilgisinin tasarımı olarak. Ama, daha önce gösterildiği gibi, ilk nesne bilinmekle bilinç için değişir; '*kendinde*' olmaya son verir ve bilinç için salt *bilinç için* '*kendinde*' olan birşey olur; ama bu böylece '*kendinde*'nin *bilinç-için-varlığıdır*, Gerçektir; başka bir deyişle, *özdür* ya bilincin *nesnesidir*. Bu yeni nesne birincinin yokluğunu kapsar; yeni nesne o ilk nesne üzerine yapılan deneyimdir.

87. Deneyim sürecinin bu açıklamasında bir kıpı vardır ki onunla bu açıklama genellikle deneyim olarak anlaşılan şeyle bağdaşmaz görünür. Bu kıpı ilk nesneden ve onun bilgisinden *üzerine* deneyim edinildiği söylenen öteki nesneye geçiştir; bu geçiş üzerine söylenenlere göre, ilk nesneye ilişkin bilgi, ya da ilk '*kendinde*'nin *bilinç-için-varlığı* ikinci nesnenin kendisi olmalıdır. Buna karşı genellikle görünen ise şudur: İlk kavramımızın gerçekliksizliğine ilişkin deneyimi rasgele ve dışsal olarak bulduğumuz *bir ikinci* nesne üzerinde yaparız, öyle ki genel olarak bizim payımıza yalnızca kendinde ve kendi için olanın arı *ayrımsanması* düşer. Ama yukarıda verilen bakış açısından yeni nesne kendini *bilincin* kendisinin bir *evrilmesi* yoluyla oluşmuş olarak gösterir. Olguya bu bakış bizim katkımızdır ki böylece bilincin deneyimlerinin dizisi bilimsel bir ilerleyişe yükselir — ama bu gözlediğimiz bilinç için belirtik değildir. Ama gerçekte buradaki durum daha önce bu açıklamamızın kuşkuculuk ile ilişkisi açısından sözü edilmiş olan durumla aynıdır; şöyle ki, her durumda gerçek olmayan bir bilgi üzerine ortaya çıkan sonuç boş bir yokluğa yuvarlanmaya bırakılmamalı, ama zorunlu olarak *sonucu olduğunun* yokluğu olarak anlaşılmalıdır; bir sonuç ki önceki bilgide gerçek

olanı kapsar. Bu burada kendini şöyle gösterir: İlk nesne olarak görünen şey bilinç için onun bir bilgisine indirgendiği ve 'kendinde' ise 'kendinde'nin bir bilinç-için-varlığı olduğu için, bu sonuncusu şimdi yeni nesnedir; ve onunla yeni bir bilinç şekli de ortaya çıkar ki onun için öz önceki evrede olduğundan başka birşeydir. Zorunlukları içindeki bilinç şekillerinin bütün bir dizisini güden bu olgudur. Ama yalnızca bu zorunluğun kendisi ya da yeni nesnenin doğuşu — ki kendini bilince o bunun nasıl olduğunu bilmeksizin sunar — bizim için deyim yerindeyse bilincin arkasında ilerleyen şeydir. Böylece bilincin deviminde bir *kendinde-varlık* ya da *bizim-için-varlık* kıpısı çıkar ki, deneyimin kendisinde kavranmış olan bilince kendini göstermez; ama bizim için ortaya çıkmış olanın içeriği *onun için* vardır, ve biz o içeriğin salt biçimsel yanını, ya da arı ortaya çıkışını kavrarız; *onun için* bu doğmuş olan salt nesne olarak vardır, *bizim için* aynı zamanda devim ve oluş olarak.

88. Bu zorunluk nedeniyle Bilime giden bu yolun kendisi daha şimdiden *Bilimdir* ve böylece içeriğine göre *bilincin deneyiminin* Bilimidir.

89. Bilincin kendi üzerinde yaptığı deneyim, Kavramı ile uyumlu olarak, kendi içinde bilincin bütün bir dizgesinden, ya da Tinin gerçekliğinin bütün alanından daha azını kavramaz; öyle ki bu gerçekliğin kıpıları kendilerini bu asıl belirlilikleri içinde sunarlar — soyut, arı kıpılar olarak değil, ama bilinç için oldukları gibi, ya da bilincin kendisinin onlarla bağıntısında ortaya çıktığı gibi; böylece bütünün kıpıları *bilincin şekilleridirler*. Gerçek varoluşuna doğru atılımında bilinç öyle bir noktaya erişecektir ki, orada salt onun için olan ve bir 'başkası' olarak bulunan yabancı birşey ile yüklü olma görünüşünü üstünden atacaktır, ya da orada görüngü öze özdeş olacak, açıklanışı böylece tam bu noktada Tinin asıl Bilimi ile çakışacaktır; ve son olarak, bilincin kendisi bu özünü ele geçirdiği zaman saltık bilginin doğasını simgeleyecektir.

A - Bilinç

I - Duyu Pekinliği Ya Da 'Bu' ve 'Sanı'

90. Başlangıçta ya da dolaysızca nesnemiz olan *bilgi* kendisi dolaysız bilgi olandan, *dolaysızın* ya da *olanın bilgisi* olandan başkası olamaz. Biz de eşit ölçüde *dolaysız* ya da *alıcı* davranmalı, öyleyse o kendini sunarken onda hiçbir şeyi değiştirmemeli, ve ayırımsamadan [*Auffassen*] kavramayı [*Begreifen*] uzak tutmalıyız.

91. *Duyu pekinliğinin* somut içeriği onu dolaysızca *en varsıl* bilgi olarak, giderek sonsuz varsıllığın bir bilgisi olarak gösterir — bir varsıllık ki, yayıldığı uzay ve zamana *çıktığımızda* olduğu gibi, bu bolluktan bir parça alıp bölerek içine *girdiğimizde* de, hiçbir sınırı bulunmaz. Bundan başka duyu pekinliği *en gerçek* bilgi olarak görünür; çünkü nesneden henüz hiçbir şeyi uzaklaştırmamış, tersine onu bütün bir eksiksizliği içinde önüne almıştır. Oysa bu *pekinlik* aslında kendini en yoksul *gerçeklik* olarak gösterir. Bildiğine ilişkin söylediği salt şudur: O *vardır*; ve gerçekliği yalnızca şeyin *varlığını* kapsar; bilinç kendi yanından bu pekinlikte salt arı *Ben* olarak vardır; ya da *Ben* salt arı *Bu* olarak ondayımdır ve nesne de salt arı *Bu* olarak. Ben, *bu* Ben, *bu* şeyden *Ben* bilinç olarak böylece kendimi geliştirip düşünceyi değişik yollarda devindirdiğim için *pekin* değilimdir. Yine, pekin olduğum şey bir dizi değişik niteliğe göre kendi içerisinde varsıl bir belirlenimler karmaşası sunacağı ya da başka şeyler ile çeşitli yollarda ilişkili olacağı için de değil. Bunların ikisinin de duyu pekinliğinin gerçekliği ile hiçbir ilgisi yoktur; ne Ben ne de şey burada karmaşık bir dolaylılık imlemini taşırlar; Ben karmaşık bir tasarım ya da düşünme imlemini, şey de çeşitli belirlenimlerin imlemini taşımaz; tersine, şey *vardır*; ve *vardır*, çünkü *vardır*; *vardır*; bu duyusal bilgi için özeldir, ve bu arı *varlık* ya da bu yalın dolaysızlık onun *gerçekliğini* oluşturur. Benzer olarak, pekinlik *bağıntı* olarak *dolaysız* arı bağıntıdır; bilinç *Bendir*, başkası değil, bir arı *Bu*; tekilin bildiği arı *Bu* ya da bir *tekildir*.

92. Ne var ki bu pekinliğin özünü oluşturan ve bu pekinliğin kendi gerçekliği olarak belirttiği *arı varlığa* daha yakından bakıldığında daha başka pek çok şeyin de onda yer aldığı görülür. Edimsel bir duyu pekinliği salt bu arı dolaysızlık değil, ama onun bir *örneğidir*. Burada bulunan sayısız ayırım arasında her durumda ana ayırım olarak bulduğumuz şey duyu pekinliğinde arı varlığın hemen daha önce sözü edilen o iki *Bu* olarak ayrılmasıdır — bir *Bu Ben* olarak ve öteki *Bu nesne* olarak. *Biz* bu ayırım üzerine düşününce buluruz ki, duyu pekinliğinde ne biri ne de öteki *dolaysızca* bulunur; tersine, aynı zamanda her biri dolaylı olarak yer alır: Ben pekinliği bir başkası, yani şey *yoluyla* taşıyım; ve bu da benzer olarak pekinlikte bir başkası *yoluyla*, Ben yoluyla bulunur.

93. Öz ile örnek, dolaysızlık ile dolaylılık arasındaki bu ayrımı yapan salt biz değilizdir; tersine, onu duyu pekinliğinin kendisinde buluruz, ve bu ayırım onu yukarıda belirlediğimiz gibi değil ama duyu pekinliğinde olduğu biçimde alınacaktır. Duyu pekinliğinde terimlerden biri yalın, dolaysız bir varlık olarak ya da öz olarak koyulur, — *nesne*; öteki ise özsel-olmayan ve dolaylı olarak koyulur ki duyu pekinliğinde *kendinde* değil ama bir başkası yoluyla vardır — Ben ya da *bir bilgi* ki, nesneyi

salt *nesne* var olduğu için bilir, ve olabilir ya da olmayabilir. Ama nesne *vardır*, gerçek olan ya da özdür; vardır, bilinip bilinmediğine bakılmaksızın; kalıcıdır, bilinmese bile; ama bilgi, eğer nesne yoksa, yoktur.

94. Öyleyse irdelenecek olan nokta nesnenin gerçekte duyu pekinliğinin kendisinde duyu pekinliğinin onun için ileri sürdüğü gibi bir öz olup olmadığıdır; onun bu kavramının, öz olmanın, onun duyu pekinliğinde bulunuş yoluna karşılık düşüp düşmediğidir. Bu amaç için onun üzerine düşünmemiz ve gerçekte ne olabileceği konusunda kafa yormamız değil, ama yalnızca duyu pekinliğinde nasıl bulunduğunu irdelememiz gerekir.

95. Öyleyse duyu pekinliğinin *kendisine* sorulmalıdır: ‘*Bu*’ nedir? Eğer ‘*Bu*’yu varlığının çifte şekli içinde, *Şimdi* olarak ve *Burası* olarak alırsak, o zaman ‘*Bu*’nun içkin diyalektiği onun kendisinin olduğu denli anlaşılır bir biçim kazanacaktır. *Şimdi nedir?* sorusunu örneğin şöyle yanıtlayalım: *Şimdi Gecedir*. Bu duyusal pekinliğin gerçekliğini sınamak için yalın bir deneme yeterlidir. Bu gerçekliği bir yere yazalım; bir gerçeklik yazılmakla birşey yitirmez, tıpkı onu saklamamızla birşey yitmeyeceği gibi. Eğer *şimdi, bu öğle* yine o yazılı gerçekliğe bakarsak, onun bayatladığını söylememiz gerekecektir.

96. Gece olan *şimdi saklanır*, e.d. ne olarak bildirildi ise o olarak, *varolan* birşey olarak ele alınır; ama kendini varolmayan birşey olarak tanıtlar. ‘*Şimdi*’ hiç kuşkusuz kendini saklar, ama Gece olmayan birşey olarak; benzer olarak, ‘*Şimdi*’ kendini *şimdi* olan Gündüz karşısında Gündüz de olmayan birşey olarak, ya da genelde bir *olumsuz* olarak saklar. Bu kendini saklayan *Şimdi* öyleyse dolaysız değil ama dolaylı bir *Şimdidir*; çünkü süren ve kendini saklayan bir *Şimdi* olarak, başka birşeyin, yani Gündüz ve Gecenin olmaması *yoluyla* belirlenir. Böyle belirlendiğinde henüz tıpkı önceki denli yalın olarak *Şimdidir* ve bu yalınlıkta onda olan bitene karşı ilgisizdir; Gece ve Gündüz onun varlığı olmasalar da, o gene de Gündüz ve Gecedir; bu başkalığından hiçbir biçimde etkilenmez. Böyle yalın birşey, ki olumsuzlama yoluyla vardır, ki ne *Bu* ne de *Şudur*, bir *Bu-olmayan*, ve eşit ilgisizlikle *Bu* olduğu denli de *Şu* olandır —, böyle birşeye bir *Evrensel* deriz; Evrensel öyleyse aslında duyusal pekinliğin gerçeğidir.

97. Duyusal olana da bir evrensel olarak *anlatım veririz*; söylediğimiz ‘*Bu*’dur, yani *evrensel Bu*; ya da ‘*o vardır*’; yani *genelde Varlık*. Hiç kuşkusuz bunda evrensel ‘*Bu*’yu ya da genel olarak *Varlığı tasarımılamayız*; ama *anlatım verdiğimiz şey* bir evrenseldir; ya da bu duyusal pekinlikte kesinlikle söyleyeceğimizi *sandığımızı* söylemeyiz. Oysa dil, gördüğümüz gibi, daha gerçekçidir; onda kendimiz dolaysızca *sanımızı* çürütürüz; ve duyu pekinliğinin gerçeği evrensel olduğu ve dil salt bu gerçeği anlattığı için, *demek istediğimiz* duyusal bir varlığı söyleyebilmemiz hiç bir zaman olanaklı değildir.

98. ‘*Bu*’nun öteki biçimi, ‘*Burası*’ açısından da durum aynı olacaktır. ‘*Burası*’ örneğin ağaçtır. Arkamı dönersem bu gerçeklik yiter ve karşıtına çevrilir: *Burası bir ağaç değil*, ama bunun yerine bir *evdir*. *Burasının* kendisi yitmez; tersine, evin, ağacın vb. yitişinde kalıcı, ve ev, ağaç olmaya ilgisizdir. ‘*Bu*’ öyleyse yine kendini *dolaylı yalınlık* olarak ya da *evrensellik* olarak gösterir.

99. Öyleyse, bu duyusal pekinlik kendisinde evrenseli nesnesinin gerçekliği olarak tanıtladığı için, *arı varlık* duyusal pekinliğin özü olarak kalır; ama bu arı varlık dolaysız birşey değildir; tersine, öyle

birşeydir ki, olumsuzlama ve dolaylılık onun için özeldir; buna göre, *varlık* ile *demek istediğimiz* değil, ama soyutlama ya da arı evrensel olma *belirlenimi* ile *varlıktır*; ve *bizim sanımız*, ki bunun için duyu pekinliğinin gerçeği bir evrensel değildir, bu boş ya da ilgisiz Şimdi ve Burası karşısında geriye kalan tek şeydir.

100. *Bilmenin* ve *nesnenin* ilk kez içinde ortaya çıktıkları ilişkiyi şimdi bu sonuçta içinde durdukları ilişki ile karşılaştırırsak, ilişkinin evrildiğini görürüz. Duyusal pekinlikte özsel olması gereken nesne şimdi özsel olmayandır; çünkü nesnenin dönüşmüş olduğu evrensel artık duyu pekinliği için nesnenin özsel olarak olması gereken türde birşey değildir; tersine, pekinlik şimdi karşıt ögede, yani daha önce özsel olmayan öge olan bilgide bulunur. Onun gerçekliği *benim* [*meinem*] nesnem olarak nesnede ya da *Sanıda* [*Meinen*] yatar; vardır, çünkü *ben* onu bilirim. Duyu pekinliği öyleyse hiç kuşkusuz nesneden sürülmüş olsa da bu nedenle ortadan kalkmış değil ama yalnızca Bene geri itilmiştir; şimdi deneyimin bize onun bu olgusallığı üzerine neler gösterdiğine bakalım.

101. Onun gerçekliğinin kuvveti öyleyse şimdi ‘*Ben*’de, *benim görmemin*, *işitmemin* vb. dolaysızlığında yatar; demek istediğimiz tekil Şimdi ve Burasının yitişi *ben* onlara sımsıkı sarıldığım için önlenir. ‘*Şimdi*’ *gündüzdür*, çünkü onu görürüm; ‘*Burası*’ *bir ağaçtır*, aynı nedenle. Ama duyusal pekinlik bu ilişkide kendi üzerinde önceki ilişkideki ile aynı diyalektiği deneyimler. *Ben*, *bu Ben*, ağacı görür ve *ağacı Burası olarak ileri sürerim*; ama bir *başka Ben* ise evi görür ve ‘*Burası*’nın bir ağaç olmadığını, tersine bunun yerine bir ev olduğunu ileri sürer. İki gerçeklik de aynı inandırıcılığı taşır — görmenin dolaysızlığını ve ikisinin de bilgileri üzerine güvence ve inancalarını; ama gerçekliğin biri ötekinde yiter.

102. Tüm bunlarda yitmeyen şey bir *evrensel* olarak ‘*Ben*’dir; onun görmesi ne bir ağacın ne de bu evin görülmesi değil, tersine yalın bir görmedir ki, bu evin vb. olumsuzlanması yoluyla dolaylı kılınmasına karşın, onda olan herşeye karşı, eve, ağaca karşı gene de yalın ve ilgisizdir. *Ben* yalnızca evrenseldir, tıpkı genelde *Şimdi*, *Burası* ya da *Bu* gibi; hiç kuşkusuz bir *tekil Ben* demek isterim, ama *Ben* durumunda demek istediğimi söyleyemem, tıpkı *Şimdi*, *Burası* durumunda olduğu gibi. *Bu Burası*, *bu Şimdi* ya da bir *tekil şey* dediğimde, *tüm Bular*, *Buralar*, *Şimdiler*, *tüm tekil şeyler* demektedirim; benzer olarak, *Ben*, *bu tekil Ben* dediğimde, genel olarak *her ben* ya da *tüm Benler* demektedirim; herkes demekte olduğumdur: *Ben*, *bu tekil Ben*. Bilim onu sınayacak birşey olarak yerine getirmesi ne olursa olsun olanaksız bir istemle karşılaştığında, ondan *bu şey* denilen birşeyi, ya da *bir bu insanı* çıkarsaması, kurması, *a priori* bulması — ya da nasıl anlatılırsa anlatılsın — istendiğinde, istemin hangi *bu şeyi* ya da hangi *bu Beni* demek istediğini söylemesi yerinde olur; ama bunu söylemek olanaksızdır.

103. Duyu pekinliği böylece özünün ne nesnede ne de Bende olduğunu, ve dolaysızlığı ne birinin ne de ötekinin dolaysızlığı olduğunu deneyimler; çünkü ikisinde de demek istediğim daha çok özsel olmayan birşeydir, ve hem nesne hem de *Ben* birer evrenseldir ki, onlarda demek istediğim *Şimdi* ile *Burası* ve *Ben* kalıcılık taşımazlar ya da *yokturlar*. Böylece duyu pekinliğinin *bütününün* kendisinin onun *özü* olarak koyulacağı bir noktaya geliriz; bundan böyle *özü* olarak salt bir kıpısı koyulamaz — ilkin *Ben* karşısındaki nesnenin, sonra da *Benin* onun olgusallığı olmuş olmaları gereken iki durumda

olduğu gibi. Öyleyse *dolaysızlık* olarak kendi içerisinde sağlam duran ve böylece onda şimdiye dek yer almış olan tüm karşıtlığı kendisinden dışlayan ancak bir *bütün* olarak duyu pekinliğinin kendisidir.

104. Öyleyse bu arı dolaysızlığın bir ağaç-olmayan bir Buraya geçen bir ağaç olarak Burasının başkalığı ile, gece olan bir Şimdiye geçen gündüz olarak Şimdinin başkalığı ile, ya da onun için başka birşeyin nesne olduğu bir başka Ben ile artık bir ilgisi yoktur. Onun gerçekliği kendini kendine özdeş kalan ilişki olarak saklar ki, Ben ile nesne arasında hiçbir özsel ve özsel-olmayan ayrımı yapmaz, ve bu nedenle içine genel olarak hiçbir ayırım işleyemez. Ben, bu tikel Ben, öyleyse Burasını bir ağaç olarak ileri sürer ve arkamı dönmem, öyle ki Burası benim için bir ağaç-olmayan olmasın; yine, bir başka 'Ben'in Burasını bir ağaç-olmayan olarak görmesini, ya da benim kendimin başka bir zaman Burasını ağaç-olmayan olarak, Şimdiyi gündüz-olmayan olarak almamı dikkate almam; tersine, ben arı sezgiyimdir; kendim için şunda kalırım: Şimdi gündüzdür; ya da şunda: Burası ağaçtır, ve ayrıca Burasının ve Şimdinin kendilerini birbirleri ile karşılaştırmam, ama *tek bir* dolaysız bağıntıya sarılırım: Şimdi gündüzdür.

105. Böylece bu pekinlik biz onun dikkatini gece olan bir Şimdiye, ya da onun için Şimdinin gece olduğu bir Bene yönelttiğimizde artık ortaya çıkmayacağı için, biz ona yaklaşarak kendimizi ileri sürülen Şimdiyi gösterme davranışına bırakacağız. Kendimizi onu *göstermeye* bırakmalıyız, çünkü bu dolaysız ilişkinin gerçekliği kendini bir *Şimdiye* ya da bir *Buraya* sınırlayan *bu* Benin gerçekliğidir. Bu gerçekliği *daha sonra* yoklayacak ya da ondan *uzakta* duracak olsaydık, tüm anlamını yitirirdi; çünkü ona özsel olan dolaysızlığı ortadan kaldırmış olurduk. Bu nedenle aynı zaman ya da uzay noktasına girmeli, onları kendimize göstermeli, e.d. kendimizi pekinlikle bilen biri olan bu Ben yapmalıyız. Öyleyse bize gösterilen o dolaysızın nasıl oluştuğunu görelim.

106. *Şimdi* gösterilir, *bu Şimdi*. *Şimdi*; daha gösterilirken var olmaya son verir; var olan *Şimdi* gösterilenden başka biridir, ve Şimdinin salt şu olduğunu görürüz: Tam varken artık var olmamak. 'Şimdi' bize gösterildiğinde *olmuş* bir Şimdidir, ve bu onun gerçekliğidir; o, varlığın gerçekliğini taşımaz. Gene de olmuş olması gerçektir. Ama, *olmuş* olan ise gerçekte *var* olan değildir; *yoktur*, ve ilgilenmekte olduğumuz ise *varlık* idi.

107. Bu gösterme eyleminde gördüğümüz öyleyse salt bir devim ve onun şu izleyeceğimiz gidişidir: 1. Şimdiyi gösteririm, gerçek olarak ileri sürülür; ama onu olmuş-olan olarak ya da ortadan-kaldırılmış-olan olarak gösterir ve ilk gerçekliği ortadan kaldırırım, ve 2. şimdi ikinci gerçeklik olarak onun *olmuş*, ortadan kaldırılmış olduğunu ileri sürerim. 3. Ama olmuş-olan yoktur; olmuşluğunu ya da ortadan-kaldırılmışlığını, ikinci gerçekliği ortadan kaldırır, bununla Şimdinin olumsuzlanmasını olumsuzlar ve böylece ilk ileri sürülene, 'Şimdi vardır' önerümüne geri dönerim. Şimdi ve Şimdinin gösterilmesi öyle olmuşlardır ki, ne Şimdi ne de Şimdinin gösterilmesi dolaysız ve yalın birşeydir; tersine, bir devimdir ki değişik kısımlar kapsar; bir *Bu* koyulur, ama koyulan daha çok *bir başkasıdır*, ya da Bu ortadan kaldırılmıştır: Ve bu *başkalık*, ya da birincinin ortadan-kaldırılmasının kendisi *yine ortadan kaldırılmış* ve böylece ilkinde geri dönmüştür. Ama bu kendi içine yansımış olan ilk gene de başlangıçta ne idiyse onunla, yani *dolaysız* birşeyle bütünüyle aynı

değildir; tersine *kendi içine yansımış* ya da *yalın* birşeydir ki, ne ise başlıkta o kalır: bir Şimdi ki, saltık bir Şimdiler çokluğudur; ve bu ise gerçek Şimdidir, içinde birçok Şimdiyi — saatleri — kapsayan yalın gün olarak Şimdi. Böyle bir Şimdi, bir saat, benzer olarak birçok dakikadır, ve bu Şimdi gene birçok Şimdidir, vb. — Şimdinin *gösterilmesinin* öyleyse kendisi bir devimdir ki, Şimdinin gerçeklikte ne olduğunu, yani bir sonuç ya da hep birlikte alınan Şimdilerden bir çokluk olduğunu anlatır; ve gösterme Şimdinin bir *evrensel* olduğunu deneyimlenişidir.

108. *Gösterilen*, sımsıkı sarıldığım Burası, benzer olarak bir *bu* Burasıdır ki, gerçekte *bu* Burası değil, ama bir Ön ve Arka, bir Yukarı ve Aşağı, bir Sağ ve Soldur. Yukarının kendisi yine yukarının, aşağının vb. bu çok yanlı başlığıdır. Gösterilmiş olması gereken Burası başka Buralarda yiter, ama bunlar da benzer olarak yiterler; gösterilen, sımsıkı tutulan ve kalıcı olan bir *olumsuz Budur* ki, ancak *Buralar* olmaları gerektiği gibi alındığı ama böylece ortadan kaldırıldıkları zaman öyledir; o birçok Buranın yalın karmaşasıdır. Denmek istenen Burası nokta olacaktı; ama *değildir*; tersine, varolan birşey olarak gösterilirken, gösterme kendini dolaysız bilgi olarak değil, ama demek istenen Buradan birçok Buralar yoluyla evrensel Buraya doğru bir devim olarak gösterir — evrensel ‘Burası’ ki, yalın bir Buralar çokluğudur, tıpkı günün Şimdilerin yalın bir çokluğu olması gibi.

109. Açıktır ki duyusal pekinliğin diyalektiği onun deviminin ya da deneyiminin yalın tarihinden başka birşey değildir ve duyu pekinliğinin kendisi salt bu tarihten başka birşey değildir. Doğal bilinç de bu nedenle bu sonuca, onda gerçek olana her zaman kendisi ulaşır ve bunun üzerine deneyimde bulunur, ama o denli de bunu her zaman unutup devime yine başından başlar. Bu nedenle, bu deneyime karşı evrensel bir deneyim olarak, giderek felsefi bir önesürüm olarak, üstelik Kuşkuculuğun sonucu olarak, *bu* şeyler ya da duyusal şeyler olarak alınan dış şeylerin olgusallığının ya da varlığının bilinç için saltık gerçeklik taşıdığı ileri sürülmesi şaşırıdır; böyle birşeyi ileri sürmek ne söylediğini bilmemek, söylemek istediğinin karşıtını söylediğini bilmemektir. Duyusal bir ‘*Bu*’nun gerçekliğinin bilinç için evrensel deneyim olması gerekir; ama tersine karşıtı evrensel deneyimdir; örneğin ‘*Burası bir ağaçtır,*’ ya da ‘*Şimdi öğlendir*’ gibi bir gerçekliği her bilincin yine kendisi ortadan kaldırır ve karşıtını bildirir: Burası bir ağaç *değil* ama bir evdir; ve bu ilkin ortadan kaldıran önesürüm yine aynı türden duyusal bir ‘*Bu*’nun ileri sürülmesi oldukça bilinç hemen onu da ortadan kaldırır; ve bilincin tüm duyu pekinliğinde deneyimleyeceği şey gerçekte yalnızca bizim gördüğümüz şeydir: Bir *evrensel* olarak *Bu*, ya da, o önesürümün evrensel deneyim olarak doğruladığının tam karşıtı. — Evrensel deneyime bu başvuru ile kılğısal alanda durumun ne olduğunu öngörmemize izin verilebilir. Bu bakımdan duyusal nesnelere olgusallığının o gerçekliğini ve pekinliğini ileri sürenlere en alt bilgelik okuluna, yani eski Serez ve Bakhüs’ün Eleusis Gizemlerine geri dönmeleri, ve ilkin ekmeği yemenin ve şarabı içmenin gizini öğrenmeleri gerektiği söylenebilir; çünkü bu gizlere gizdeş olan biri duyusal şeylerin varlığı üzerine salt kuşkuya değil ama umutsuzluğa düşer ve onların yokluğunu bir yandan kendisi ortaya çıkarırken, öte yandan onların kendilerini yokluğa götürdüklerini görür. Hayvanlar bile bu bilgeliğin dışında değildirler; tersine, ona en derinden gizdeş olduklarını tanıtlarlar; çünkü duyusal şeyler önünde sanki bunlar kendilerinde varolan şeylermiş gibi durup beklemezler; tersine, bu olgusallıktan umutsuz ve onların hiçliğinin tam bir

pekinliği içinde, onlara teklifsizce uzanır ve onları yiyip bitirirler; ve tüm Doğa da, hayvanlar gibi, duyuşal Şeylerin gerçekliğinin ne olduğunu öğreten bu açık gizleri kutlar.

110. Ama böyle birşeyi ileri sürenlerin kendileri de, daha önce dediklerimize uygun olarak, demek istediklerinin dolaysızca karşıtını söylerler, — bir olgu ki, belki de en iyisinden onları duyuş pekinliğinin doğası üzerine düşünmeye yöneltecektir. *Dış* nesnelere varoluşundan söz ederler ki, bunlar daha da sağın olarak *edimsel*, saltık olarak *tekil*, *bütünüyle kiŐisel*, *bireysel* Şeyler olarak belirlenebilirler ve her biri saltık olarak benzersizdir; bu varoluşun saltık pekinlik ve gerçekliği olduğunu söylerler. *Bu* kağıt parçası demek isterler ki, üzerine ‘*bu*’ yazıyorum ya da daha doğrusu yazdım; ama demek istedikleri söyledikleri değildir. Eğer demek istedikleri bu kağıt parçasını edimsel olarak *söylemek* istediyseler, eğer onu *söylemeyi istediyseler*, bu olanaksızdır, çünkü denmek istenen duyuşal ‘*Bu*’ bilince, e.d. kendinde evrensel aite olan dil için *erişilemezdir*. Öyleyse o onu söylemenin edimsel çabasını bozulacaktır; onu betimlemeye başlayanlar betimlemeyi tamamlayamayıp başkalarına bırakmak zorunda kalacak, ve bunlar da *var olmayan* birşey üzerine konuştuklarını sonunda kendileri kabul edeceklerdir. Öyleyse demek istedikleri hiç kuşkusuz *bu* kağıt parçasıdır ki, burada yukarıdakinden bütünüyle başka bir parçadır; ama edimsel *Şeyler*, *dış* ya da *duyuşal nesnelere*, saltık olarak *tekil* varlıklar derler, e.d. onlara ilişkin olarak yalnızca *evrenseli* söylerler; ‘söylenemez’ denilen öyleyse gerçek-olmayandan, ussal-olmayandan, salt denmek istenenden başkası değildir. — Eğer birşey üzerine onun bir *edimsel Şey*, *dışsal bir nesne* olduğundan daha öte hiçbir Şey söylenmiyorsa, o zaman salt en-evrensel olarak betimlenmiş ve böylelikle herşey ile ayrımından çok *özdeşliği* anlatılmış olur. *Tekil bir Şey* dediğimde, onu tersine ödenli de bütünüyle *evrensel* birşey olarak bildirmiş olurum, çünkü herşey tekil bir Şeydir; ve benzer olarak *bu Şey* dilediğimiz herŐeydir. Onu *bu kağıt parçası* olarak daha tam belirtirsek, o zaman *tüm* kağıt parçaları ve *her* kağıt parçası bir *bu kağıt parçası*dır, ve yalnızca her zaman evrenseli söylemiş olurum. Ama, denmek isteneni dolaysızca evirerek başka birşey yapma ve böylece onu *sözcüklere girmeye* bırakmama gibi tanrısal bir doğa taşıyan dile bu kağıt parçasını *göstererek* yardım etmek istersem, duyuş pekinliğinin gerçekliğinin gerçekte ne olduğunu deneyimlemiş olurum: Onu bir *Burası* olarak gösteririm ki, öteki Buraların bir Burasıdır ya da kendisinde birçok Buranın *yalın bir birlikteliği*, e.d. bir evrenselidir; böylece onu gerçeklikte olduğu gibi alırım, ve dolaysız birşeyi bilmek yerine, *algılarım* [= *nehme ich wahr* = gerçek olarak alırım].

(DD) Saltık Bilgi

VIII- Saltık Bilgi

788. Bildirilmiş dinin Tini henüz genelde bilincinin üstesinden gelmiş değildir, ya da, yine aynı şey, edimsel özbilinci bilincinin nesnesi değildir; bütününde kendisi ve onda kendilerini ayırmaştıran kıpırlar tasarımılamaya ve nesnellik biçimine düşerler. Tasarımlamanın *içeriği* saltık Tindir; ve şimdi yapılması gereken bu salt biçimin ortadan kaldırılmasıdır, ya da daha doğrusu, bu biçim *genel olarak bilince* ait olduğu için, gerçekliği daha şimdiden bilincin şekillenişinde ortaya çıkmış olmalıdır. — Bilincin nesnesi üzerindeki bu utku nesnenin kendisini ‘kendi’ye geri dönüyor olarak göstermesi gibi tek-yanlı bir anlamda değil, ama, daha belirli olarak, bir yandan genel olarak nesnenin kendisini ‘kendi’ye yitiyor olarak göstermesi ve öte yandan şeyliği koyanın özbilincin dışlaşması olduğu, ve bu dışlaşmanın yalnızca olumsuz değil ama olumlu bir imlem taşıdığı, bunu yalnızca bizim için ya da kendinde değil ama özbilincin kendisi için taşıdığı anlamında alınmalıdır. *Özbilinç için* nesnenin olumsuz ya da kendini-ortadan-kaldırması olumlu bir anlam taşır, ya da özbilinç bir yandan kendi kendisini dışlaştırma yoluyla nesnenin bu hiçliğini *bilir*, — çünkü bu dışlaşmada *kendini* nesne olarak ya da *kendi-için-varlığın* bölünmez birliğinden ötürü nesneyi kendisi olarak koyar. Öte yandan, burada aynı zamanda öteki kıpı, e.d. özbilincin bu dışlaşmayı ve nesneliği ortadan kaldırdığı denli de kendi içine geri aldığı, ve böylece genel olarak *kendi* başkalığında kendi kendisinde olduğu imlenir. — *Bilincin* devimi budur, ve bilinç bunda kıpırlarının bütünlüğüdür. — Benzer olarak, bilinç nesneye belirlenimlerinin bütünlüğü ile uyum içinde davranmış ve nesneyi bunların her birine göre öyle ayırmış olmalıdır. Belirlenimlerinin bu bütünlüğü *nesneyi kendinde* tinsel bir varlık yapar, ve bilinç için nesne tekil belirlenimlerinden her birinin ‘kendi’nin bir belirlenimi olarak ayırmsanması yoluyla ya da onlarla tam şimdi sözü edilen tinsel ilişki yoluyla gerçekte tinsel varlık olur.

789. Nesne öyleyse bir yandan *dolaysız* varlık ya da genel olarak bir Şeydir, ki dolaysız bilince karşılık düşer; öte yandan kendisinin bir başkalaşması, ilişkisi ya da *başkası için varlığı* ve *kendi-için-varlığı* — belirlilik—, ki algıya karşılık düşer; ve bir başka yandan *öz* ya da evrenseldir, ki anlağa karşılık düşer. Nesne, bütün olarak, tasımdır ya da evrenselin belirlenim yoluyla bireyselliğe devimi, ve evrik olarak, bireysellikten ortadan kaldırılmış bireysellik ya da belirlenim olarak evrensele devimidir. — Öyleyse bu üç belirlenime göre bilinç nesneyi kendisi olarak bilmelidir. Ama gene de bu bilgi nesnenin arı kavranışı olarak bilgi değildir; tersine, bu bilginin salt kendi oluş sürecinde ya da genel olarak bilince ait olan yana göre kıpırları içinde, ve asıl Kavramın ya da arı bilginin bilinç şekilleri biçimindeki kıpırlarına göre gösterilmesi gerekir. Bu nedenle nesne henüz genel olarak bilinçte az önce belirttiğimiz gibi tinsel özsellik olarak görünmez, ve bilincin onunla ilişkisi onu bu genelde bütünsellik içinde, ya da kendi arı Kavram-biçiminde irdelemek değildir; ama bir yandan genelde bilincin şekli ve öte yandan böyle şekillerin bir miktarı olarak görünür ki, bunlar *bizim* tarafımızdan biraraya getirilir ve onlarda nesnenin kıpırlarının ve bilincin ilişkisinin bütünlüğü

yalnızca kıpılarına çözülmüş olarak gösterilebilir.

790. Nesneyi ayırmsamanın bu yanını, e.d. ayırmsamanın bilinç şeklinde olduğu yanı anlamak için, yalnızca bilincin daha şimdiden karşılaşılan önceki şekilleri anımsanmalıdır. — Böylece nesne açısından, onun dolaysız, *ilgisiz bir varlık* olması ölçüsünde, Gözlemci Usun bu ilgisiz Şeyde kendi kendisini *aradığını ve bulduğunu* görmüştük, e.d. eyleminin kendisine dışsal bir eylem ve nesnenin salt dolaysız bir nesne olduğunun eşit ölçüde bilincindeydi. — Yine Gözlemci Usun doruğunda kendi belirlenimini sonsuz yargıda anlattığını görmüştük: *Benin varlığı bir Şeydir*. Ve dahası, duyusal, dolaysız bir Şeydir; Ben *ruh* olarak adlandırıldığında hiç kuşkusuz Şey olarak da tasarımılanmış olur, ama görülmez, duyulmaz vb. bir Şey olarak, ve öyleyse gerçekte dolaysız bir varlık olarak değil ve insanın bir Şey ile demek istediği olarak değil. — Bu yargı, öyle dolaysızca olduğu gibi alındığında, tinsel değildir, ya da daha doğrusu tinsel olmayanın kendisidir. Ama *Kavramına* göre gerçekte tinsellikte en varsıl olanıdır, ve bu, onda henüz *bulunmayanın iç* önemi irdelenecek öteki iki kıpıda anlatılacaktır.

791. *Şey Bendir*; gerçekte bu sonsuz yargıda Şey ortadan kaldırılmıştır; kendinde hiçbirşeydir; salt bir ilişkide, salt *Ben* ve onunla *bağıntısı yoluyla* anlam taşır. — Bu kıpı bilinç için kendini arı İçgörü ve Aydınlanmada göstermiştir. Şeyler yalnızca *yararlıdırlar* ve salt yararlılıkları açısından göz önüne alınırlar. Kendine yabancılaşmış Tinin dünyası içinden geçmiş olan *eğitimli* özbilinç kendinden vazgeçmesi yoluyla Şeyi kendi kendisi olarak üretmiştir; buna göre onda henüz kendi kendisinde kalır ve Şeyin bağımsız olmadığını ya da onun *özel olarak* salt bir *başkası için varlık* olduğunu bilir; ya da eğer *ilişkiye*, e.d. burada nesnenin doğasını oluşturan biricik yana tam anlatımı verilirse, onun için *Şey kendi-için-varolan* birşey olarak geçerlidir; duyusal pekinlik saltuk gerçeklik olarak bildirilir, ama bu *kendi-için-varlığın* kendisi ise yalnızca yiten ve karşıtına, başkası için vazgeçilen varlığa geçen kıpı olarak.

792. Ama burada Şeyin bilgisi henüz tamamlanmış değildir; o yalnızca varlığın dolaysızlığına ve belirliliğe göre değil, ama ayrıca *öz* ya da *iç* olarak, ‘kendi’ olarak da bilinmelidir. Bu *Ahlaksal Özbilinçte* bulunur. Bu bilgisini *saltık özsellik* olarak ya da *varlığı* bütünüyle ve yalnızca arı istenç ya da bilgi olarak bilir; o bu istenç ve bilgiden başka birşey değildir; başka herşeye yalnızca özel olmayan varlık düşer, e.d. *kendinde* varolmayan birşey ve salt bunun boş kılıfı düşer. Ahlaksal bilinç dünya görüşünde *belirli-varlığı* ‘kendi’nin dışına bırakır; ama o denli de onu yine kendi içine geri alır. Sonunda, Duyunç olarak, bundan böyle *belirli-varlığın* ve ‘kendi’nin sırayla koyulmaları ve sonra bir kez daha yerlerinden alınmaları değildir, ama bilir ki, genelinde *belirli-varlığı* bu arı öz-pekinliktir; eylemde bulunurken içerisinde kendini sergilediği nesnel öge ‘kendi’nin kendine ilişkin arı bilgisinden başka birşey değildir.

793. Bunlar Tinin kendi asıl özbilinci ile uzlaşmasını oluşturan kıpılardır; kendi başlarına tekildirler, ve salt tinsel birlikleri bu uzlaşmanın gücünü oluşturur. Bu kıpılardan sonuncusu ise zorunlu olarak bu birliğin kendisidir, ve görüldüğü gibi gerçekte bunların tümünü kendi içinde birleştirir. Belirli-varlığında kendi kendisinden pekin Tin *belirli-varlık* ögesi olarak bu kendinin bilgisinden başka hiçbirşey taşımaz; yaptığını ödev kanısı ile yaptığını bildirirken, bu konuşması

eyleminin *geçerli kılınmasıdır*. — Eylem Kavramın yalınlığının ilk *kendinde-varolan* bölünüşü ve bu bölünüşten geri dönüşür. Bu ilk devim ikinciye dönüşür, çünkü tanınma ögesi *yalın* ödev bilgisi olarak kendini genelde eylemde yatan *ayırım ve bölünmenin* karşısına koyar ve bu yolda eyleme karşı katı bir edimsellik oluşturur. Oysa bağışkanlıkta bu sertliğin nasıl kendini bıraktığını ve kendinden vazgeçtiğini görmüştük. Öyleyse burada edimsellik, tıpkı *dolaysız belirli-varlık* gibi, bilinç için arı bir bilgi olmaktan başka hiçbir imlem taşımaz; — aynı yolda, *belirli* varlık olarak ya da ilişki olarak kendine karşıt olan şey bir yandan bu arı bireysel ‘kendi’nin, öte yandan evrensel olarak bilginin bir bilgisidir. Burada aynı zamanda *üçüncü* kıpının, e.d. *evrenselliğin* ya da *özün*, birbirlerine karşı duran iki yandan her biri için yalnızca *bilgi* olarak geçerli olduğu saptanır; ve henüz geride kalan bu boş karşıtlığı bu yanlar sonunda benzer olarak ortadan kaldırırlar ve ‘Ben = Ben’in bilgisidirler; bu *bireysel* ‘kendi,’ ki dolaysızca arı bilgi ya da evrenseldir.

794. Bilincin özbilinç ile bu uzlaşması böylelikle kendini iki yandan ortaya çıkarılmış olarak gösterir: Bir kez dinsel Tinde, ikinci kez genelde bilincin kendisinde. Birincisi için bu uzlaşmanın *kendinde-varlık* biçiminde, ikincisi için *kendi-için-varlık* biçiminde olması ikisini birbirinden ayırır. Onları irdeleyişimizde ilkin birbirlerinin dışına düşerler; bilinç şekillerinin önümüze çıktıkları düzende, bilinç bir yandan bu düzenin bireysel kıpılarına ve öte yandan bunların birliklerine Dinin nesnelere edimsel özbilinç şeklini vermesinden çok daha önce ulaşmıştır. İki yanın birleşmesi henüz gösterilmiş değildir; Tinin şekillerinin dizisini sonuçlandıran bu birleşmedir; çünkü onda Tin kendini bilmeye erişir — yalnızca *kendinde* ya da saltık *içeriğine* göre olduğu gibi değil, ne de yalnızca *kendi için* içeriksiz biçimine göre ya da özbilinç yanına göre, ama *kendinde ve kendi için* olduğu gibi.

795. Ama bu birleşme *kendinde* daha şimdiden olmuştur, ve dahası, Dinde, tasarımın özbilince geri dönüşünde de, ama asıl biçime göre değil, çünkü dinsel yan özbilincin deviminin karşısında duran ‘*kendinde*’nin yanıdır. Buna göre, birleşme bu öteki yana aittir, çünkü bu yan karşıtlıkta kendi içine yansıma yanıdır, ve öyleyse kendi kendisini ve karşıtını, ve yalnızca *kendinde* ya da evrensel bir kipte değil ama *kendi için* ya da açınmış ve ayrılmış olarak kapsayan yandır. İçerik gibi özbilinçli Tinin öteki yanı da, ama ancak *öteki* yan olduğu ölçüde, önümüzde tamamlanmışlığı içinde bulunmuş ve gösterilmişti; henüz eksik olan birleşme ise Kavramın yalın birliğidir. Kavramın kendisi de özbilinç yanında daha şimdiden bulunur; ama bu noktaya dek karşımıza çıktığı yolda, o da tüm geri kalan kıpılar gibi *bilincin tikel bir şekli* olma biçimini taşır. — Kavram öyleyse kendi kendisinden pekin Tinin o kendi Kavramında durup kalan ve *Güzel Ruh* denmiş olan bölümüdür. Güzel Ruh arı, saydam birliği içinde kendi kendisinin bilgisidir, — özbilinç ki, *arı kendi-içinde-varlığın* bu arı bilgisini Tin olarak bilir, yalnızca Tanrısalın sezgisi değil ama Tanrısalın öz-sezgisidir. — Bu Kavram olgusallaşmasına karşıt olarak sıkı sıkıya kendine sarıldığı için tek-yanlı şekildir ki, boş dumana yitişini, ama ayrıca olumlu dışlaşmasını ve ileriye devimini de gördük. Bu olgusallaşma yoluyla bu nesnesiz özbilincin kendi içinde kalıcılığı, Kavramın *yerine getirilişi* ile karşıtlık içinde Kavramın *belirliliği* kendini ortadan kaldırır; özbilinci evrensellik biçimini kazanır ve ona kalan kendi gerçek Kavramı ya da olgusallaşmasını kazanmış Kavramdır; bu özbilinç gerçekliği içindeki,

e.d. dışlaşması ile birliği içindeki Kavramdır — arı bilginin bilgisidir, soyut öz olarak değil, ki ödev böyle birşeydir, ama öyle bir öz olarak ki, *bu* bilgidir, *bu* arı özbilinçtir, ve bu sonuncusu öyleyse aynı zamanda gerçek *nesnedir*, çünkü Kavram kendi-için-olan ‘kendi’dir.

796. Bu Kavram kendini bir yandan öz-pekinliği içinde *eylemde bulunan* Tinde, öte yandan *Dinde* yerine getirdi: Bu sonuncuda Kavram saltık *içeriği* bilinç için *içerik* olarak ya da *tasarım* biçiminde, başkalık biçiminde kazandı; buna karşı, önceki şekilde biçim ‘kendi’nin kendi biçimidir, çünkü öz-pekinliği içinde *eylemde bulunan* Tini kapsar; ‘kendi’ saltık Tinin yaşamını tamamlar. Bu şekil, gördüğümüz gibi, o yalın Kavramdır ki, buna karşın bengi *özünden* vazgeçer, ‘*orada*’dır ya da *eylemde* bulunur. *Bölünüş* ya da ortaya-çıkış Kavramın *arılığında* doğar, çünkü bu arılık saltık soyutlama ya da olumsuzluktur. Benzer olarak, Kavram kendi edimsellik ögesini ya da ondaki varlık ögesini arı bilginin kendisinde taşır, çünkü bu yalın *dolaysızlıktır* ki öz olduğu denli de *varlık* ve *belirli-varlıktır*, birincisi olumsuz düşüncenin, ikincisi olumlu düşüncenin kendisidir. Son olarak bu belirli-varlık o denli de arı bilgidir — hem belirli-varlık hem de ödev olarak — kendi içine yansımış-lık ya da *kötü-lüktür*. Bu kendi-içine-gidiş *Kavramın karşıtını* oluşturur ve böylece özün *eylemde bulunmayan, edimsel olmayan* arı bilgisinin ortaya çıkışıdır. Ama bu karşıtta bu ortaya çıkışı ondan pay alıştır; özün arı bilgisi *kendinde* kendi yalınlığını yadsımıştır, çünkü *bölünüş* ya da olumsuzluktur ki Kavramdır; bu *bölünüş*, *kendi-için-olma* süreci olduğu ölçüde, kötü olandır; ama ‘*kendinde*’ olduğu ölçüde, iyi-kalandır. — Şimdi ilkin *kendinde* olmuş olan şey, aynı zamanda *bilinç içindir* ve böylece ayrıca ikilidir: *Bilinç için* olduğu denli de onun *kendi-için-varlığı* ya da kendi edimidir. *Kendinde* şimdiden koyulmuş olan aynı şey öyleyse şimdi kendini bilincin ona ilişkin bilgisi ve bilinçli edim olarak yineler. Her biri öteki için içinde ona karşı ortaya çıktığı belirliliğin bağımsızlığını bırakır. Bu bırakış Kavramın tek-yanlılığından *kendinde* başlangıcı oluşturmuş olan o aynı vazgeçiştir; ama bundan böyle *onun* vazgeçmesidir, tıpkı vazgeçtiği Kavramın onun Kavramı olması gibi. — Başlangıcın o ‘*kendinde*’si olumsuzluk olarak gerçeklikte o denli de *dolaylıdır*; gerçeklikte ne ise bunu şimdi kendisi de *ortaya koyar*, ve *olumsuz olan*, her birinin hem öteki için hem de kendinde *belirliliği* olarak, kendini ortadan kaldırandır. Karşıtlığın iki parçasından biri bireyselliğinde-*kendi-içinde-olmanın* evrenselliğe karşı özdeşsizliği, ve öteki ise soyut evrenselliğinin ‘kendi’ye karşı özdeşsizliğidir; birincisi kendi-için-varlığını öldürür, kendinden vazgeçer, itirafta bulunur; ikincisi soyut evrenselliğinin katılığını yadsır ve böylelikle dirimsiz ‘kendi’cini ve devimsiz evrenselliğini öldürür; öyle ki birincisi öz olan evrensellik kıpısı yoluyla, ve ikincisi ‘kendi’ olan evrensellik yoluyla kendini bütünlemiştir. Eylemin bu devimi yoluyla Tin — ki ilkin ‘*orada*’ olduğu, belirli-varlığını düşünceye ve böylelikle saltık *karşıtlığa* yükselttiği ve bu karşıtlıktan yine onun yoluyla ve onun kendisine geri döndüğü için Tindir — bilginin arı evrenselliği olarak (ki özbilinçtir), özbilinç olarak (ki bilginin yalın birliğidir) ortaya çıkmıştır.

797. Böylece *Dinde içerik* ya da bir *başkasını* tasarımlamanın biçimi olmuş olan şey burada ‘kendi’nin kendi *edimidir*; Kavram *içeriği* ‘kendi’nin kendi *edimi* yapan bağıntıyı sağlar; çünkü bu Kavram, gördüğümüz gibi, ‘kendi’nin kendi içindeki ediminin tüm özsellik ve tüm belirli-varlık olarak bilgisidir, bu *Öznenin Töz* olarak bilgisi ve Tözün onun ediminin bu bilgisi olarak bilgisidir.

— Bizim burada yaptığımız şey yalnızca bir yandan her biri kendi ilkesinde bütün Tinin yaşamını sergileyen tekil kıpırları *bir araya toplamak*, ve öte yandan Kavrama içeriği daha şimdiden o kıpırlarda görünmüş ve kendisi ise bir *bilinç şeklinin* biçiminde ortaya çıkmış olması gereken Kavram biçiminde sarılmaktır.

798. Tinin bu son şekli, tam ve gerçek içeriğine aynı zamanda ‘kendi’nin biçimini veren ve bu yolla Kavramını olgusallaştıran ve o denli de bu olgusallaşmada Kavramında kalan Tin — bu Tin Saltık Bilgidir; bu bilgi kendini Tin şeklinde bilen Tin ya da *kavrayan bilmedir*. Gerçeklik yalnızca *kendinde* bütünüyle *pekinlik* ile özdeş olmakla kalmaz, ama ayrıca öz-pekinlik şeklini de taşır, ya da belirli-varlığında, e.d. bilen Tin için, kendi öz-bilgisinin *biçimindedir*. Gerçeklik *içeriktir*, ki Dinde henüz pekinliği ile özdeş değildir. Ama bu özdeşlik içeriğin ‘kendi’nin şeklini kazanmış olmasında imlenir. Bu yolla özün kendisi olan şey, e.d. *Kavram* bilinç için belirli-varlığın ögesi ya da *nesnelliğin biçimi* olmuştur. Tin, ki bu ögede bilinç için *görünmektedir*, ya da burada yine aynı şey, onda bilinç tarafından üretilmiştir, — bu Tin *Bilimdir*.

799. Bu bilginin doğası, kıpırları ve devimi böylece kendilerini öyle bir yolda göstermişlerdir ki, bu bilgi özbilincin arı *kendi-için-varlığıdır*; Bendir ki, başka hiçbir Ben değil ama *bu Ben* ve o denli de dolaysızca *dolaylı* ya da ortadan kaldırılmış *evrensel* Bendir. — Bu bilginin bir *içeriği* vardır ki onu kendinden *ayırır*; çünkü bu bilgi arı olumsuzluk ya da kendini bölmedir; *bilinçtir*. Bu içerik, ayrımı içinde, kendisi Bendir, çünkü kendini-ortadan-kaldırma devimidir ya da Ben olan aynı arı olumsuzluktur. Ben ayrılmış olarak onda kendi içine yansır; içerik ancak Ben kendi başkalığında kendi kendisinde olduğu zaman *kavranır*. Bu içerik, daha belirli olarak verildiğinde, az önce sözü edilen devimin kendisinden başka birşey değildir; çünkü içerik Tindir ki kendi içerisinden ve hiç kuşkusuz *kendi için* Tin olarak geçer, ve bunu nesnelliğinde Kavram şeklini taşımakla yapabilir.

800. Ama bu Kavramın *belirli-varlığı* söz konusu olduğunda, Zamanda ve edimsellikte *Bilim* Tin kendi üzerine bu bilince erişinceye dek görünmez. Ne olduğunu bilen Tin olarak Tin eksik şekillenişinin üstesinden gelme, bilinci için özünün şeklini sağlama ve bu yolda *özbilincini bilinci* ile özdeşleştirme emeğinin tamamlanışına dek hiçbir zaman ve hiçbir yerde varolmaz. — Kendinde ve kendi için olan Tin, kıpırlarına ayrılaştığında, *kendi-için-olan* bilgidir, genel olarak *Kavramadır* ki, böyle olarak henüz *Töze* erişmiş değildir ya da kendinde saltık bilgi değildir.

801. Şimdi, bilen Töz edimsellikte biçiminden ya da Kavram-şeklinden daha önce vardır. Çünkü Töz henüz gelişmemiş ‘*kendinde*’ ya da devimsiz yalınlığı içindeki Zemin ve Kavramdır, ve öyleyse *içsellik* ya da Tinin henüz ‘*orada*’ olmayan ‘kendi’sidir. ‘*Orada*’ olan henüz gelişmemiş yalın ve dolaysız birşey olarak ya da genelde *tasarımsal* bilincin nesnesi olarak vardır. *Bilgi*, tinsel bilinç olduğu için, onun için *kendinde* olan ancak ‘*kendi*’ için *varlık* ve ‘*kendi*’nin varlığı ya da Kavram olduğu ölçüde vardır; bu nedenle bilginin ilkin yoksul bir nesnesi vardır ki, karşısında töz ve onun bilinci daha varsıldır. Tözün bu bilinçteki açıklığı gerçekte gizlilik, çünkü Töz henüz ‘*kendi*’siz *varlıktır*, ve onun için açık olan yalnızca öz-pekinliğidir. Buna göre, ilkin Tözün yalnızca *soyut kıpırları* öz-bilince aittir; ama bunlar arı devimler olarak kendi kendilerini ilerlettikleri için, özbilinç kendini bilinçten bütün tözü koparıp alıncaya ve onun özselliklerinin bütün yapısını kendi içerisine

soğuruncaya dek varsıllaştırır ve — nesnelliğe karşı bu olumsuz tutum o denli de olumlu olduğu, bir koyuş olduğu için — onları kendi içinden üretmiş ve bu yolla aynı zamanda bilinç için yeniden kazanmıştır. Kendini Kavram olarak bilen Kavramda *kıpılar* böylelikle oluş süreci bu kıpıların devimi olan *tamamlanmış bütünden* daha önce ortaya çıkarlar. Buna karşı *bilinçte* bütün, gerçi kavranmasa da, kıpılara önseldir. — *Zaman* ‘*orada*’ olan ve bilince kendini boş sezgi olarak sunan *Kavramın* kendisidir; bu nedenle Tin zorunlu olarak Zamanda görünür, ve arı Kavramını *ayrısamadığı*, e.d. Zamanı yoketmediği sürece Zamanda görünür. Zaman *dış*, sezilen, ‘kendi’ tarafından *ayrısanmamış* arı ‘kendi’dir, salt sezilen Kavramdır; bu sonuncusu kendini *ayrısadığında* kendi Zaman-biçimini ortadan kaldırır, sezmeyi kavrar ve kavranan ve kavrayan sezmedir. — Zaman öyleyse henüz kendi içinde tamamlanmamış Tinin yazgısı ve zorunluğu olarak görünür, — özbilincin bilinçteki payını varsıllaştırma, ‘*kendinde*’nin *dolaysızlığını* — ki tözün bilinçteki biçimidir — devime geçirme, ya da evrik olarak, *içsel* olan olarak alınan ‘*kendinde*’yi, ilkin salt *içsel* olanı olgusallaştırma ve açığa çıkarma, e.d. onu Tinin öz-pekinliği için doğrulama zorunluğu.

802. Bu nedenle denmelidir ki, *deneyimde* olmayan, ya da aynı şeyi şöyle anlatsak, *duyumsanan gerçeklik* olarak, *içeriden bildirilmiş* ilksiz-sonsuz birşey olarak, *inanılan* kutsal birşey olarak — ya da başka hangi anlatım kullanılırsa kullanılsın — bulunmayan hiçbirşey *bilinmez*. Çünkü deneyim tam olarak *kendinde* içeriğin — ve bu Tindir — Töz ve böylece *bilincin* bir *nesnesi* olması demektir. Ama bu Töz, ki Tindir, Tinin *kendinde* ne ise o *oluş* sürecidir; ve ancak bu kendini kendi içine yansıtan oluş olarak *kendinde* gerçekten *Tindir*. Tin *kendinde* bilme olan devimdir, — o ‘*kendinde*’nin ‘*kendi-için*’e, *Tözün Özneye*, *bilincin* nesnesinin *özbilincin* nesnesine, e.d. o denli de ortadan kaldırılmış bir nesneye ya da *Kavrama* dönüşmesi. Devim kendi içine geri dönen çemberdir ki başlangıcını öngerektirir ve buna ancak sonda erişir. — Bu nedenle, Tinin zorunlu olarak bu içkin ayrımlaşma olması ölçüsünde, bütünü, sezilen bütün olarak, kendini onun yalın özbilincinin karşısına çıkarır; ve dolayısıyla birincisi ayrımlaşmış olan olduğu için, sezilen arı Kavramına, *Zamana*, ve içeriğe ya da ‘*kendinde*’ye ayrımlaşmıştır; Töz, Özne olarak, *ilk iç* zorunluğu *kendinde* taşır — kendini kendi içerisinde *kendinde* ne ise o olarak, *Tin* olarak sergilemek. Ancak tamamlanmış nesnel beliriş aynı zamanda Tözün yansıması ya da Tözün ‘kendi’ oluş sürecidir. — Buna göre, Tin kendini *kendinde* ya da Dünya-Tini olarak tamamlamadan önce, *özbilinçli* Tin olarak tamamlanışına erişemez. Öyleyse Dinin içeriği *Tinin ne olduğunu* zamanda Bilimden daha önce bildirir; ama yalnızca Bilim onun kendine ilişkin gerçek bilgisidir.

803. Tinin kendine ilişkin bilgisini ilerletme devimi Tinin *edimsel Tarih* olarak yerine getirdiği emektir. Dinsel topluluk, ilk olarak saltık Tinin tözü olduğu ölçüde, ham bilinçtir ki iç Tini ne denli derinse o denli barbar ve katı bir belirli-varlık taşır, ve kaba saba ‘kendi’sinin kendi özü ile, bilincinin ona yabancı içeriği ile işi o denli güçtür. Bilinç ancak bu yabancılığı dışsal, e.d. yabancı bir yolda ortadan kaldırma umudundan vazgeçtikten sonradır ki kendine döner, çünkü bu ortadan kaldırılmış yabancı yol özbilince geri dönüştür; ancak ondan sonradır ki kendisinde, kendi öz dünyasında ve şimdindedir, onu kendi mülkiyeti olarak açığa serer ve böylelikle *anlıksal-dünyadan*

inmeye doğru ya da daha doğrusu o dünyanın soyut ögesini edimsel 'kendi' ile dirileştirmeye doğru ilk adımını atar. Gözlem yoluyla bir yandan belirli-varlığı düşünce olarak bulur ve kavrar, ve evrik olarak, düşüncesinde belirli-varlığı.¹ Böylece ilk olarak *Düşünce ve Varlığın*, soyut öz ve 'kendi'nin dolaysız birliğini kendisi soyut olarak anlattığı zaman, İlksel Işığı *daha arı* olarak, e.d. Uzam ve Varlığın birliği olarak anlattığı — çünkü uzam arı düşünceye ışığın olduğundan daha benzer bir yalınlıktır — ve bu yolla düşüncede Doğunun *Tözünü* yeniden dirilttiği zaman,² Tin hemen bu soyut birlikten, bu 'kendi'siz tözsellikten korkarak geri çekilir ve ona karşı bireyselliği öne sürer.³ Ama Tin ancak bu bireyselliği kültür alanında dışsallaştırdıktan, bu yolla onu bir belirli-varlık yaptıktan ve tüm belirli-varlık içerisine yaydıktan sonra, — ancak yararlık düşüncesine vardıktan⁴ ve saltık özgürlükte belirli-varlığı İstenci olarak ayımsadıktan sonra,⁵ ancak bu yolla Tin en iç derinliğinin düşüncesini dışarıya çevirir ve özü Ben = Ben olarak bildirir.⁶ Ama bu Ben = Ben kendini kendi içerisine yansıtan devimdir; çünkü bu özdeşlik saltık olumsuzluk olarak saltık ayırım olduğu için, Benin kendine-özdeşliği bu arı ayırma karşı durur — bir ayırım ki, arı olarak ve aynı zamanda kendini bilen 'kendi' için nesnel olarak, *Zaman* olarak anlatılması gerekir, öyle ki, öz nasıl daha önce *Düşünce ve Uzamın birliği* olarak bildirilmişse, şimdi *Düşünce ve Zamanın birliği* olarak ayımsanacaktır; ama kendi başına bırakılmış ayırım, durmak dinmek bilmeyen Zaman, daha çok kendi içerisine çöker; o *uzamın* nesnel dinginliği iken, uzam ise arı kendine-özdeşliktir, Bendir. — Ya da, Ben yalnızca 'kendi' değil, ama '*kendi'nin kendisi ile özdeşliğidir*; ama bu özdeşlik kendi kendisi ile tam ve dolaysız birliktir, ya da bu *Özne* o denli de *Tözdür*. Salt kendi başına Töz içerikten yoksun sezgi ya da öyle bir içeriğin sezgisi olacaktır ki, belirli olmakla yalnızca ilineksellik taşıyacak ve zorunluktan yoksun olacaktır; Töz ancak *saltık* birlik olarak düşünülmüş ya da sezilmiş olduğu ölçüde Saltık olarak geçerli olacak, ve tüm içeriğin türülülük açısından onun dışına, derin-düşünmeye düşmesi gerekecektir — derin-düşünme ki Töze ait değildir, çünkü Töz Özne olmayacak, kendi üzerine yansıyor ve kendini kendi içine yansıtıyor olarak ya da Tin olarak kavranmayacaktır. Gene de, eğer bir içerikten söz edilecekse, bu bir yandan onu Saltığın boş uçurumuna atabilmek için olacaktır,⁷ ve öte yandan o içerik dışsal bir biçimde duyusal algıdan çekilivermiş bir içerik⁸ olacaktır; bilgi şeylere, kendisinde ayrı olana, ve bir şeyler çokluğunun ayırımına nereden ve nasıl olduğu kavranmaksızın ulaşmış görünecektir.

804. Oysa Tin kendini bize ne yalnızca özbilincin kendi arı içselliğine geri çekilişi olarak, ne de özbilincin töze yalın batışı ve ayırımının yokluğu olarak göstermiştir; tersine, Tin daha çok 'kendi'nin *bu devimidir* — 'kendi' ki, kendini kendinden dışlaştırarak Tözüne gömer ve o denli de Özne olarak o tözden kendi içine gitmiştir, ve tözü nesne ve içerik yaparken aynı zamanda nesnellığın ve içeriğin bu ayırımını ortadan kaldırır. Dolaysızlıktan o ilk yansıma Öznenin kendini Tözünden ayırması ya da kendini bölen Kavram, arı Benin kendi-içine-gidiş ve oluş sürecidir. Bu ayırım Ben = Benin arı edimi olduğu için, Kavram *belirli-varlığın* zorunluğu ve ortaya çıkışıdır — belirli-varlık ki, tözü özü olarak taşır ve kendi için kalıcıdır. Ama belirli-varlığın bu kalıcılığı kendi için belirlilikte koyulmuş Kavramdır ve böylece o denli de *kendi kendisindeki* devimidir, aşağıya, ikin bu olumsuzluk ve devim olarak Özne olan yalın töze gidiştir. — Benin ne tözsellik ve nesnellik biçimine

karşı *özbilinç biçiminde* kendine sarılması gerekir, sanki kendi dışlaşması önüne korkar gibi — tersine, Tinin gücü daha çok dışlaşmasında kendine özdeş kalmak ve kendinde-ve-kendi-için-olan olarak *kendi-için-varlığı* o denli de kendinde-varlık gibi salt bir kıpı olarak koymaktır; — ne de Ben ayrımları Saltığın uçurumuna geri atarak orada özdeş olduklarını bildiren bir üçüncüdür; tersine, bilgi daha çok bu görünürde etkinliksizliktir ki, yalnızca ayırdedilenin nasıl kendi kendini devindirdiğini ve birliğine geri döndüğünü seyrederek.

805. Bu bilgide öyleyse Tin şekillerinin devimini sonlandırmıştır, ama ancak bu şekillerin bilincin üstesinden gelinemez ayrımı ile yüklü olması ölçüsünde. Tin belirli-varlığının arı ögesini, Kavramı kazanmıştır. İçerik *varlığının özgürlüğü* ile uyumlu olarak kendini dışlaştıran ‘kendi,’ ya da kendini-bilmenin *dolaysız birliği*dir. Bu dışlaşmanın arı devimi, içerik ile bağıntı içinde irdelendiğinde, içeriğin *zorunluğunu* oluşturur. Ayrı içerik, *belirli* içerik olarak, ilişkidir, kendinde değil; ve kendini ortadan kaldırma dinginliksizliği ya da *olumsuzluktur*; öyleyse zorunluk ya da ayrım da, özgür varlık gibi, eşit ölçüde ‘kendi’dir; ve bu ‘kendi’-gibi *biçimde*, ki bunda belirli-varlık dolaysızca düşüncedir, içerik *Kavramdır*. Öyleyse Tin Kavramı kazanmış olduğu için, belirli-varlık ve devimini yaşamının bu etherinde sergiler ve *Bilimdir*. Bunda deviminin kıpıları kendilerini bundan böyle belirli *bilinç şekilleri* olarak değil, ama, bilincin ayrımı ‘kendi’ye geri döndüğü için, *belirli Kavramlar* olarak ve bunların örgensel, kendi içinde temellenmiş devimi olarak sergilerler. Tinin Görüngübiliminde her kıpı bilginin ve Gerçekliğin ayrımı ve içinde o ayrımın kendini ortadan kaldırdığı devim iken, buna karşı Bilim bu ayrımı ve ortadan kaldırılmasını kapsamaz; tersine, kıpı Kavram biçimini taşıdığı için, Gerçekliğin ve bilen Kendinin nesnel biçimini dolaysız bir birlikte birleştirir. Kıpı bilinçten ya da tasarımdan özbilince ve evrik olarak ileri geri gidip gelen bu devim olarak ortaya çıkmaz: Tersine, bilinçteki görüngüsünden kurtulmuş arı şekli, arı Kavram ve bunun ileriye devimi yalnızca onun arı *belirliliğine* dayanır. Evrik olarak, Bilimin her soyut kıpısına genelde görüngüsel Tinin bir şekli karşılık düşer. Nasıl ki belirli olarak varolan Tin Bilimden daha varsıl değilse, yine içeriğinde de daha yoksul değildir. Bilimin arı Kavramlarını bu bilinç şekilleri biçiminde bilmek bunların olgusalılık yanını oluşturur; ve bu olgusalılık yanına göre özleri, Kavram, ki onlarda *yalın* dolaylılığı içinde *düşünce* olarak koyulmuştur, bu dolaylılığın kıpılarını ayırıp birbiri dışına bırakır ve onları iç karşıtlığa göre sergiler.

806. Bilim kendisinde bu zorunluğu, arı Kavramın biçiminin kendini dışlaştırmasını, ve Kavramın *bilince* geçişini kapsar. Çünkü kendini bilen Tin, salt Kavramını ayımsadığı için, kendi ile dolaysız özdeşliktir ki, ayrımı içinde *dolaysızın pekinliği* ya da *duyusal bilinçtir*, — kendisinden başlamış olduğumuz başlangıç; kendini ‘kendi’-sinin biçiminden bu salıveriş onun kendine ilişkin bilgisinin en yüksek özgürlüğü ve güvenliğidir.

807. Gene de bu dışlaşma henüz tam değildir; öz-pekinliğinin nesne ile *bağıntısını* anlatır, ve nesne bağıntı içinde olduğu için hiç kuşkusuz tam özgürlüğünü kazanmış değildir. Bilgi yalnızca kendini değil ama kendi olumsuzunu ya da sınırını da bilir. Sınırını bilmek öz-veriyi bilmek demektir. Bu özveri dışlaşmadır ki bunda Tin *özgür olumsal olay* biçiminde Tin oluş sürecini sergiler, arı ‘kendi’-sini dışındaki *Zaman* olarak, ve eşit ölçüde *Varlığını* Uzay olarak sezer. Tinin bu son oluş

süreci, *Doğa*, onun dirimli dolaysız Oluş sürecidir; *Doğa*, dışsallaşmış Tin, belirli-varlığında bu *kalıcılığının* ilksiz-sonsuz dışlaşmasından ve *Özneyi* yeniden kuran devimden başka birşey değildir.

808. Ama Tinin Oluşunun öteki yanı, *Tarih, bilme yoluyla* kendini *dolaylı kılan* Oluştur — Zamanda dışlaşan Tin; ama bu dışlaşma eşit ölçüde onun kendisinin dışlaşmasıdır; olumsuz olan kendi kendisinin olumsuzudur. Bu Oluş Tinlerin ağır devimi içindeki ardışıklığını, her biri Tinin bütün bir varsıllığı ile donatılmış imgelerden bir galeriyi sergiler ki, ‘kendi’ tözünün bu bütün varsıllığını özümsemek ve onu sindirmek zorunda olduğu için devimi böyle yavaş yer alır. Tinin tamamlanışı *ne olduğunu*, tözünü eksiksiz olarak *bilmekten* oluştuğu için, bu bilgi onun *kendi-içine-gidişidir* ki, onda belirli-varlığını terkeder ve şeklini anımsamaya teslim eder. Kendi-içine-gidişinde özbilincinin gecesine gömülür, ama yitik belirli-varlığı o gecede saklanır; ve bu ortadan kaldırılmış belirli-varlık — önceki, ama şimdi Tinin bilgisinden yeniden doğmuş belirli-varlık — yeni belirli-varlık, yeni bir dünya ve yeni bir Tin şeklidir. Bu yeni belirli-varlığının dolaysızlığında Tin yeni baştan başlamalı, ve sanki onun için önceki herşey yitmiş ve önceki Tinlerin deneyiminden hiçbirşey öğrenmemiş gibi, kendi kendisini yeniden yetiştirip olgunlaştırmalıdır. Ama *anımsama* ya da *iç-selleştirme* o deneyimi saklamıştır ve İctir ve gerçekte Tözün daha yüksek bir biçimidir. Böylece gerçi bu Tin eğitime başından ve salt kendisinden başlıyor görünse de, gene de aynı zamanda başlamış olduğundan daha yüksek bir basamakta durur. Bu yolda kendini belirli-varlıkta eğiten Tinler ülkesi bir ardışıklık oluşturur ki, burada her bir Tin ötekinin yerini almış ve öncelinden dünyanın imparatorluğunu üstlenmiştir. Hedefleri Tinin derinliğinin ortaya serilişidir, ve bu ise *saltık Kavramdır*; bu ortaya seriliş öyleyse derinliğinin ortadan kaldırılması ya da *Uzamıdır*, bu kendi-içinde-varolan Benin olumsuzluğudur — bir olumsuzluk ki onun dışlaşması ya da tözüdür, — ve *Zamanıdır* ki onda bu dışlaşma kendisinde kendini dışlaştırır ve böylece uzamında olduğu denli de derinliğindedir, ‘kendi’dedir. *Hedef*, Saltık Bilgi, ya da kendini Tin olarak bilen Tin, yolu olarak kendilerinde oldukları ve ülkelerinin örgütlenişini tamamladıkları biçimleriyle Tinlerin anımsanışını alır. Bunların saklanması, olumsallık biçiminde görünen özgür belirli-varlıkları yanından bakıldığında, Tarihtir; kavranan örgütlenişleri yanından bakıldığında ise *Görüngüsel Bilmenin Bilimidir*; ikisi birarada, kavranan Tarih, saltık Tinin anısını ve Golgotha’sını, onun tahtının edimsellik, gerçeklik ve pekinliğini oluştururlar, ki onsuz Tin dirimsiz ve yalnız olacaktır; yalnızca —

bu tinler ülkesinin kadehinden

*köpürür onun için sonsuzluğu.*⁹

¹[Descartes.]

²[Spinoza.]

³[Leibniz.]

⁴[Aydınlanma.]

⁵[Kant.]

⁶[Fichte.]

⁷[Schelling.]

⁸[Görgücülük.]

⁹[Schiller: ‘Die Freundschaft,’ V. 59 s. “Aus dem Kelch des ganzen Seelenreiches / Schäumt ihm — die Unendlichkeit.”]

EKLER

Tinin Görüngübilimi' nin Tam İçeriği

ÖNSÖZ: Bilimsel Bilgi Üzerine

Gerçeğin ögesi Kavramdır ve gerçek şekli bilimsel dizgedir (§ 5). Tinin şimdiki konumu (§7). İlke tamamlanış değildir; biçimciliğe karşı (§12). Saltuk Öznedir; ve bunun anlamı (§18). Bilginin ögesi (§26). Bilincin bu ögeye yükselişi *Tinin Görüngübilimi*' dir (§ 27). Tasarımların ve izlenimlerin düşüncelere (§ 31) ve bunların Kavramlara (§ 39) dönüşümü. *Tinin Görüngübilimi* ne ölçüde olumsuzdur, ya da yanlış onda nasıl kapsanmıştır? (§ 38). Tarihsel ve matematiksel gerçeklikler (§ 41). Felsefi gerçekliğin doğası ve yöntemi (§ 47), şemalaştırıcı biçimciliğe karşı (§50). Felsefi çalışmanın gerekleri (§ 58). 'Uslamlamacı' düşüncenin olumsuz tutumu (§ 53), olumlu tutumu ve öznesi (§ 59). Sağlam sağduyu olarak (§ 67) ve dahilik olarak (§ 70) doğal felsefecilik. Vargı, yazarın kamu ile ilişkisi (§ 71).

GİRİŞ

A. BİLİNÇ

- I. Duyusal pekinlik ya da 'Bu' ve 'Sanma'
- II. Algı ya da Şey ve Aldanma
- III. Kuvvet ve Anlak, Görüngü ve duyulurüstü Dünya

B. ÖZBİLİNÇ

- IV. Öz-pekinliğin gerçekliği
  - A. Özbilincin bağımsızlık ve bağımlılığı; Efendilik ve Kölelik
  - B. Özbilincin özgürlüğü: Stoacılık, Kuşkuculuk, ve Mutsuz Bilinç

C. (AA) US

V. Usun pekinliği ve gerçekliği

A. Gözlemci us

a. Doğanın gözlemi

Genel betimleme. Notlar. Yasalar. Örgenselin gözlemi: Örgenselin örgensel-olmayan ile ilişkisi, Erekbilim. İç ve Dış. İç: Arı kıpırlarının yasaları; duyarlık, irkilirlik ve üreme; İç ve Dışı. İç ve şekil olarak Dış. İç ve Dış olarak Dışın kendisi, ya da örgensel-olmayanda ortaya çıkan örgensel İdea. Bu bakış açısından örgensel: Cins, tür ve bireyselliği.

b. Arılığı ve dış edimsellik ile ilişkisi içindeki özbilincin gözlemi; mantıksal ve ruhbilimsel yasalar

c. Özbilincin kendi dolaysız edimselliği ile ilişkisinin gözlemi; Fizyognomi ve Frenoloji

B. Ussal özbilincin kendi kendisi yoluyla edimselleşmesi

- a. Haz ve zorunluk
- b. Yürek yarasası ve büyülenme çılgınlığı
- c. Erdem ve dünyanın gidişi
- C. Kendini kendinde ve kendi için olgusal bilen bireysellik
- a. Tinsel hayvanlar ülkesi ve aldanma ya da 'asıl sorun' b. Yasa koyucu us
- c. Yasa sınavı us

(BB) TİN

VI. Tin

A. Gerçek tin. Törelilik

- a. Törel dünya. İnsansal ve tanrısal yasa, erkek ve kadın
- b. Törel eylem. İnsansal ve tanrısal bilgi, suç ve yazgı
- c. Tüze durumu

B. Kendine Yabancılaşmış Tin. Kültür

I. Kendine yabancılaşmış Tinin dünyası

- a. Kültür ve kendi edimsellik alanı
- b. İnanç ve arı İçgörü

II. Aydınlanma

- a. Aydınlanmanın Boşinanç ile savaşı
- b. Aydınlanmanın gerçeği

III. Saltık Özgürlük ve Terör

C. Kendi kendisinden pekin Tin. Ahlak

- a. Ahlaksal dünya görüşü
- b. Kaypaklık
- c. Duyunç, Güzel Ruh, kötülük ve bağışlanması

(CC) DİN

VII. Din

A. Doğal din

- a. Işıktanrı
- b. Bitki ve hayvan
- c. Usta

B. Sanat dini

- a. Soyut sanat yapıtı
- b. Dirimli sanat yapıtı
- c. Tinsel sanat yapıtı

C. Bildirilmiş Din

VIII. Saltık bilgi

Tinin Görüngübilimi'nin için Hegel'in kendi Tanıtım Yazısı

Intelligenzblatt der Jenaer Allgemeinen Literatur-Zeitung,

28 Ekim 1807

Joseph Anton Goebhardtschen'in Kitabevi, Bamberg ve
Würzburg, yayımlamış ve tüm büyük kitapçılara
göndermiştir:

G. W. Fr. Hegel'in *Bilim Dizgesi*.

Birinci cilt *Tinin Görüngübilimi*'ni kapsıyor.

Büyük boy. 1807. Ederi 6 fl.

Bu cilt bilginin oluş sürecini sunmaktadır. *Tinin Görüngübilimi* bilginin temellendirilmesi üzerine ruhbilimsel açıklamaların ve ayrıca daha soyut tartışmaların yerini alacaktır. Bilim için hazırlığı onu yeni, ilginç ve ilk felsefe bilimi yapan bir bakış açısından irdeler. Tinin değişik şekillerini onun arı bilgi ya da saltık Tin oluş yolundaki duraklar olarak kapsar. Bu bilimin ana bölümlerinde — ki bunlar da yine altbölümlere ayrılırlar — Bilinç, Özbilinç, gözlemci ve etkin Us, Tinin kendisi (törel, törel ve ahlaksal Tin olarak, ve sonunda değişik biçimlerindeki dinsel Tin olarak) irdelenir. Tinin Görüngülerinin ilk bakışta kendini bir kaos olarak sunan varsıllığı onları [mantıksal] zorunluklarına göre sunan bilimsel bir düzen içersinde getirilir, öyle ki burada eksik olanlar çözülerek sonraki gerçekliklerini oluşturan daha yüksek görüngülere geçerler. Son gerçekliği ilk kez dinde ve sonra bütünü sonucu olarak Bilimde bulurlar.

Önsözde yazar kendisine felsefenin şimdiki duruş noktasından gereksinimleri olarak görünen şeyler açısından görüşlerini açıklar; dahası, bugün felsefeyi değersizleştirmekte olan felsefi formüllerin kofluk ve uygunsuzlukları ve felsefe öğreniminde önemli olan yanlar üzerine görüşlerini bildirir.

Bir ikinci cilt kurgul felsefe olarak Mantık dizgesini ve felsefenin geri kalan iki bölümünü, Doğa ve Tin Bilimlerini kapsayacaktır.

Tinin Görüngübilimi'nin Hegel'in Dizge Tasarındaki Yeri AZİZ YARDIMLI

Felsefe Hegel'in dizgesinde Sanat ve Din ile birlikte *Saltık Tin* alanında durur ve *Ansiklopedinin* en son ve böylece en yüksek momentidir. Salt bir 'bilgelik sevgisi' olmanın ötesinde, sözcüğün gerçek anlamında 'Bilim'dir. Doğal bilinci Bilimin ögesine getirmenin, onu görgül-tasarımsal düzleminden Kavramın özgür, ciddi, nesnel alanına yükseltmenin etkili bir yolunu bulabilmek kurgul Felsefenin çözmesi gereken başlıca sorunudur. *Tinin Görüngübilimi'* ni başlıca bu amaçla yazılmış görünür. Sonuç yazarın beklediği gibi çıkmamıştır.

Hegel *Tinin Görüngübilimi'* ni "Bilim Dizgesi"nin Birinci Bölümü olarak tasarlamış, ve kitap birinci basımının (750 adet) özgün başlık sayfasında böyle sunulmuştu. Hegel daha sonra ikinci basımda "Bilim Dizgesi" başlığının kaldırılmasına karar verdi. Bu konuda *Büyük Mantık* (ikinci yayım) için Önsözün sonuna eklediği not (1831) şöyledir:

"Bu başlık sonraki paskalyada çıkacak olan ikinci yayımda bulunmayacaktır. Tüm başka felsefi bilimleri kapsaması tasarlanan ikinci bölümün [mantık ve iki *olgusal/reale* bilim, Doğa Felsefesi, ve Tin Felsefesi] yerine, daha sonra *Felsefi Bilimler Ansiklopedisi'*ni çıkardım ve bunun üçüncü yayımı 1831'de gün ışığına çıktı."

Tinin Görüngübilimi " Bilim Dizgesi"nin dışında bırakıldı ve çalışmanın içeriğini Hegel daha sonra dizgesel *Ansiklopedi'* ye kattı. Hiç kuşkusuz *Tinin Görüngübilimi* Hegel'in bütün dizgesini kapsayan *Ansiklopedi'* ye bir tür hazırlık olarak görülebilir, ve hiç kuşkusuz *Ansiklopedi* ile bütünüyle bağdaşan çözümlenmeler de kapsar. Ama bu onun önemini arttırmaz, tersine azaltır. *Tinin Görüngübilimi'* ne dışsal bir hevesle yaklaşan pragmatik bilincin tersine, *Mantık Bilimi'* nin ciddi öğrencisi *Görüngübilim'* e çok sık başvurma gereksinimi içinde değildir. Hegel bu "gençlik yapıtını" yeniden yazmadı ya da herhangi bir düzeltmeden geçirmedir. Buna karşı bütün bir *Ansiklopedik* dizge sürekli olarak iyileştirildi ve geliştirildi. *Tinin Görüngübilimi* onda daha şimdiden bildikleri, daha şimdiden tanışık oldukları sözde gerçeklikleri bulup çıkarmaya kararlı ideolojinin gözdesi oldu. Ve bu pragmatik kullanım bile neredeyse bütünüyle çalışmanın Efendi-Köle ilişkisi olarak bilinen bölümü üzerine daraltıldı. *Tinin Görüngübilimi'* nin genel olarak önyargıya karşı yazılmış olmasına karşın, çalışmanın kendisi önyargı tarafından deforme edildi, bir tür propaganda aracı olarak kötüye kullanıldı, yalnızca yorumlandı. Bu felsefesiz felsefecilik kendini materyalizme, nihilizme ve pozitvizme gömerken, çalışmanın "Bilim Dizgesi"ne bir 'giriş' olması gibi birşey söz konusu bile edilmedi. *Bilgi* pragmatizmin en son tasalandığı şey olunca, yapıtın 'Yöntem,' 'Bilim,' 'Gerçeklik,' 'Tin,' 'Us,' 'Saltık Bilgi' gibi özsel kavramsal noktaları bütünüyle gözardı edildi.

Tinin Görüngübilimi' nin tasarlanan ilk başlığı 'Bilincin Deneyiminin Bilimi' idi (*Wissenschaft der Erfahrung des Bewußtseins*). Bu deneyimler süreci bilinci Saltık Bilgiye, Parmenides'ten Descartes'a klasik felsenin daha şimdiden bildiği gibi Varlık ve Düşünce karşıtlarının birliğinin bilgisine götürecekti. Platonik İdea sözcüğün gerçek anlamında nesnelliği ve düşünselliği birleştiriyordu: *Tinin Görüngübilimi'* nin ereği daha şimdiden erişilmiş bir erekti ve Hegel bilimin

“ögesi” olan bu ereği bir kez de kendi yolunda tanıtlamayı istedi. *Ansiklopedi*’nin kendisi aynı amaca hizmet eden ve amaca daha uygun bir açılış bölümü kapsar.

Bilgi (ya da “Bilim” ile eşitlenmiş Felsefe) Hegel’in dizgesinde “Saltık Tin” alanının, aslında bütün bir dizgenin son momentidir. Bu raslantısal değil, ama bir Erek olduğu için mantıksal olarak zorunludur. Ereğin gerisindeki bilincin *belirlenimi* kendini onunla eşitlemektir — tekil bir birey için olduğu gibi bütün bir Dünya-Tini için de. Bilimin ön momentleri olarak Sanat ve Din alanlarını kapsayan “Saltık Tin” alanı Tinin *tam* edimselleşme, eksiksiz gerçekleşme ve böylece Anlam ve Değer alanıdır.

TÜRKÇE-ALMANCA SÖZLÜK

A

- açığa sermek:** offenbaren
açıklama: Erklärung
açıklık: Klarheit
açıklama: Exposition, Auslegung
açınmak, gelişmek: entwickeln
alet: Instrument
algı: Wahrnehmung
alıcılık: Rezeptivität
altgüdümlü: subordiniert
andırım: Analogie
anımsama: Erinnerung
anlaşılır: intelligible
anlatım: Ausdruck; Äußerung
anlık: Intelligenz; Gemüt
araç: Mittel
ayırdetmek, ayırmaştırmak: unterscheiden
ayırma, yarmak: dirimieren
aykırı, çelişik: konträr
aynı, eşit, benzer: gleich
ayrım: Unterschied, Differenz
ayırmaştırma: Differentiieren
ayrımşamak: erfassen

B

- bağdaşma:** Übereinstimmung
bağımlı olmak: abhängen
bağımsız: unabhängig
bağıntı: Beziehung
bağıntılı olmak, bağıntılamak: beziehen
bağlantı, bağıntı: Zusammenhang, Verknüpfung
başkalaşabilirlik: Veränderlichkeit
başkalaşım: Veränderung
başkası-için-Varlık: Sein für Anderes
belirlenim: Bestimmung, Determination
belirlenimcilik: Determinismus
belirlenimsiz: bestimmungslos

belirlenmişlik: Bestimmtheit

belirli: bestimmt

belirlilik: Bestimmtheit

belirsizlik: Unbestimmtheit

belirtik: explizit, manifestiert

belirtme, im: Bezeichnung

belit: Axiom

bellek: Gedächtnis

benzemezlik, eşitsizlik: Ungleichheit

benzeş(tir)me: Assimilation

betimleme: Beschreibung

biçimdeşlik: Gleichförmigkeit

bileşen: Bestandteil

bileşik: zusammengesetzt

bileşim: Verbindung, Zusammensetzung

bilgi: Erkenntnis, Wissen

bilinç: Bewußtsein

bilmek: erkennen

birbiri-dışında: Außereinander

birbirine karşı: gegeneinander

birey: Individuum

bulanık: dunkle

bulunmak: vorhanden

bütünlük: Totalität

bütünsel: totale

Ç

çatışma: Widerstreit

çelişki: Widerspruch

çelişkili: widersprechend, kontradiktorisch

çizim, yapılaştırma: Konstruktion

çoğulluk, çokluk: Vielheit

çoklu: mannigfaltig

çokluluk: Mannigfaltigkeit

çözülüş, çözüm: Auflösung

D

dayanak: Substrat

değilleme, olumsuzlama: Verneinung

değişki: Affektion
deneş: Experiment
deneşim: Erfahrung
devim: Bewegung
dirimlilik: Lebendigkeit
dizge: System
doğa: Natur
doğru: richtig
dolaylılık: Vermittlung
duyarlık, duyusalılık: Sensibilität
duygu: Gefühl
duyu; anlam: Sinn
duyulur-üstü: übersinnlich
duyusalılık: Sinnlichkeit
düşünce, düşünme: Denken
düşünce-şey: Gedankending
düzen: Ordnung

E

edimsel: wirklich
eğinim: Affinität, Verwandtschaft
eksiklik: Mangel
engel, sınırlama: Schranke
erek: Zweck
ereksellik: Zweckmäßigkeit
ereksel-neden: Endursache
eşitlik, aynılık: Gleichheit
eşölçümsüzlük: Inkommensurabilität
etki: Wirken
etkin: aktiv, tätig, wirkend
evrensellik: Allgemeinheit
evrik: verkehrt
eylem: Aktion, Handlung
eytişim, diyalektik: Dialektik
eytişimsel: dialektisch

F

fenomen: Phänomen

G

geçiş: Übergang

geçmek: übergehen

gelişim, açınım: Entwicklung

genelde, genel olarak, bütününde: überhaupt

geneleme, totoloji: Tautologie

gerçek; doğru: wahr (“wahr, d. h. wirklich” :: “gerçek, e.d. edimsel”; Hegel Gerçekliği,

Türkçe’de de olduğu gibi, yalnızca biçimsel doğruluk olarak değil, ama içerik ile, Kavramın nesnesi olarak Varlık ile, var olmakla ilgili olarak alır. Olmayan gerçek değildir. Türkçe’de ‘gerçeği’ söylemek söz konusu olduğunda, sözcük ‘olanı,’ ‘var olanı’ anlatmak için amaçlanır.)

gerçeklik: Wahrheit

gereç, özdek: Stoff

gerek: Sollen

görelî: relativ

görüngü: Erscheinung

görünmek, ışımak: scheinen

görünüş, ışım: Schein (dolaylı olan yansımadan ayrı olarak dolaysız; ışımaya görünüşün olanağıdır)

güç: Macht

güdü: Beweggrund

H

hiçlik: Nichtig, Nichtigkeit

İ

içerik: Inhalt

içgörü, bilgi: Einsicht

içgüdü: Instinkt

içsellik: Innerlichkeit

idea: Idee

idealizm: Idealismus

ideallik: Idealität

ilerleme: Progreß

ilgisiz: gleichgültig

ilgisizlik: Gleichgültigkeit

ilineksellik: Akzidentalität

ilintili olmak: inhärieren

ilintilik: Inhärenz

ilişki: Verhältnis, Relation

ilke: Prinzip

inanca: Versicherung
inceleme: Abhandlung
indirgemek: herabsetzen
irdeleme: Betrachtung
itki: Trieb
itmek: abstoßen

K

kabul etmek: aufnehmen
kalıcılık: Beharrlichkeit, Bestehen
kapsamak: enthalten
karşı: gegen
karşı durmak, karşıt olmak: gegenüberstehen
karşılık düşmek, çakışmak: entsprechen
karşıt: entgegengesetzt
karşıtlık: Entgegensetzung, Gegensatz
kategori: Kategorie
kendiliğindenlik: Spontaneität
kendinde: Ansich
kendinde-Şey: Ding-an-sich
kendinde-varlık: Ansichsein
keyfi: beliebig
kılgısal: praktisch
kıpı: Moment
kip: Mode, Modus
kiplik: Modalität
koşaç: Kopula
koşul: Bedingung
koşulsuz: unbedingt
kökensel: ursprünglich
kötü: schlecht
kurgul: spekulativ

N

neden: Ursache
nedensellik: Kausalität, Ursächlichkeit
nesne: Gegenstand, Objekt,
nesnellik: Objektivität
nice: Quantum

nicel: quantitativ

nicelik: Quantität

nicellik: Quantitativität

nitel: qualitativ

nitelik: Qualität

O

olanak: Möglichkeit

olgu, şey, sorun: Sache

olgu: Tatsache,

olgusal: reel, faktisch

olgusallaştırmak: realisieren

olgusallık: Realität

olumla(n)ma: Affirmation; Position

olumsal: zufällig

olumsallık: Zufälligkeit

olumsuz: negativ

olumsuzlama: Negation

olumsuzlamak: negieren

olumsuzluk: Negativität

olumsuz-Varlık: Nichtsein

oluş: Werden

oran, ilişki: Verhältnis

orantı: Proportion

orta terim: Medius Terminus, Mitte

ortaya çıkmak: entstehen

Ö

ölçü: Maß

ölçüt, ölçün: Maßstab

öncül: Prämisse

önerme: Satz

önkabal: Annahme

önsezi: Ahnung

örgenlik: Organismus

örgensel: organisch

öte-yan: Jenseits

öz: Wesen

öz-bilinç: Selbstbewußtsein

özdek: Materie

özdeşlik: Identität

özellik: Eigenschaft

özenç (kapris): Willkür

özgül, türsel: spezifisch

özgüllük: Spezifikation

özgünlük: Eigentümlichkeit

özne: Subjekt

özsellik: Wesenheit, Wesentlichkeit

S

saklamak, sakınmak: erhalten

sani, görüş: Meinung

sayı: Zahl

sentetik, bireşimli: synthetisch

sentezleme, bireştirme: Synthesieren

sergilemek, belirlemek: manifestieren

sergileniş: Manifestation

sezgi: Anschauung

sınırlanmışlık: Beschränktheit

simge: Symbol

somutlaşma: Konkretion

sonlulaşma: Verendlichung

sonuç: Resultat

soyut: abstrakt

soyutlama: Abstraktion

soyutlamak: abstrahieren

süreç: Prozeß

süreklilik: Stetigkeit

Ş

şekil: Gestalt

şey: Ding

şiddet: Gewalt

T

tamalgi: Apperzeption

tanım: Definition

tanımlamak: definieren

tanımlık: Artikel
tanıt(lama): Beweis
tanıtlamak: beweisen, erweisen
tasım: Syllogismus
tekil: singular
tekillik: Einzelheit, Singularität
temel: Grundlage, Unterlage
temel ilke: Grundsatz
teorem: Lehrsatz
tikellik: Besonderheit, Partikularität
tin: Geist
topluluk: Gemeinschaft
töz: Substanz
tözsellik: Substantialität
tür, kip, tarz, yol: Art
türe, dürüstlük: Gerechtigkeit
türlülük: Verschiedenheit

U

us: Vernunft
usdışı: vernunftlos
us-kavramı: Vernunftbegriff
uslamamak: rasonieren
uslamlama: Rasonnement
ussal: vernünftig
uygun: gemäß
uzam: Ausdehnung
uzamlı: extensiv
uzay: Raum
uzaysal: räumlich

Ü

üzerine düşünmek; yansımak: reflektieren

V

‘var olan,’ ‘olan’: das Seiende
vargı: Folgerung, Schlußsatz
varlık: Sein
varlıkbilim: Ontologie

varlıkbilimsel: ontologisch
varolan: Existierendes
varoluş: Existenz
vazgeçme: Entäußerung

Y

yanılgı: Irrtum
yansıma; derin-düşünce: Reflexion
yargı: Urteil
yasa: Gesetz
yaşam: Leben
yeğinlik: Intensität
yer: Ort
yeti: Vermögen
yinelemek: wiederholen
yitmek: vergehen
yokluk: Nichts
yol, kip: Weise
yordam: Prozedur, Verfahren
yücelik: Erhabenheit
yüklem: Attribut, Prädikat

Z

zaman: Zeit
zemin: Grund
zorunlu: notwendig, nötig
zorunluk: Notwendigkeit

Dizin

A

“A = A” 16
ad 20; ad olarak ad 49
ahlaksal özbilinç 81
Anaxagoras 42
anlak 26
anlama 43
anlaşılabilir olan 14
Aristoteles 19, 53
arı içgörü 80
Aydınlanma 80

B

Baküs çılgınlıdı 36
belirlilik (*Horos*) 12
belirli ‘olumsuz’ 45
belirli-varlığın Anlağı 42
belirli yalınlık 40, 42
Ben 85
Ben = Ben 82, 89s
bilgi 20; (görüngüsel) 58; (kendinde nedir?) 62; (ve Gerçeklik ayrımı) 91
Bilim 21, 85, 91; (ilk bölümü) 28; ödesi 23
Bilim Kavramı 37
bilinç 28, 63; (ancak deneyimde olanı bilir) 29; (deneyiminin Bilimi) 29, 66; (kapsadığı iki kıpı)
28
bilme sevgisi ve edimsel bilme 10

Ç

çağ (bir doğuş ve dönüşüm çağı) 13
çözümleme 26
çürütme (dizgeyi) 20

D

deneyim 12, 64, 87; (‘buradaki’ ve ‘şimdiki’ olarak) 12
derin-düşünce 45
Descartes 88s
dil 70, 76; (duyusalı anlatamaz) 76

dinsel topluluk 88

dizge 20

Doğa 92

doğal bilinç 22, 74; (kafa üzerinde yürüme denemesi) 22

Doğunun Tözü 88

dolaylılık 18; (öz-devimli kendine özdeplik) 19; (ve Saltık) 18

dolaysızlık (ya da Varlık) 27

dolaysız Tin 23

dünya tarihi 25

Dünya-Tini 24, 88

Düşünce ve Varlığın özdeşliği 41

E

eidow ---- 42

edimsel Tarih 88

Eleusis Gizemleri 75

erek 19

Euklides 32

evrensellik 42

eytişim (ve tanıtlama) 49

F

felsefe (Bilim düzeyine yükseltilmesi) 10; (öğrenimini hafife alma) 50

felsefecilik (doğal) 51

felsefi önerme 47

felsefi yazıların anlaşılmazlığı 48

G

gece (içinde tüm ineklerin kara olduğu) 16

genelde olumsuz 29

gerçek 17; (bütündür) 18; (ve yanlış) 30

gerçeklik (gerçek şekli Kavram) 10; (yalnızca dizge olarak edimsel) 21

Golgotha 93

Görüngüsel Bilmenin Bilimi 93

gözlemci Us 80

güzellik (ve Anlak) 26

Güzel Ruh 83

H

Horos (belirlilik) 12

İ

Idea 15; (Tür) 42

ilinekler (ve Özne) 46

inakçılık 31

K

Kant (üçlülük) 37

Kavramın ciddiliği 9

kendine-özdeplik 41

kötü 84

kurgul felsefe 30, 43

kurgul olan 43

kurgul önerme 47

kupkuculuk 74

M

mantık 30, 36

mantıksal zorunluk 43

matematik 33s; (irdelediği yalnızca büyüklük) 34

matematikselsel bilgi 30

N

nitelik 41, 42

nouw 42

O

olumsuz 26, 29, 45

olumsuzun muazzam gücü 26

Ö

önerme 48; (kurgul Ö.) 47; (Özne ve Yükleme) 46

özdekçi düşünme yolu 44

özne 17, 19, 20, 27, 45, 92; (Ö. o denli de Töz) 89; (Saltık) 17; (ve ilinekler) 45; (ve Yükleme) 47

P

Parmenides (Platon) 53

Platon (mitler) 53

S

Saltık 16, 18s; (ve erek) 18

Saltık Bilgi 85

Serez ve Bakhüs 75

sonsuz yargı 80

söylenemez olan 76

T

Tanrıyı biricik Töz olarak kavrayış (Spinoza) 17

tanınan tanınan olduğu için bilinen değildir 25

tanıtılma (sıradan) 49

tarih 92s

tarihsel gerçeklikler 31

tasarımsal düşünmenin doğası 46

tinin son şekli 85

Tinin Görüngübilimi 23, 29, 91

Töz (kendinde Özne) 21, 41 (ve Özne) 46

U

Us (ereksel etkinlik) 19

uslamlama [*räsonieren*] 44

Uzay 92; (matematiksel) 34

Ü

üçlülük 37

V

Varlık (Düşünce olması) 41

Y

yabancılaşma 18, 29

yanlış 30; (Y. olarak görülen olumsuz) 30

yanlış bilme 30

yansıma [*Reflexion*] 19

yararlık 80

yargı (ya da önerme) 46

yöntem 36

Yüklem (ve Özne) 46

Z

Zaman 35, 86s, 89, 92s

- 1 Eros Ve Uygarlık (RUHBİLİM; FELSEFE) MARCUSE
- 2 Platon (FELSEFE) COPLESTON
- 3 Hegel (FELSEFE) COPLESTON
- 4 Sokrates (FELSEFE) COPLESTON
- 5 Spinoza (FELSEFE) COPLESTON
- 6 Tinin Görüngübilimi (T-A) (FELSEFE) HEGEL
- 7 Aristoteles (FELSEFE) COPLESTON
- 8 Descartes (FELSEFE) COPLESTON
- 9 Tek Boyutlu İnsan (FELSEFE) MARCUSE
- 10 Aydınlanma (FELSEFE) COPLESTON
- 11 Kant (FELSEFE) COPLESTON
- 12 Alman İdealizmi (FELSEFE) COPLESTON
- 13 Us ve Devrim (FELSEFE; TOPLUMBİLİM) MARCUSE
- 14 Helenistik Felsefe (FELSEFE) COPLESTON
- 15 Sartre (FELSEFE) COPLESTON
- 16 Mantık Bilimi (FELSEFE) HEGEL
- 17 Felsefe Tarihi (FELSEFE) SAHAKIAN
- 20 Ruhbilimin Öncüleri (RUHBİLİM) FANCHER
- 22 Arı Usun Eleştirisi (FELSEFE) KANT
- 23 Modern Alman Felsefesi (FELSEFE) BUBNER
- 24 Modern Fransız Felsefesi (FELSEFE) DESCOMBES
- 26 Orta Çağların Tini (TARİH) ARTZ
- 32 Törebilim (T-L) (FELSEFE) SPİNOZA
- 34 İnsan Doğası Üzerine Bir İnceleme (T-İ) (GÖRGÜCÜLÜK) HUME
- 38 İnsanı Anlamak I (FELSEFE) KAUFMANN
- 39 Özdek ve Devim (T-İ) (DOĞABİLİM;FELSEFE) MAXWELL
- 40 Söylem • Kurallar • Meditasyonlar (T-F) (T-L) (FELSEFE) DESC.
- 41 Nihilizm ve Materyalizm (FELSEFE) COPLESTON
- 42 Leibniz (FELSEFE) COPLESTON
- 43 İnsanı Anla[ma]mak II (NİHİLİZM;VAROLUŞÇULUK) KAUFMANN
- 44 Söylem • İnceleme • Monadoloji (FELSEFE) DESC.,SPIN.,LEIB.
- 45 Savunma, Fedon (FELSEFE) PLATON
- 46 7'nci Mektup, Dion (FELSEFE; TARİH) PLATON, PLUTARK
- 47 Hegel Üzerine Yorumlar I (YORUM) KAUFMANN, AVINERI
- 48 Estetik Boyut (FELSEFE) MARCUSE
- 50 Doğa Felsefesi I - Mekanik (FELSEFE) HEGEL
- 51 Doğal Felsefenin Matematiksel İlkeleri (DOĞABİLİM) NEWTON

52 Özdek ve Devim (DOĞABİLİM) MAXWELL

53 Özel ve Genel Görelilik Kuramı (DOĞABİLİM) EINSTEIN

İdea Yayınevi Kitapları — 2

54 Uzay, Zaman, Özdek I (DOĞAB.) MAXWELL, EINST., SCHRÖD.

55 Kurallar • Meditasyonlar (FELSEFE) DESCARTES

56 Kapalı Dünyadan Sonsuz Evrene (FELSEFE) KOYRÉ

58 Hobbes • Locke (FELSEFE) COPLESTON

59 Berkeley • Hume (FELSEFE) COPLESTON

60 Yararcılık ve Pragmatizm (FELSEFE) COPLESTON

61 Törebilim (FELSEFE) SPİNOZA

62 Metapsikoloji (RUHBİLİM) FREUD

63 Uygarlık ve Hoşnutsuzlukları • Bir Yanılsamanın Geleceği FREUD

64 Eşeysellik Üzerine Üç Deneme (RUHBİLİM) FREUD

65 Bir Felsefe Tarihi (FELSEFE) FRANK THILLY

66 Varlık ve Zaman (T-A) (FELSEFE) HEIDEGGER

67 Tüze Felsefesi (T-A) (FELSEFE) HEGEL

68 Yaşamlar - 1 (TARİH) PLUTARK

69 Yaşamlar - 2 (TARİH) PLUTARK

70 Yargı Yetisinin Eleştirisi (T-A) (FELSEFE) KANT

71 Kılıgısal Usun Eleştirisi (T-A) (FELSEFE) KANT

72 Tarih Felsefesi (FELSEFE) HEGEL

73 İskender'in Seferleri (TARİH) ARRİAN

74 Mantık Bilimi (BÜYÜK MANTIK) (FELSEFE) HEGEL

75 Toplumsal Sözleşme ve Söylemler (FELSEFE) ROUSSEAU

76 Erken Yunan Felsefesi (FELSEFE) BURNET

77 Reformasyon Avrupası (TARİH) ELTON

78 Bilimin Yapısı (FELSEFE) NAGEL

İdea Yayınevi

Şarap İskelesi Sk. 2/106-107

34425 Karaköy — İstanbul

iletisim@ideayayinevi.com / www.ideayayinevi.com

Tinin Görüngübilimi'ne "Önsöz" Üzerine Birkaç Yorum:

"... bu 'Önsöz'ün anlamı tam olarak yakalanırsa Hegel'in felsefesi anlaşılır derken abartmıyorum."

Rudolf Haym, *Hegel und seine Zeit* (1875)

"Tüm Hegel metinlerinin en önemlisi. ... *Görüngübilim*'e 'Önsöz'ü anlayan Hegel'i anlamıştır."

Hermann Glockner, *Hegel* (1940)

"*Görüngübilim*'e 'Önsöz' tüm zamanların en büyük felsefi girişimlerinden biridir."

Herbert Marcuse, *Us ve Devrim* (1941)

"'Önsöz' romantik bir senfoni gibi gürlür ... Onu bir dünya-tarihsel şenliğe benzetirim."

Gustav Emil Müller, *Hegel* (1959)

Tinin Görüngübilimi Hegel'in ilk kitabıdır. Schelling'e bir mektubuna göre, "kitabın yazılması Jena savaşı (14 Ekim 1806) önceki gece" tamamlandı. Ama yayıncıya zamanında yetiştirilmesi kaygısının sonuçları bile çalışmanın büyüklüğünün ve değerinin anlaşılması tarafından olmasa da hiç olmazsa sezgisi tarafından önemsizleştirildi. Erken doğumun izlerini taşıyan ve bu nedenle pragmatik okuma tarafından ve sık sık politik beklentiler zemininde yeşlenen bu çalışmayı Nürnberg'de 1812-1816 yılları arasında üç bölümde yayımlanan *Mantık Bilimi* ('Büyük Mantık'), arkasından *Felsefi Bilimler Ansiklopedisi* (Heidelberg, 1817), ve *Tüze Felsefesi* (Berlin, 1821) izledi. Hegel daha sonra *Tinin Görüngübilimi*'ni "bir gençlik yapıtı" olarak kabul etti, kitabın başlığından "Bilim Dizgesinin Birinci Bölümü" anlatımını kaldırdı, içeriğini *Ansiklopedi*'nin dizgesel yapısı içerisine yeniden uyarladı ve yaşamı boyunca *Bilim Dizgesi* olarak kabul ettiği bu son çalışmasını geliştirmeyi ve yenileştirmeyi sürdürdü. *Ansiklopedi Mantık Bilimi*'ni olduğu gibi 'Tin Felsefesi'ne ait *Tüze Felsefesi*'ni de kapsar ve bütün dizgenin daha öte açılımı Hegel'in kendi el yazmalarından ve öğrencilerinin notlarından yayıma hazırlanan yapıtlarında saklanmıştır. "Önsöz" yapıtın kendisinin tamamlanmasından sonra yazılmıştır.